

Geldjan

<https://hdl.handle.net/1874/237296>

MODERN-
BIBLIOTHEEK

GELD JAN

DOOR

JAAK BOONEN

UITGAVE. VAN HOLKEMA & WARENDORF. AMSTERDAM

mm 1955

Kast **165**
Pl. **H** N^o.**25**

Ums. de Amibon'lei 5 bi blukhuk

J. B. B.

GELD JAN.

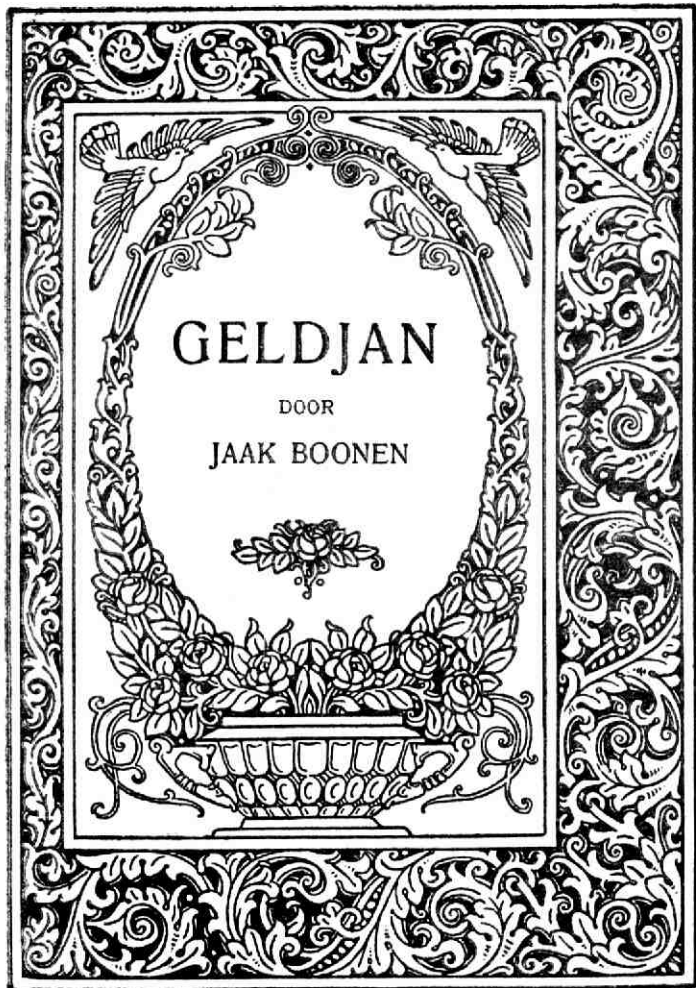

MODERN-
BIBLIOTHEEK

SERIE VAN
HEDENDAAGSCHE
ROMANS

V. HOLKEMA & WARENDORF
AMSTERDAM

André Maander

Boek-, Courant- en Handelsdrukkerij
Firma D. G. Kröber Jr., Middelburg.

I.

HOE JAN SNUFFELS UIT VRIJEN GING.

Een mensch was hij, maar een met een berenvel overtrokken. Bij het volk gold Jan voor het „grootste en dikste ingezouten varken”.

De gierigheid zat hem tot in het merg der beenderen, was vergroeid met heel zijn aard en wezen. „Hoe meer dat beest heeft, hoe meer het hebben wil”, zeggen de rake volksmonden en Jan Snuffels was zoo een.

Schrabbend hingen zijn grijpvingers aan zijn knokelige armen, veel te lang voor zijn kort lichaam. Zijn gloeiend bruine oogen stonden niet stil in hun twee hollen, zij draaiden en flikkerden als die van 'n sterk geprikkelden zenuwlijder.

Jan was een Kempische boer, geboren in de maand December van het jaar 1860, toen de Heer van hierboven met warmte en licht spaarzaam was. Toch was hij flink in de hoogte geschoten.

Zóóveel boender akker en bosch hadden hem de ouders achtergelaten, maar ook zóóveel meer moest hij

bijwinnen. Dit was hun uiterste wil geweest, en Jan had de plechtige belofte afgelegd, die gulden woorden niet in den wind te slaan.

Bij het eerste dagkrieken vloog Jan uit het bed en donderde zijn dienstvolk op, dat hem verwenschte.

En telkens zeiden of dachten zij: met Nieuwjaar is onze tijd uit en dan kan die verrekte boer naar den drommel loopen.

Daarover wrokte Jan innerlijk. Steeds moest iemand met de zweep achter het werkvolk zitten, dat alle kansjes waarnam om te luierikken. Altijd opzichter spelen ging ook niet. Hij zelf moest geduchtig hand aan 't werk slaan, want op een boerderij met twee knechten en twee meiden moesten er heel wat katten gegeeseld worden.

Jan potterde en tobde, slaafde en zwoegde. Met de goede boerenjaren won hij veel geld. Koeien, kalveren, varkens, boter, tot de eieren toe, waren peperduur. Jaarlijks hield hij een mooi sommetje over. En als hij 's Zondags bij verplichte rust in zijn geldstukken rammelde, telde en hertelde, dan vond hij steeds dat er nog te min schijven bijeen waren. D'er moesten er nog een karvol bijkomen eer hij 't hoofd voor goed zou neerleggen. Er kon nog veel verbeterd worden aan het boerenbedrijf.

Menschen, die met eigen gezin boerden, konden meer dan hij verdienen. Ten eerste, ging hem te veel in 't huishouden verloren. Zoo'n meiden waren niet zuinig genoeg. Van andermans leer is het goed riemen te snijden. Veel te „rief" waren ze met boter, spek en eieren, verbratselden te veel goede melk, verknoeiden een hoop dingen, waaruit hij klinkende munt kon slaan. Een fijne

huishoudster, een vrouw die geld bijbracht, moest hij hebben. Maar hoe eraan gekomen? Om uit vrijen te gaan moet veel tijd zijn. En dien had hij nu juist niet. In de week moest hij werken en er bij wezen, want gelijk de muisjes meester spelen als kat en hond weg zijn, zoo wammesden ook zijn onderhoorigen in z'n afwezigheid.

Vooreerst had men reeds twee en vijftig Zondagen, dan nog een dertig afgezette heiligdagen, groote en kleine kermissen, jaarmarkten, strenge winters, korte dagen, slecht weder. Alles bij elkaar genomen, hadden de boerenknechts wel een honderd vijftig dagen verlof. En toch moesten zij die dagen tafelen. Het was niet meer gelijk in vaderszaliger tijd; toen slachtte men slechts één varken, men verzilverde er nog de hespen van. Maar op den dag van heden moest men drie, vier varkens kelen om niet over straat gedragen te worden. 't Volk was niet meer gelijk vroeger; het werkte veel minder en moest beter gevoed en gekleed zijn. Bijna alle boerenknechts hielden er een fiets op na en de meiden gingen zoo netjes gekleed als de beste boerendochters. Dat volkje leefde en feestweelde allemaal op de kap van den boer.

Maar wat wilde men, men zat er godsgevangen mede. En zonder kon men niet.

D'r moest heel wat ingeschuurd, verkocht en verhandeld worden om die hooge loonen uit te betalen en nog meer om jaarlijks iets over te houden.

Een vrouw, die Jan's leven zou vervroolijken, had hij dringend noodig om hem tevens in 't vergaren van geld en goederen bij te staan.

Maar Jan had buiten zijn bekende gierigheid een groot gebrek. Hij stotterde. En toen hij vroeger eens schuchter het woordje „liefde” aan de een of andere boerendochter had uitgestameld, hadden deze hartelijk gelachen en beweerd dat Jan achter zijn ooren nog niet droog was. Nog niet lang genoeg was hij van moeders papketel af.

Dit hield Jan een beetje terug van de meisjes, die in hun jolige vreugde van zijn gestamel en gehakkel niets moesten hebben. Die wat fortuin hadden wilden een jongen boer, die zijn tong niet behoefde te smeren, en zagen Jan nog op geen kilometer afstand aan.

Menig blauw scheentje liep de gierige Jan in den omtrek. Zijn hebzucht, zijn nijdig karakter, zijn geburenkrakeel waren verder, dan het de dorpsklok kon, uitgeluid.

„Niemand sant in zijn eigen land”, dacht Jan ten slotte en hij zou eens den gelen mispelaren uit de oude eiken klokkenkast nemen.

Na het ontbijt trok hij zijn beste kleederen aan en beval de keukenmeid hem een goeden knapzak mede te geven. Hij ging voor een dag op reis. Eerst sloot hij alles potdicht wat aanleiding tot grabbel- en slokpartij kon geven; keek scherp toe naar het spek, dat van een nagel aan een gele wis van den zolder afbommelde, beval aan het volk, groot en klein vee goed te verzorgen, bestudeerde zijn vierhoekig gezicht even in den spiegel, trok nog eens aan zijn halsbandje, strikje en vestje en stapte dan zwaarploffend de deur uit, met een pak liefde.

Van achter de wit doorstikte gordijntjes oogden de dienstlui hem na. Nu was de beest weg; gerust waren

zij den ganschen dag. En kermis zouden zij vieren!

Na zoo hun spontane vreugde lucht gegeven te hebben, gisten zij naar de reden van zijn reis. Mogelijk ging hij een bloedverwant bezoeken. Heel waarschijnlijk niet, meende Pier, de oudste knecht, want van bloedverwanten, die enkel komen om hun buik zwaar te laden, moest de baas het niet hebben.

„Dan laat hij zich weder schillen bij een advocaat! Aan dezen geeft hij liever een vet varken dan aan ons,” opperde Trien.

„Best mogelijk!” zei Sus. „Gisteren heeft men mij op de scheerbank verteld, dat hij vier processen aan de hand had.”

„Toe maar!” riepen de drie andere dienstboden.

„Een proces minder of meer kan Jan niet schelen. In de vijftig keeren, is hij voor de vierschaar verschenen! Nu, vertel eens verder.”

— „Ten eerste, komt hij voor met de melkerij, die Jan buiten gekegeld heeft wijl men hem betrapte met afgelaten melk in stede van goede versche van de koe te brengen.”

„Vervolgens moet hij verschijnen met den varkenskoopman, die zijn varkens geweigerd heeft omdat ze overvoederd waren.”

— „Dat is waar! Jan had mij bevolen ze 's avonds nog sloerzaad te geven.” „Dan wogen ze 's anderendaags eenige kilos meer,” bevestigde de tweede meid.

— „Ja, en ik zal het van mijn leven niet vergeten, hoe men ons aan het slachthuis uitlachte. 't Ging ons bijna op kiel en ooren. Ik had nog moeten smeeken dat zij

mij de varkens weer op de kar hielpen. Voor Jan hadden zij het niet gedaan. En toch was ik over mijn eigen beschaamd," boosde de voerman Ties.

„Ook komt hij nog voor met de veeverzekering!"

— „Ook al?"

— „Verleden week heeft men bij Singels een koe afgestoken en gij weet dat iedere boer, die lid is van de verzekering, in evenredigheid met zijn verzekerd vee vleesch moet halen."

— „'t Is waar ook, verleden week hebben wij een hapje versch vleesch gehad. En verder?"

— „En weet gij wat Jan heeft gedaan? Hij sneed het vleesch eraf en droeg de beenderen terug, zeggend dat men hem te slecht bediend had."

— „Och kom, die 's rijksbelastingbriefjes durft veranderen, die is tot alles in staat," woedde Katrien.

— „Dat is waar ook!"

— „Laat hem maar reizen! Zooveel te beter voor ons!"

— „'t Kon ook, dat hij vandaag om een wijf uit is," jekte Pier de knecht.

— „En wie zou nu zoo'n beest voor man willen?" riep Katrien uit.

— „Gij moest hem maar eens kunnen krijgen!" gekte Ties, de tweede knecht.

— „Met al zijn centen kan hij mij dadelijk verhogelen," was 't bitsige antwoord.

— „Geld maakt recht wat krom is!" wijsgeerde Pier.

— „Och wat, met uw stinkend geld, ik heb liever een jongen, die maar zijn tien vingers heeft en die me uit reine liefde trouwt."

— „Ja, leef maar van liefde en schoon water.”

„En als gij bij uw centen hard moet schroeven en maar half genoeg over den tand krijgt . . . Wat dan ?” nijdigde de meid.

En nu werd baas Jan haarfijn ontleed, dooreengereten als vlas door een hekel. Met iedereen in het dorp had hij geruzied, gekrakeeld, en met zijn vrouw zou hij ook wel vechten, dat het pluimen zou stuiven. Want een kempiaan was hij! Iedereen deed een greep in Jan's leven, dat aaneengeweven was met streken en knepen van grabbelende bezitsucht. De vrouw, die hij zou krijgen, zou er ook wel naar zijn. Dat mochten ze afwachten!

Nu wenschten zij vurig, dat hij maar iets vond, waar hij regelmatig Zondags naar toe ging om er stil te fluisteren en hardop te liegen. Intusschen konden zij vrijer ademen en beter smullen.

— „Smullen, maak spek met eieren!” riep Trien.

— „Mij goed,” zei Pier.

— „Maar een kreppeke spek krijgen wij alle dagen, jaar in, jaar uit. En Vrijdags valt er ook eens een eitje, als ze maar vijf centiemen kosten. Mij dunkt, dat wij wel iets anders konden nemen,” grommelde de tweede meid.

— „Kiekerekie! Haantje, kopaf is dood!” lekkerbekte de andere knecht.

Dit voorstel viel in den smaak. Wat heerenmagen dagelijks kunnen eten, zou ook wel door een boerenmaag kunnen verduwd worden.

En ze stormden naar bulten. Een koppel jonge hanen

zouden hun jeugdig leven in de braadpan ten offer brengen! Maar hoe ze gevangen?

De meid, die dagelijks den hennen hun voedsel toewierp, kende de dikste en de dunste. Vette hanen, de schoonste eruit, moesten geslacht worden. Voor Jan zijn kiekenkoopers waren de graatmagere goed genoeg.

— „Tiet, tuut, tuut!” riep de meid. En onmiddellijk kwam een trek hennen, kiekens en hanen gepoot en gevlogen. Een hanenschouwing had plaats. Toen zij 't akkoord waren over de twee beste slachtoffers, namen de knechts een gaffel om ze onverhoeds neer te vellen en sloegen op den pikkenden troep. De gansche trek stooft in woeste vlucht uiteen. Pluimen rezen er genoeg, maar de gemikte haantjes waren weg. De groote hanen kraaiden zoo triestig scherp als hingen een honderd sperwers dreigend boven hun hennen. En deze kakelden en piepten om hulp, vlogen den zolder op, verborgen zich in hoek en kant. Zonder erbarmen achtervolgden de knechts de beangstigde haantjes, die nu eens met ingedoken vleugels snel vooruitbeenden, dan weder met opengespannen vlerken zich onder de bereikende gaffels uitmaakten. Het was een lawaai, een gekrijsch en gestof, een getor en gerijzel van vederen. En de geburen, die de verschrikte hennen zagen voorbijvlerken, vroegen nieuwsgierig wat er gaande mocht zijn op den mesthof van baas Jan. Maar de knechts hielden vol; zij moesten ze hebben! Van uit het hoenderhok hadden zij ze naar den stal gedreven, waar de koeien verschrikt uit hun liggende kauwing opsprongen. Nu vlogen de schuchtere haantjes zich onbedacht vast in de schuur. Eentje werd

onder de bestofte wanmolen gesnapt en het ander viel morsdood neer onder de mokerende gaffel van den knecht, dichtbij de haverkist van 't paard op den den. Fier over hun buit, gingen zij zegevierend bij de lachende meiden, die ze zouden ontpluimen en lekkertjes braden. Met begeerige handen werden de beestjes betast. Men dacht dat ze vetter waren.

— „Als wij er nog maar 'n koppel bijvingen?” opperde Pier.

— „Hola!” vermaande Trien.

— „Och ja, zoo'n twee kan ik gemakkelijk alleen op!”

En meteen waren ze weg. Een nieuwe hanenjacht begon.

Nog waren de twee eersten niet geplukt of reeds lagen twee ander jonge kokolo-rusjes ter tafel spartelend te stuiptrekken.

Terwijl de twee knechts voor het loeiende vee en het hinnekende paard zorgden, kiskasten de meiden in de keuken, die zelden of nooit zulke prikkelende reuken uitgewasemd had. Toen de feesttafel gereed was, riepen de meiden aan de deur Pier en Ties: „Kiekerekie”! . . . , die den roep beantwoordden met nog een krachtiger „Kiekerekie!”

Met opsnuivende neuzen kwamen de twee knechts binnen.

— „'t Riekt hier beter dan in den koestal.”

Toen de keukenmeid de haantjes voorschotelde, begonnen alle vier luidop te kraaien en te schaterlachen.

— „Goede appetijt!”

— „Op de gezondheid van Jan!”

Pier stelde voor een kan bier te halen. Water was te slecht om zoo een kostelijke spijs door te spoelen. Water en haantjes, dat vloekte bij elkaar.

Ties was van oordeel, dat bij zoo een heerlijk maal een flesch wijn hoorde.

— „Jammer, dat de boer er geen in den kelder heeft,” zei Trien, die alle hoekjes en kantjes van de boerderij doormuisd had.

Snel haalde Pier een groote kan bier in de nabijgelegen tapperij.

Nu werd er geklonken en gedronken, op Jan's reis, op den zaligen dood der bruingele haantjes.

— „En ook op onze gezondheid,” riep Kaat.

„Wij leven! Vivat ons!”

Nu grepen ze met Adams vorken de hanen aan en beten, knabbelden en knarsten.

Voor alle omzichtigheid deed Trien de deur op slot. Men kon nooit weten wie binnenkwam. En nu overbeten en overhaptten ze de fijn gebruide kiekerekietjes, als eekhoortjes dennenkoppen.

Met de glimmig-vette handen namen zij de glazen bier, stieten aan en spoelden hunne kauwende monden.

Toen zij het boterige vleesch afgepeuzeld hadden, gingen zij de beentjes na, beten de kleintjes kapot, maalden ze tusschen hun sterke tanden.

Den ganschen dag was het pannekevet en offerden de dienstboden op het altaar van Lammetje-smeerbuik. Koppen zoo rood als hanenkammen kregen zij.

En Jan stapte met groote schreden over den breeden rijksweg.

De Julizon scheen nu en dan heet achter kleine grauwe wolkjes uit. In 't Noorden was 't een gehamelslaagde lucht, terwijl langs den Oosterkant grijze onwederstompen dreigend omhoog heuvelden. Zwaluwen vlogen eerst laag, en kris en kras, scheerden de akkers en zwiepten zich dan opeens pijlsnel in de hoogte. Langs heel den weg, sjirpte, vinkte en orgelde een koor van vogeltjes.

Weinig aandacht schonk de boer aan het natuurschoon. Iemand, die dagelijks in bosch en veld werkt, geniet zoo hartstochtelijk niet meer van het bekoorlijke, het zonnige, het prachtige van Gods heerlijke schepping. Wel keek Jan naar de rijpende veldvruchten, nauwlettend of ze minder of meer beloofden dan de zijne. Als hij graan bemerkte dat hooger opbloede dan het zijne, dan kropten hem spijt en nijd in de keel; bij het zien van magere halmpjes zwol zijn boezem van rechtmatige fierheid en streelende eigenliefde. Alles bijeengenomen, konden deze boerkens met hun veldgewassen aan het zijne niet komen rieken.

Toch hield hij zich nu weinig bezig met landbouwzaken. Hij was op weg om een flinke boerin op te vrijen. In zijn hoofd stond ze afgebeeld gelijk zij zijn moest. Zij prijkte er als ingelijst met het driedubbele opschrift: rijk, gierig en gezond. Gezond ook, zoo niet moest hij te veel aan den dokter geven, juist gelijk buurman Frans: die zei altijd, dat hij met de ziekte van zijn vrouw een fortuin verdokterd had.

Op schoonheid kwam het hem minder aan. Een

boerenvrouw was nu juist ook geen weeldeartikel. . . . Mechanisch volgde zijn lichaam den weg, terwijl zijn denkende geest bezig was met zijn liefderaadsel op te lossen.

Hij wikte en kwikte het vóór en tegen. Zoo hij zich eens brandnetelde of haarenkelde! Dat gebeurde meer en dan lag zijn mooi boerderijtje in vlammeende assche. Hij bleef plotseling stokstijf staan. Hij wilde op eens terugkeeren. Maar neen, daar waren ook nog bijeenhoudende, heel oppassende meisjes. Zoo één zou en moest hij hebben! En sneller beende hij weder over den weg. Dikwijls sprak hij hardop, als beantwoordde hij de vragen, hem door een onzichtbaren persoon gesteld. Nu en dan bleef hij luisterend stilstaan om dan weder sneller zijn weg voort te zetten. Voorbijgaanders zag hij bijna niet en van groeten was er geen sprake. Hij wilde de Hollandsche grens oversteken. Om een Hollandsche vrouw binnen te smokkelen behoefde men geen inkomende rechten te betalen. En de Hollandsche guldens, die zij zou medebrengen, waren in België zooveel franks meer. Vóór zijn geest zweefde het beeld van een vrouw, zwaar beladen met rijksdaalders.

* * *

Aan den grenspaal, die Holland van België scheidt, ligt eene kleine herberg met uithangbord:

Alle menschen zijn niet eens van zin:
De een gaan voorbij, de ander komen in.
Kwamen allen dorstig binnenloopen.
Hemel, wat zou ik veel drank verkoopen!

Jan veegde het Belgische stof van zijn schoeisel en

trad binnen. Op zijn verzoek bracht de vriendelijke waard een schuimend glas bier en de reizende boer nam van uit zijn binnenzak zijn boterhammen, belegd met spek. Hij wikkelde ze stil los uit het weekblad en begon smakelijk te peuzelen. Nieuwsgierig en praatzuchtig was de herbergier, die voor beginsel had: die niks vraagt, die niks weet. Hij hoorde aan Jan's dialect dat hij Belg, „van den onderkant” was en vroeg hem of de reis nog verder, en of hij om zaken ging. Nog andere gasten zaten er, en Jan durfde niet zeggen, wat hem zoo zwaar op z'n lever lag. Daar werd over weer en wind gepraat, over de duurte van Hollandsche en Belgische koeien en varkens. 't Verschil van prijzen was zoo overgroot niet meer. Maar het Hollandsche ras bleef nog steeds erg gezocht en daarom werd nog menig beestje bij donkeren nacht door sloten en grachten naar 't Belgisch grondgebied gesmokkeld.

De andere lui, die den waard overbekend waren en dorpsmensen uit Stramproy zijn moesten, gingen groetend verder.

Een goeden dijk had Jan zich gelegd en hij bestelde nog een tweede glas. 't Bier was ten andere uitstekend; men proefde nog dat het met hop gebrouwd was. 't Stramproyer bier is in de streek zoo goed befaamd als het Municher bier in de steden. Volgens den profijtelijken waard bestond er geen gezonder en versterkender. Die er veel van dronk behoefde niet te eten. Men werd er niet flauw op. Dit was met geen apothekersrommel maar met zuiver graan gestookt.

Nu ze alleen waren, vroeg de vergunninghouder:

— „Onder ons gezegd en stil gezwezen, zeggen de klappeien: Komt de vriend soms voor een Hollandsche koe?”

Hij wist er nog veel staan en kende ook mannen, die ze voor een rijksdaalder op 't Belgisch brengen wilden. Wat bij hem verhandeld, gekocht en verkocht werd, dat was bar. Zijn herberg langs den straatweg was vooral druk bezocht door de smokkelaars. Die mannen deden goede zaakjes en hij vertapte er veel bij. Op ieder koopje en verkoopje werd menig pintje ter kele gejaagd.

Jan, die met den vinger stil op tafel tikte en trommelde en knikkebollend de welsprekende rede van den waard aangehoord had, werd een beetje meer thuis:

— „Hij was wel op zoek, maar . . . Mr.”

— „Misschien om een beestje met twee beenen.”

— „Jst . . . juist,” stotterde lachend Jan . . .

De bierslijter kende al de huwbare dochters van het dorp. Daar waren er met veel en met weinig geld. Schoone Eva'skinderen, en minder schoone, zelfs leelijke wachtten met ongeduld op den waren Jozef. Allen zaten gereed om 't nestje uit te vliegen, evenals jonge kirrende duiven op 't spijkerplankje.

Dat waren kostelijke inlichtingen voor den zoekenden Jan, die een derde glas durfde bestellen en voor den eersten keer van zijn leven ook vijf centen klinkend op tafel wierp voor den baas.

Jan voelde zich een beetje meer op zijn gemak en begon nu te vertellen, dat hij een flinke boer was met zooveel hektaren eigendom en zooveel liggend geld.

Ook had hij nog heel wat te verwachten van een suikeroom en van een heerbroeder.

In zijn streek waren de gegoede meisjes een uitzondering. De meesten hadden in 't boerenbedrijf geen zin, wilden als prinsessen gekleed gaan en wierpen liever hun liefdenetten op een pennelikker. Echte boerinnen, die hand aan 't werk durven slaan, die een cent in tweeën kunnen bijten, die niet bang zijn een paardevijg met de tien vingers op te rapen, die waren te zijnent zoek geraakt. Er hing een kwade lucht over het Kempische boerenvolk. Maar, profeteette Jan, moesten na de vette boerenjaren eens magere komen, dan zouden er heel wat boerenwoningen, die nu nog altijd op papieren balken rustten, in duigen storten. En die zullen er komen en daarom moest men een open oog voor de toekomst hebben.

De waard, die veel menschen had hooren spreken en zien handelen, voelde maar al te wel, welk dorpsmeisje den gast best zou passen.

Hij was stellig overtuigd dat de vriend hier in het dorp zijne keuze zou vinden. Die van Honders, die van Winkels, dat waren ferme boeren, die er goed voor zaten. En de dochters, bonken van vroului, konden werken als trekossen. Dat waren nog boeren van den ouden stempel. Niets ging verloren, enkel de krullendblauwe rook door den schoorsteen.

— „Zoo, zoooo.. moet het zijn.. zijn!” hakkelde Jan.

En nu begon de herbergier, Jan's hart nog waterachtiger te maken. Zooveel boender land hadden die van Honders hier aan de grens liggen, nog meer hektaren

hadden zij in de kom van het dorp. Zij verhuurden daarbij nog een paar pachthoeven, hadden nog bosschen en veel uitstaande geld. Bij Honders waren drie dochters, voor wie de tijd van trouwen gekomen was. Goed van aard waren ze. Die ze kreeg was er niet mede bedrogen. Met het tiende deel van hun fortuin kon men heerlijk door de wereld komen. Schoon waren ze niet.

— „Het ha . . . haar was de koebeest niet, als ze maar een goeden uier onder had,” gekte Jan, wiens gezicht straalde van blijdschap.

— „Juist, zoo moet het zijn!”

Nu vergrootte de baas nog eens het fortuin, noemde den overgrooten eigendom bij zijn waren naam. Hij ontakte den familieboom. Het waren nette lui.

Als Jan nu zijn verwondering uitdrukte, dat er nog niet een van de drie getrouwd was, bemerkte zijn gastheer, dat zij vrijers genoeg hadden gehad. De ware broeder was nog niet gekomen. Vele jongelui hadden er aangevrijd, maar gewogen, werden zij te licht bevonden.

Nu begon Jan ook te twijfelen of hij zich zou durven vertoonen. Doch die niets waagt, krijgt ook niemendal.

Maar toen de waard hem nu geruststelde, dat hij, deftige en rijke boer, zich mocht aanbieden, wyl hij wist wat hij zei. Hij kende de lui heel goed, ze kwamen en gingen nog al dikwijls tot en over de grens.

Zoo het Jan tegenviel, wat niet te veronderstellen was, dan zou hem de waard wel elders te recht wijzen, wyl hij al de menschen van hier en den omtrek kende en wist hoe zwaar ze wogen en hoeveel kilos ze trokken.

Eenige stappen meegaande, wees hij hem uit met hand

en voet. Even achter het dorp zou Jan aan een kruisweg komen. Hier moest hij links inslaan en de eerste groote huizing, overlommerd met hooge populieren, was Hondershof.

De boer dankte hartelijk en zou hem van avond op de terugreis den uitslag mededeelen.

Stramproy lag vlak vóór hem : roode pannen en mossig rieten daken van dicht aaneengesloten huisjes, waarboven groenende boomen uitkroonden en de slanke kerktoeren met zijn goudstralend haantje omhooglijnde.

Als een herboren mensch had hij de herberg verlaten. Wel had hij erg lang gezeten, een centje verteerd, maar zijn tijd niet verspild. Hij wist nu een aangewezen nestje en hij begon na te denken, welk liedje er moest geneuried worden. In zijn geboorteoord had hij met z'n „hot en haar draven” geen liefderijk gevolg gehad. Hier zou hij eens zijn uiterste best doen. Deftig en fijntjes moest hij uitpakken : overzag zich nog eens van kop tot teen, sloeg met zijn roodgeruiten zakdoek het stof van zijn schoenen. Zijn boerderij moest hij als een goudmijntje, als een lief hemeltje afschilderen en zijn zilverstukken dansend doen flikkeren vóór de oogen van zijn aanstaande bruid.

't Stramproyer volk, om zijn fratsen en kloppartijen overbekend, lag na den noen op 't gras te luierikken, te kouten en te gichelen. Als Jan langsbeende werd hij onmiddellijk geportretteerd. — „Die had het erg in de knikkende knieën ; die ging nog verder dan vandaag ; die liep met een leeg buikje naar een welgevulde schap-raai !” Maar nonkel Jan hoorde noch zag.

In de kom van het dorp smeerde Jan nog eens zijn tong met een glas bier. Mogelijk konden de lui hem nog juistere inlichtingen geven en ook behoefde hij die van Honders niet in hun middagrust te storen.

Een flinke herbergsdochter bediende Jan.

— „Mooi weder, Mijnheer.”

— „'t Weer is goed. Zoo de menschen nu goed zijn, is alles goed.”

— „Waarom niet? In Stramproy zijn geen slechte menschen.”

Nu maakte de juffer den lof van de dorpsbewoners en vroég of Jan soms naar Zwartbroeck, naar de Drie-Gezusters pelgrimsen geweest was. Van de H. Berthilia, Eutropia en Genoveva moest Jan het heden niet hebben, alhoewel hij anders veel ter kerke liep.

Een andere reis, een liefdesbedevaart had hij ondernomen. Van verre begon hij met de klok te luiden. En het vroolijke meisje hielp hem tampen.

— „Meisjes zijn er bij de vleet, maar de goei ventjes zijn dun gezaaid.”

— „Aan ieder vinger, een . . . liefje.”

— „Armoede troef.”

Toen het meisje liet hooren dat ze nog niet verpast was, geloofde Jan het niet. Zoo een bij-der-hande juffrouw moest niet op den uitkijk staan. Die kon er twintig vinden. Mogelijk vochten er de jongens om. En als het meisje de armoede aan minnende zielen nog meer ontblootte, werd Jan een beetje onrustig en meende reeds een bal aan de voeten te hebben. De verzoeking weerde hij snel af. Zij zocht een heer, een fijn stads-

heertje, dien Jan in den grond van zijn hart vervloekte en verdoemde. En hij, stevige boer, moest ook in zijn sfeer blijven en een flinke boerin opdelven.

Die waren er genoeg in Stramproy. Zij noemde seffens een tiental boerinnen, die ongeduldig een hanengekraai wachtten. Bij het noemen van Honders, vroeg Jan een persoonsbeschrijving. Die kreeg hij onmiddellijk. Daar waren drie dochters, lomp en leelijk genoeg, rijk, maar beest. Met al haar geld werkten ze nog meer dan de minste boerenmeid en liepen soms gekleed, dat men ze met geen tang zou aanpakken.

In de gunst van 't herbergprinsesje stonden die van Honders niet. Maar juist de opgesomde gebreken waren bij Jan de hoogste deugden, die hij zocht: rijk, gierig en werkzaam. En hoe meer 't juffertje de boerinnen aftakelde, hoe innerlijk vuriger Jan ze liefkreeg. Dat was nu juist zijn gading. Maar in de oogen van 't meisje mocht hij niets laten blijken en ging verder, meedragend haar beste liefdewenschen, waarvoor hij hartelijk dankte.

— „Wat een groene boer is me dat,” zei ze stil en zij keek hem na. En toen Jan den zijweg naar Hondershoeve insloeg, kleurden haar rozige wangen nog meer. Hemel, wellicht ging die er op los. Dan had zij haar snoezelig mondje voorbij gepraat. Wellicht verkazelde de boer 't gezegde. 't Kon haar verder toch niet donderen, wijl ze aan die boeren-beesten toch geen drank vertapte.

Een beetje angst gevoelde Jan bij het naderen van de groote pachthoeve, verscholen tusschen breed-omhoog-rankende populieren en dicht-ineengewassen linden. De bassende hond, die heen en weer liep rond de kooi,

deed met zijn geblaf een der huisgenooten in 't deurgat komen piepen.

— „Goeden dag Juffr. . . ouw.”

— „Dag koopman.” Dit klonk Jan ietwat zonderling in z'n ooren.

Koopman was hij niet. En 's Zondags werden er ook geen koopjes of verkoopjes verhandeld.

Jan was een stevige Kempische boer, op zoek naar een vrouw. Daarop mocht hij binnenkomen en nu begon hij zich zelf vooruit te duwen, verbreedde de hektaren eigendom, vergulde zijn zilverstukken. Terwijl hij met de ouders praatte, waagde hij een oogje op de dochters, die schuchter achter een stuk illustratie of 'n weekblad even opkeken.

Bij gepasten stond trokken de ouders en twee zusters zich terug. De oudste bleef met hem alleen. Deze scheen voor Jan in de wieg gelegd. Van kop en romp stond ze hem aan. Deemoedig en stotterend begon hij: hij zat in 't dorpje moêrzielig alleen. Een vrouw moest hij hebben, die hem het werk verlichtte en het leven opfleurde. Thans had hij veel geld, maar eenmaal getrouwd met een oppassend wijfje, zou hij nog eens zooveel uit de boerderij halen. Er ging nog te veel verloren. Die op meiden zich moet verlaten, die wordt gefopt dat hem zijn oogen overloopen.

Nu ruischten en toetten geweldig zijn ooren. En Jan dacht aan huis, hoe het zijn onderdanen, die voor hem weinig goeds konden doen, zouden stellen. Onrust overmeesterde hem een oogenblik. Dan vertelde hij aan het meisje, „dat hij maar spoedig wenschte te trouwen,

wijl hij niet veel van huis af kon met al dat vreemd volk op zijn boerengedoe. Zij waren beiden op hun jaren, rijp om te trouwen."

't Meisje vond toch, dat Jan een beetje snel ging. Men moest toch eerst elkaar kennen. Gauw getrouwd, sneller berouwd. 't Was nog te bezien of zij bij elkaar hoorden. Dat ging zoo voor den eersten keer niet om 't ja-woord te geven. Van beide kanten moesten er inlichtingen genomen worden.

Dit ergerde Jan een beetje, en onmiddellijk waarschuwde hij:

— „'t Kwaad overdrijven de lui en 't goed verzwijgen ze met opzet."

Iedereen had zijn vrienden en vijanden. Dit had hij hier in 't dorp nog even vernomen en deelde ongeveer mede de woorden van 't herbergmeisje.

— „Och die . . . die geen veer van hun mond kunnen blazen, die mogen nog wel kazelen."

Dit waren volgens den vrijer ook de ergsten. Nu schoot hij zijn doodende pijlen af op zijn dorpmenschen, die in hun huid en haar niet deugden. Jan wrokte tegen hen, werd welsprekend en begon er mede te vallen. En als hij terdege zijn benijders den bol gewasschen had, dan wierp hij nog een vluchtigen blik over zijn hektaren land en over 't geen zijn oom en heerbroeder hem nog nalaten zouden.

— „Zoo, U heeft een broeder, die pastoor is?"

— „Ja . . . ja . . . die is pastoor in Raasbeek."

Daarmede steeg Jan een paar sporten hooger in de achtig, die naar vriendschap overhelde.

Zij werden vertrouwelijker met elkander. Daar werd een flesch bier opgehaald en Jan mocht een sigaartje opsteken. Van zelfvoldaanheid straalde zijn gelaat.

Nu werd de pachthoeve in oogenschouw genomen. De vrijende landbouwer bewonderde de zware bonte koeien, de dikke malsche kalveren, de knorrende vette varkens, het ferme stevige gebouw, den prachtigen boomgaard met breed-uitgetakte fruitboomen, zwaar hangend van groene vruchten. Twee mooie merries met hun dartelende veulens graasden erin. Hier troffen zij de ouders met de andere twee zusters. Jan drukte nogmaals zijn bewondering over den uitgelezen veestapel uit. Hondershof was volgens hem een model-hoeve. Hij zei dit niet om het een of het ander, maar dit was zijn vaste overtuiging.

De eigenaar was erdoor geveleid en begon nu zijn landbouwbeginsels uiteen te doen. Hij volgde de jongste stroomingen van de landbouwwetenschap, die zoo snelle en rijkdom aanbrengende vorderingen gemaakt heeft. Jan, die nog naar 't oud stelsel boerde, en die het van de ontdekkingen, om wille van de hooge onkosten, niet moest hebben, beaamde toch het meeste. In 't oog van zijn toekomstigen schoonvader mocht hij toch geen achterkruiper lijken. Stil hadden de dochters zich teruggetrokken om het gewoon werk onder het vee te doen, en beide boeren bespraken het heele boerenbedrijf, de marktprijzen, den mogelijken opslag, zoo het Belgisch land open ging voor 't Hollandsch vee.

Boeren kunnen ellenlange litanieën achter elkaar aframmelen over hun getob en gedoe. Als ze met een

epistel beginnen, eindigen zij met het lang evangelie van de goede week. De meeste andere lui zijn opgemonterd, zoo zij een vrijen dag over hun dagelijksche beslommeringen geen woord hooren; boeren integendeel zagen en leveren in de rusturen, in de avondstonden, bij eten en drinken over hun akker. 's Zondags hebben ze 't nog den ganschen langen dag over hun zaaien, hun mesten, hun oogsten. En ook maar zelden geraken zij tot akkoord. Zelfs over het weder zijn ze het niet eens. Zoo de een regen over zijn bezaaiingen noodig heeft, zoo moet de ander milden zonneshijn hebben. Moest het één mensch zijn, die 't weder voor de boeren maakte, dan kreeg hij alle dagen heete-blauwe pakken slaag.

Intusschen waren de dochters klaar met hun arbeid onder het vee, ook waren zij weder op hun Zondagsch geschort.

Jan had ze aan het werk gezien; vast overtuigd was hij, dat zij vlijtige handen aan het gezonde lijf hadden.

Hij maakte in 't bijzonder Leentjes lof, dat zij zoo bij de hand was; „met zoo een wijfje was voor mij 't leven gered.” Op dit punt kwam Snuffels herhaald regelmatig terug. Het antwoord kon hij niet meenemen, maar hij mocht terugkomen.

Met het hart vol blijheid en hoop verliet Jan Honder's goed.

't Was een mooie zomeravond. Geen windje verroerde een blad van de slanke populieren; de ondergaande zon streepde de lucht goudrood.

Snel stapte Jan langs de Stramproyer huizen en troepen

herbergbezoekers. Lang was hij van huis afgebleven, maar hij beklagde 't zich niet. Wat zouden zijn dorpmenschen zeggen, zoo hij met Leentje over de grenzen kwam.

Aan de grens moest hij een glas bier drinken; de waard had hem heden erg verplicht.

Een groepje jongelui zaten rumoermakend bij een der tafeltjes te bitteren. Rondom hen speelden eenige bierdrinkers kaart.

Jan bestelde een glas en de baas vroeg hem hoe de vrijagie verlopen was.

't Was buitengewoon medegevallen.

De jongelui gekten met Snuffels, die kwam de dorpsmeisjes weghalen.

In den beginne gebarde Jan niet te hooren dat ze 't over hem hadden. Maar toen een der aanwezigen zekere levensbijzonderheden uitsnaakte, begon de Belgische boer ook te muilvechten. Doch de jonge kerel wist wat hij zei; hij kende Jan beter dan wie hier ook. Familie had hij in Snuffels heimat. Jaarlijks kwam de Stramproyenaar tweemaal ter kermis en ieder keer had hij fratsen vernomen. En als Jan vroeg en vernam, met wien zijn tegenstrever verwant was, zei hij kortweg: „Zoo'n smeerpotsen, zoo'n schoelies durven alles zeggen.” Meteen vloog de gebelgde jongeling van zijn stoel, en greep Jan, die zijn mondje voorbij gepraat had, bij de keel. Zijn makkers wilden bijspringen, de kaartspelers smeten de kaarten op tafel en grommelden ook al tegen den vreemde, die zich ten gauwste uit de voeten maakte.

„Leelijk volk,” dacht de Belgische boer en beende met

grootte stappen over de baan, nauwlettend naar links en rechts, vrezend een rammeling. Een driehonderd meter verder wachtten de jongelui hem uitdagend af. Wat begonnen? Hij wilde teruggaan, doch nu gonsden van den Stramproyer kant ook wraakkreten. De weg was hem knats afgesneden. Noch terug noch voort kon hij.

Het gevaar inziende sloeg hij rechts af naar den Belgischen kant, waar de beide landen door breede sloten begrensd zijn. Den tijd om een brug te vinden, had Jan niet, wijl zijn achtervolgers hem op de hielen zaten. Hij sprong en plaste door het water, liep door elzenhout en hagen, weiden en moerassen, en kwam zonder ransel zweetend en bemorst te zijnent aan. De menschen van Stramproy had hij vervloekt, doch om de wille van het liefdesmeer mocht hij nog niet klagen.

Zijn dienstboden vroegen hem schijn-deelnemend hoe het kwam, dat hij zoo bevuild was. Voor struikroovers beweerde Jan te hebben moeten vluchten. Van zijn liefdesavonturen vertelde hij geen woord. Een vluchtigen blik wierp hij op het spek, loerde eens langs de potjes, snoof eens aan de braadpan. Hem dacht, dat er een geurige wind in de keuken binnen was gewaaid.

Vroeger dan anders ging hij te bed, droomde van zijn toekomstende, zijn reis met hindernissen.

Den Maandagmorgen was hij vroeg uit de veeren, onderzocht de dingen haarfijn om te weten of gisteren alles rechttoe was gegaan. Bij de hennenmonstering miste hij de vier hanen; in de nesten moesten meer eiers liggen, langs de zijde spek had men breede sneden afgekap.

Maar ze wisten 't hem te zeggen: als hij bang was dat hem iets weggerobberd werd, dan moest hij maar op de kooi blijven en dan kwam hij ook niet thuis als een varken, dat zich in het slijk rondgewenteld had.

Jan stoorde zich aan die hatelikheden niet. Toekomenden Zondag zou hij 't liefdespleit wel winnen en weldra zou het gedaan zijn met het huis aan vreemden over te laten.

Dat hij intusschen bestolen werd, ergerde hem. Maar hoe korter hij de vrijagie kon maken, hoe sneller gedaan met hun dieverij.

Deze gedachten hielden Jan nu druk bezig.

Hij overwoog, droomde, mijmerde den godganschen dag. 's Avonds, als de huisgenooten vroeg te bed waren, begon hij aan iets, waaraan hij zelfs nog niet eens gedacht had. Hij schreef een brief aan Leentje met veel hartelijk gemeende woorden, niet plechtstatig maar oprecht, ruw maar glad van de lever. Zijn hart borrelde over van liefde en zocht vurig naar wederliefde. Voor een verder leven was hem Leentje nu onmisbaar.

Zoo'n brief kostte heel wat moeite. . . Gemakkelijker hanteerde hij akkergereedschappen dan wel de lichte schrijffen. D'r was aandacht bij ieder letter, bij ieder woord en herhaalde gespannen nalezing. De halve nacht besteedde hij aan zijn eerste liefdesbrief en doezelde dan op zijn neergeschreven gevoelens met het hoofd op de tafel in.

Bij het eerste hanengekraai vloog hij verschrikt op. En gelijk zoo dikwijls in 't wriemelende en wringende leven zagen ook nu de geschreven dingen van verleden

nacht heel anders uit bij de eerste morgenschemering dan wel bij de flikkerende lamp. Toen Jan zijn liefdesepistel doorlas, kreeg hij een rilling over zijn lijf, twijfelend of hij den brief wel zou wegzenden. Bij kalm en nuchter overwegen leek hem zijn eigen proza een miezerig gedoe. Hij zou het geheel nog eens overwerken als de dienstlui van huis waren. Deze werden nu dringend opgeëischt voor het gewoon dagelijksch gedoe. Toen mensch en dier het noodige voedsel hadden, trokken de knechten en meiden naar het veld, waar de heete zon het gelpe graan in korten tijd gerijpt had.

De baas, in gedachten verzonken, zag nog eens nauw toe of alles in orde was. Boven het gesjilp en gevink van vogeltjes klonk hoog-uit het geschater van een paar eksters, die van den eenen boom in den anderen wipten.

„Daar is nieuws,” dacht Jan, volgens een Kempisch auguur.

Ditmaal hadden de snaterende eksters niet gelogen. De briefdrager bracht inderdaad een bericht uit Stramproy, dat Jan met bevende vingers opende.

Zijn gelaat verkleurde bij de lezing.

Mijnheer,

Na inlichtingen genomen en raad gehouden te hebben, moet ik u laten weten, dat het onnoodig is nog tot hier te komen. Van verkeer en noch trouwen kan er geen sprake meer zijn. Alles is tusschen ons amen en uit.

Beleefde groeten,

HELENA HONDERS.

Dit nieuws hamerde geweldig in zijn denkend hoofd. Hij krabde en dabde in zijn haren gelijk boeren doen als zij gewichtige dingen te verhandelen hebben of in nesten zitten.

Daar lag nu op eenmaal zijn jong plan in duigen. Gewis hadden venijnige tongen zijn liefdeswagen stop gezet. Tranen had hij willen storten. Na lang gedroomd en getreurd te hebben, verscheurde hij Lena's brief en den zijnen en wierp de honderden stukjes in 't haardvuur.

Naar buiten ging hij om verkoeling voor zijn brandend hart te zoeken, dat doodelijk gewond leek. Stilaan zeeg er toch berusting over hem neder. En nu begon hij in stilte en dan luidop te wrokken tegen de Stamproyenaars en de kwaadsprekers. Allengskens troostte hij zich met de gedachte: „er zijn nog andere meisjes en die zoekt, die vindt!”

Op eens straalde weer zijn gelaat van blijheid. Hij herinnerde zich levendig dat zijn broeder de pastoor hem vroeger liet hooren, dat zoo hij een vrouw zocht hij hem maar behoefde aan te spreken.

En deze herinnering flakkerde nu levendig op. Met heerbroers hulp en voorspraak zou hij wel gauw terecht komen. En zonder nog een oogenblik te dralen, trok hij zijn beste kleeren aan en sloeg den weg naar Raasbeek in. Hij kwam voorbij zijn dienstlui, gaf den huis-sleutel aan de eerste meid, en zei van maar goed door te werken, want alle stukken stonden brandend-rijp om gemaaid te worden.

En voort trapte hij op vrijersvoeten . . . Toen hij

achter hagen en struiken verdwenen was, staakte 't dienstvolk het werk en bracht allerlei lustige grappen uit over zijn weggaan.

Op een goei uur gaans lag Raasbeek, het laatste Belgisch dorpje langs den oostkant.

Bij de komst van Jan, zat de zieleherder een uiltje te vangen. Dit was de lijvige man gewoon na het eten. De gediensstige meid warmde gauw den overgebleven middagkost op. Jan liet het zich goed smaken en spoelde lippensmakkend zijn mondje uit met een glas bordeaux. Toen de inwendige mensch versterkt was, gooide hij stotterend zijn zieleleed op tafel, vertelde over zijn liefde-reizen naar Stamproy en elders en vroeg nu deemoedig of hier of in de buurt niets was wat hem paste.

De pastoor had het gevonden. Even over de grens in Messem kon hij gauw klaar komen. Zij was wel niet schoon, maar had trouwe oogen en krachtige armen; alhoewel arm als een kerkmuis, was zij van goede familie, die achteruit geboerd had; maar dit deed niets ter zake, wijl zij uiterst bijeenhoudend en vlug bijderhand was.

Geld had er Jan liever bijgezien, doch zijn broeder deed hem helder inzien dat hij beter was met zóo iemand dan wel met een die geld had, maar die een maak-op kon zijn en schrik voor 't werk had.

Gelijk Jan thans zat te boeren, kon het niet blijven duren. Een huis vol dienstvolk zonder vrouw, was een hel.

„Dan maar niet meer uitgesteld,” zei de pastoor, „wij wandelen er samen naar toe.”

Eerst kuierden zij langs een veldweg en sloegen dan een voetpadje in, dat glibberig kronkelde, langs heen de Maasoevers, door hooge populieren overschaduwde. In de vette weiden graasde schoon Hollandsch vee, dat nieuwsgierig achter den prikkeldraad een tijdje met de wandelaars brullend meeliiep.

Langs de blauwe Maas, op een steilen heuvel, ligt fraai het dorpje Messeem, een dichte huizenrij. Eenige dorpsbewoners kwamen nieuwsgierig aan de deur kijken, als de vreemdelingen even voorbij waren, anderen groetten vriendelijk.

Bij een net gebouwd huis hielden ze stil.

— „Hier zijn we er,” zei de pastoor.

— „Zoo, zoo,” zuchtte zijn broeder.

Uiterst gul was 't onthaal. De pastoor was de vriend des huizes. Na over de gebruikelijke dingen gesproken te hebben, zei de pastoor ronduit waarom ze beiden tot hier waren gekomen.

Lisebeth, zoo heette de dertigjarige dochter, bloosde. Jan merkte dit onmiddellijk en dacht oprechte liefde schaamt zich. . . . De heer-broeder deed het woord, dat hier zoo gretig aanhoord werd als sprak hij van op den kansel tot zijn luisterende parochianen. Ook 't jawoord bleef niet achter, want Lisebeth had betrouwen in de zaak. Haar tijd van trouwen was gekomen. Zoo'n gelegenheid kreeg ze nooit meer. De Belgische boer was in zijn nopjes, tranen van vreugde welden op in zijn waterige oogen.

En al de huisgenooten waren oprecht verheugd, dat hun Lisebeth zoo'n goede partij deed.

Op de toekomende vereeniging werd dapper gedronken en geklonken. Uiterst roerend was het afscheid en blijde de terugreis.

„Laat de lui nu maar razen,” dacht Jan, „als wij elkaar maar liefhebben.”

II.

JAN'S HUWELIJK.

Dorpstongen rusten noch roesten, maar roeren eerst stil in 't geniep; kwetteren en schateren dan luide de nieuwtjes over de daken uit. Als een mensch trouwt, wordt hij belasterd; sterft hij, dan wordt hij op een voetstuk verheven.

Nu Jan's aanstaande huwelijk op een zegelpapier in een houten kastje met getraliede venstertjes van grauwen ijzerdraad tegen den zwart-rooden gevel van het gemeentehuis, den dorpingen kond werd gedaan, stonden de menschen paf verslagen. Wat had hij zich gespoed? Een, die zoo gauw klaar was, dat moest niet veel zijn. Doch licht goed genoeg voor hem, voegde men er bij. Als voortjilende-knepperende-heidebrand vloog het huwelijksplan van Jan het dorp rond. Over zijn aanstaande wist men seffens van alles te vertellen. Van één vinger, één arm! Zooveel als Jan had zij zeker niet, want die wilde een anderen kerel, die keek ja beter en hooger uit haar oogen. En bij de aanstaande waren ze met zessen. Indien een koek in zooveel stukken moet doorsneden worden, dan waren de hapjes klein.

Maar als z'er ook niet veel om had, Jan bezat genoeg

en die zou haar het bijeenbeesten wel leeren, zoo zij het nog niet kende.

Wellicht zou het wel één pot nat zijn! 't Jonge, dorstige volk stak 's avonds de koppen bijeen. Jan ging trouwen en nergens had hij een tonnetje bier gelegd om af te drinken. Dit was nochtans de landelijke Kempische gewoonte en aan dit aloud gebruik mocht de houvaste boer, die vaarwel aan 't jong leven ging zeggen, zoo min als iemand afbreuk doen.

Beleefd liet men daarom den trouwlustige nog eens vragen of hij geen drank ten beste gaf. Doch de vreckige vent weigerde bepaald iets te geven. Trouwen kostte zoo al geld genoeg. Wat men wegwierp, was men zeker kwijt.

Dit ergerde de jongelingen van het dorp, die vast besloten waren Jan een ketelserenade te brengen: „den ezel af te drijven.” Traden ze niet met geweld op, dan kregen zij niemendal. En dit was het eenige en laatste wat van hem los kon gemaakt worden.

Zoo gezegd, zoo gedaan!

Den volgenden avond, toen Jan blauwe rookwolken uit zijn baardbranderke blies, en zijn avondmaal rustig liet verteeren, kondigde opeens een ketelharmonie haar serenade aan . . . Boum! Taratartra boum, tjink, tjink, tschank. Oet oef! . . . toet! . . .

Uit koperen speeltuigen schetterden valsche akkoorden; zware slagen vielen op roffelende trommen, op kletterende tinnen gieters en blikken deksels; oude zeisen schrijnden en knarsten op karraderen.

Op klompen en horens werd er gemiauwd, gekaterd

en getoeterd. Fluitjes schrilden scherp, mirlitons neusklinkten bibberige-dreunende deuntjes uit, harmonica's drensden lustig en treurig en trompetten klaroenden hoog-uit.

Mannen en vrouwen lachten en gichelden, schreeuwden en joelden, raasden en tierden. Honden jinkerden, blaften en basten. Al deze geruchten en geluiden zwirrelden rond, botsten tegen de huizen en vloeiden weg onder de stille avondlucht.

Bij de eerste schetterende muziektonen vloog Jan woedend van zijn stoel, als dynamiette het onder hem.

„Wat een gemeenheid!” riep hij uit.

„Een prachtige muziek!” lachte Trien.

„Wat mag dat beteekenen?” vroeg Pier, knipoogend op de andere glimlachende dienstlui.

Niemand sprak. Jan pifte snel en sneller aan zijn pijp, klomperde ongeduldig woedend door de breede keuken. Meiden en knechts vingerden en grimasten achter zijn rug, den boozen ingehouden glimlach met heftig geweld bedwingend.

„Toet, toet, drom, drom, koe,” klonk het van onder het vensterraam.

„Wat een helsch lawaai toch!” zei de meid.

„Tingel, tingel, schangel . . . bier!”

Nu konden de knechten en meiden zich niet meer inhouden; zij proestten het uit van lachen.

Jan, krijtwit van woedde, barst uit in een donderbui tegen hen en de lawaaiers. Dat waren nog heidensche gebruiken. Enkel afzetterij om aan drank te komen. Met iemand het mes op de keel te zetten, kon men niets verdienen.

„Toet, toet, rekketekie!”

’t Lawaai zwol weder aan en Jan duivelde harder.

„Ik zal mij voor geen tonneke bier laten uitmuzieken, als ik trouw,” waagde Trien.

„Dan zijt gij gek genoeg,” mopperde de baas. „Waarom zou men drank moeten geven? Dit staat toch nergens geschreven. Daarbij wat zit ik met mijn geburen in. Zij geven mij ook niks.”

„’t Is zoo een oud Kempisch gebruik,” meende Pier.

„En waarom zou men geen kwade gewoonten mogen uitroeien! Men heeft er wel andere afgeschaft,” hernam Jan.

„Daar liet ik andere menschen mede beginnen,” zei voorzichtig Pier.

„Ik geloof u, Pier, voor geen ton bier wilde ik toch dergelijk schandaal aan mijn huis,” meende Trien.

„Als zij op hun kop gaan staan, krijgen zij nog niets. Ik zal hun dat lawaaien wel afleeren. De gendarmen...”

„Moeten die er weder bij zijn?” boosde Trien.

„Watte . . . wa . . . watte. Ik ben hier de baas. En ik zeg u dat de gendarmen komen.”

„Die bonte jongens zijn bijna alle weken hier. Dat is geen nieuws,” bitsigde de keukenmeid.

„Pang, paf, pardaaf,” klonk het tegen de deur.

Jan giffte en woedde maar durfde niet buiten gaan. Het dienstvolk had erg veel pret in dit getoeter, gejuw en lawaai.

„Kon ik maar een wijf krijgen,” jokte Ties, „ik gaf potdorie wel twee tonnen.”

„Waarom pakt gij mij niet, Ties?” zei Trien met een lief lachje.

„En als gij twee trouwt, dan geef ik nog wel een ton,” vroolijkte de andere meid.

„En ik een sauspannetje,” zei koud-weg Pier.

De boer ergerde zich over het opgewekt gekout van zijn dienstboden, die nu ieder schetterend, schampend speeltuig, uitdagend geroep ontleedden en napiepten. Hij verwenschte het gansche dorp, dat behagen schepte in dit buitengewoon concert.

Tot laat in den avond spektakelde en rumoerde men rond den pachthof van Snuffels, die anders vroeg in de veeren was.

Toen de laatste tonen uitgestorven waren en enkel de honden hun brullend gejuw nog wat voortzetten ging men te bed.

„Morgen zullen zij weder dezelfde deuntjes herhalen,” zei Trien slaap-geeuwend.

„Dat zal ik hun wel beletten,” vuistdreigde Jan, die insliep met een wraakgedachte.

De nacht verging, de morgen gloorde dauwfrisch.

In de boomen sjilpten en twistten de musschen, de hanen bekraaiden den jongen dag en wekten Jan uit de pluimen. Zijn onderhoorigen liet hij hard hooren dat het weder werkdag was. En het gewoon slabeur en getob begon weer. Leelijker keek Snuffels dan de andere dagen. Het dienstvolk rakelde de ketelmuziek nog eens op.

De wrokkende boer frutselde den ganschen dag op den mesthof en in den moestuin. Onder de lui, buiten zijn pachthof, durfde hij zijn beschaamden kop niet uitsteken.

En 's avonds kreeg de kat de bel aan. Wederom

werd er getoeterd rond Snuffels' erf. Nu werd het al te gek. Zou die ellendige komedie weder opgevoerd worden?

Het lawaai werd sterker en schrille fluitjes klonken boven alles henen. En de bandrekels gromden, jammerden en huilden.

„Die blazen ons nog gek!” zei Trien.

„Maar als dat spel nog blijft duren, dan vertrek ik morgen,” dreigde Ties.

„Laat ze maar razen, 't is toch voor ons niet,” kalmeerde Pier.

„Ik trek 't gehucht op en ga er wat buurten,” opperde Ties.

„Dan ga ik mede.”

„En wij blijven hier ook niet,” gromden de meiden.

Als een bezetene liep Snuffels door de keuken. Razend van woede, stak hij zijn voeten in de schoenen, trok zijn blauwen kiel aan, greep den dikken mispelaar. . .

„En ik ga naar de gendarmen.”

Woedend vloog hij naar buiten. Alle geluid hield op. Groepjes stonden links en rechts, nu stil fezelend.

„Ik zal u leeren. Ik ga naar de gendarmen!”

Nauwelijks had hij deze woorden uitgesproken, of men sloeg op ketels en ijzeren reepen, men floot en tromde.

Met woede en wrok in hoofd en hart stapte Jan den weg op, die leidde naar de Kantonplaats.

Een bende jongens met toeterende horens en schrille fluitjes vergezelde hem op eenigen afstand. Bleef hij staan, dan hielden de bengels ook halt. Op zijn driftige scheldwoorden van onbeschofte vlegels, hongerlijders,

menschenplagers, afzeters, kreeg hij geen menschelijke antwoorden. Die verdoemde hatelijke speeltuigen gonsden in zijn ooren en stopten zijn mond. Kon hij de belhamels maar bij den kraag vatten! Een geheel eind weegs vervolgden de snaken den verbolgen Jan.

't Was vlakaf gemeen. Een mensch, die trouwen gaat, heeft al genoeg om zijn ooren. Heel wat moeite had het gekost om zijn dazel los te maken. En nu kwamen hem die godvergeten deugnieten nog plagen en tarten. 't Ging over de schreem. Een mensch kan toch wat afzien in de wereld. Altijd moet men met iets aangesmeerd zijn. Maar de belhamels, de laffe bandieten zouden toch zijn huwelijk niet uittoeteren.

Met de justitie zouden ze af te rekenen hebben. Niemand zou hij in zijn wetsvervolgning sparen, noch lullemans-pummelmans burgemeester, noch den veldwachter van m'n broek. Doch een vriend uit de stad ried hem de wanklachten af: dat was eerst recht menschen tergen en schreeuwlustigen den mond openen. Alhoewel niet gansch overtuigd, ging hij onverrichterzake weg.

Toen Snuffels van het stadje terugkeerde sliepen alle menschen rustig. Alleen een hond blafte even hier en daar bij zijn zwaar ploffende stappen. „Zwijg, smeerlap,” koestte Jan.

„Zij zullen er aan likken, de straatlawaaiers,” met deze weder opblaaiende wrakende gedachte roesde hij in en droomde ervan.

De brievenbus was Jan niet gunstig geweest.

's Morgens kreeg hij een naamloozen brief, die hem vlakaf den oorlog verklaarde.

Hongerlijders waren de dorpsjongens niet, schreven zij. Nu Snuffels in zijn gierigheid volhardde, zouden zij met hun ketelmuziek voortgaan. Eerst voor goed zouden zij op de dikke trom houwen. Geven moest hij en niet één maar twee ton. En anders op 't aambeeld! Salut ende kost!

Van gift stampvoette hij op den grond, balde de vuisten met opzwaaiende armen.

Dat wilde hij zien. Niets kregen zij, zoo waar hij Snuffels heette.

Snel stak hij zich in zijn Zondagspak en ging naar de gendarmerie, het wraakroepend feit bekend maken.

Onder weg peinsde hij op geweldige wraakmiddelen en op zijn rede, die hij zou uitspreken om de lawaai-makers aan den schandpaal te doen spijkeren. Heftig, gemeen moest hij hen aanklagen. En als hij aan het geraas dacht was het of die vervloekte muziek nog in zijn ooren tergend kletterschetterde. Meermalen las en herlas hij het naamloos briefje dat zijn zenuwen erg prikkelde. Maar hij zou hen leeren naamlooze brieven durven te schrijven.

Wisten die domkoppen dan niet dat op dreig- en brandbrieven alleen zware boete stond. Als *zij* zooveel wetkennis niet hadden, hij, die zooveel processen aan de hand had gehad en zooveel advokaten geraadpleegd, hij zou het hun wel diets maken. Met scherpe oogen bestudeerde hij het schrift. Uit de dikke vette kromme letters kon men wel zien, dat de opsteller-schrijver handiger en vaardiger was met zwaarder werktuigen om te gaan evenals hij, dan wel met lichte penveders.

Dat hij nu eens kon achterhalen wie zoo iets had durven neerkribbelen. Maar wat *hij* niet vermocht, dat zouden de gendarmen wel weten op te helderen, want die kenden alle looze knepen en streken.

Met moed trok hij aan de bel, die zoo luid klankte, dat de geburen nieuwsgierig aan de deur kwamen kijken om te hooren welke wreede misdaad er wel mocht gebeurd zijn. Aan den gendarm-portier vroeg hij om den bevelhebber te mogen spreken. Die was op dienst, maar hij kon de boodschap aan hem overmaken. Snuffels, had toch altijd iets aan de hand, knorde berispens de harenmuts. Maar Jan bepleitte zijn goed recht. Hij was niet verplicht drank te geven noch dat straatlawaaï te verdragen. En ze zouden van avond weder opnieuw beginnen. Als bewijs toonde hij nu het naamloos briefje.

Met twee man zouden z'er van avond kunnen zijn om een nieuw schandaal te voorkomen. Snuffels dankte heel beleefd en zou er eens voor trakteren.

Tevreden keerde hij terug en dronk staande onderweg het borreltje uit dat hij in de heenreis „in de drie jagers” half uitgedronken had. Hij moest zich spoeden, zei hij, want hij was met het werk achter.

„Goede reis,” dacht de waard, „verrekte beest, de wind van achter en kassei tot bij u toe. Als ik enkel zoo'n klanten had, dan verdiende ik mijn vergunningsrecht nog niet eens.”

Dit was Snuffels gewoonte als hij naar de stad ging. In 't heengaan bestelde hij een druppeltje van vijf centiemen, lipte er eens aan en op de terugkomst dronk hij het overschot uit, zoo doende mocht hij profijtelijk

tweemaal binnen voor hetzelfde geldje en wat rusten.

Toen de procesmaker thuis kwam, was er een bode met een brief van zijn toekomende, die hem dringend bij haar ontbood.

Hij verschrok. Wat mocht het zijn! Onrust teekende zich op zijn gelaatstrekken. De boodschapper wist van toeten noch blazen. Men had hem enkel gelast met de afgifte van den brief en gezegd dat „mijnheer” onmiddellijk mee moest komen.

Daar de jongen al heel wat kilometers in de beenen had en ook honger, zouden zij eerst gauw wat eten. De meid moest snel boterhammen en koffie klaar maken. Uit een gesloten kist haalde Jan de „viool” ofte hespen speelde er dunne sneedjes af met het groote broodmes.

Na den inwendigen mensch versterkt te hebben, gaf Jan strenge bevelen en vermaningen aan het dienstvolk en spoedde zich met den vreemdeling de deur uit op weg naar 't Hollandsche dorp.

Knechten en meiden, die in den voormiddag niet meer dan het heel noodige gedaan hadden, staakten ook nu den arbeid en opperden kwade vermoedens. Wellicht brandde het huwelijksvuur nog uit. En dan . . . Zij meenden zeker te zijn dat er een haar in de boter zou zijn.

Trien had den boodschapper gepolst over den brief, maar had er geen bevredigend woordje uit kunnen krijgen. Wel had zij het een en ander over de aanstaande vernomen. Zij was noch schoon noch rijk. Het was een kwaad serpent met een venijnige tong. Volgens de portretteering was er Jan mede bedrogen.

Als zij was, gelijk die vent haar afgeschilderd had, dan bleef Trien geen uur meer in huis. Verder kon het haar niet bommen of Snuffels een blok aan zijn voeten kreeg.

„Laat hem haspelen,” was 't slot.

„Zeker, en wij doen nog eens pannekevet,” zei Trien.

„Uitstekend!”

„Ieder een goede riem spek en vier eieren.”

„Haantjes,” zei Pier. Algemeen gelach.

„Nee vandaag niet. Dan zouden wij ook nog met de gendarmen te doen kunnen krijgen,” waarschuwde Trien.

Het voorstel van de meid werd aangenomen. En de eierenkoeken met dikke „braaijen” spek vlogen de magen in als klokspijs. Onder het lekker eten en drinken van sterke koffie werd er luidruchtig gelachen met Jan's huwelijk, dat gepaard ging met avonturen en hindernissen.

Nog was de avond niet geheel gevallen of reeds waren de „bontje jongens” in 't dorp, die voor de eer en de verdediging van Geldjan opgeroepen waren. Niet weinig waren zij verbaasd toen zij 't dienstvolk met lachende gezichten bij de kermistafel aantroffen. Zij moesten zich bijzetten, aan hun komst was een volle aflat of gevulde maag verbonden. Processen hoefden ze niet te maken en nog minder den sabel te trekken. De baas was weg, en wellicht brandde zijn toekomstig huwelijk nog uit. En dan kan er natuurlijk ook geen ton meer geëischt worden van wege de dorstige jeugd, die enkel vroeg wat haar volgens oude landsgebruiken toekwam. Onder lekker eten en drinken werden nu vele grepen uit Jan's leven gedaan, dat aaneengestengeld was met vlechtgaren van grabbelende hebzucht.

Toen tien uren op den kerktoren sloegen, stonden de gendarmen recht om huiswaarts te keeren.

Zonder iemand te krenken of te kwetsen, lag er een stille kerstmisvrede over het dorp. Even buiten de deur ontmoetten zij den verliefden boer, die gaaf ende gezond terugkwam.

— „Snuffels, d'r heeft zich geen kat verroerd!” zei de wachtmeester.

— „Zooveel te beter. Gij hebt den schrik in de lui.”

Ondanks hen moesten de gendarmen terug binnenkomen. Intusschen hadden de meiden alles, wat ergernis kon wekken, aan hoek en kant snel verborgen.

Een kermisgezicht had heden avond Boer Jan. Geen wonder! nog maar een paar dagen was hij verwijderd van den grooten dag, die zijn geluk zou bevestigen. De rijkswacht, ja zelfs 't dienstvolk wenschten hem geluk. En nu haastte hij zich ter kelder en kwam met een oude bestofte jeneverflesch af, die geledigd werd op 't aanstaande huwelijk. De mannen der wet alsmede knechten en meiden maakten van de gelegenheid gebruik om Jan over te halen een ton bier te geven. Onder den roes van den prikkelenden „ouden klaren” stemde Jan eindelijk toe. Zoo mild was hij nog nooit in zijn leven geweest. Vreedzaam en welgemoed gingen allen ter ruste.

Op den vastgestelden dag werd zonder buitengewone plechtigheid Jan's huwelijk door Heer-Broer ingezegend. Aan de feesttafel troonde de suikeroom op de eerste plaats. En 's avonds koetste de Belgische boer met zijn Hollandsche wederhelft naar zijn boerderij, die hem boven alles lief was.

't Volk kwam aan de deuren kijken, toen het ramme-
lende rijtuig voorbij ketste. Met een judas-lach keek Jan
naar de bewoners, die hij en die hem verwenschten.
De jonge lui, die hem tegen heug en meug een tonneke
bier afgepraamd hadden, waren bij zijn aankomst niet
te zien. Op de hofstede was de ontvangst zoo koud als
een emmer water bij een gekeeld varken. Jan leidde
zijn vrouw rond, die door 't dienstvolk van nabij werd
gadegeslagen. Een goei oog scheen ze niet in den kop
te hebben. Doch als dit gesmokkeld Messemsch goede
geheel den baas wilde spelen, dan zouden knechts en
meiden den kop bijeensteken en onmiddellijk hun matten
oprollen. De nieuwe huisvrouw verraste hen onverwachts.
Uit het rijtuig haalde ze overgebleven vlaaien van de
bruiloft en eenige malsche hapjes vleesch. Dit maakte
op de dienstboden een goeden indruk. Terwijl ze druk
ijverden tot teeken der waarheid, gaf de nieuwe huis-
vrouw allerlei werkverordeningen, snoefde op hare kei-
mat, vergrootte haar bezit, stofte over haar familie.
Terwijl de versche huisvrouw al die dingen als haar
paternoster aframmelde, zat Jan op een stoel glimlachend
te schommelen en het dienstvolk dacht: „Wij zijn goed
met die overgewaaide klatspiep.”

In 't geniep hadden de meiden de nieuwe huisvrouw
reeds meer dan een keer verwenscht en waren de knechts
hoorendol geworden van dat vreemd geschater en gebluf.
Pier en Ties, muilenmakend op de twee meiden, stonden
geeuwend-zuchtend op om te gaan buurten bij den
dorpsbarbier, waar het winter en zomer alle avonden
even druk was, alhoewel er toch maar één keer per

week met zeep geschoren werd. De andere dagen werd er over gemeente-politiek of hoogere staatkunde gekletst en gezwetst, maar meestal werden er dorpsgebeurtenissen en menschen geheheld.

Toen de dienstboden van Jan Snuffels hun lachende tronies vertoonden, brak er een donderend gejubel los.

— „Daar zijn de feestvierders!”

— Ja, morgen weer werken dat het verrekt,” gromde Pier, „dit is de blijde boodschap, van den nieuwen huisbevelhebber.”

— „Hola, dan meent ge, dat ze nu al de broek draagt?”

— „Of ik het meen, geloof me lui, die passen uitstekend bij elkaar.”

— „En zou gauw gevonden?”

„’t Doet er niet toe. Soort zoekt en vindt altijd soort.” En nu schilderde de knecht de nieuwe bazin af als had hij haar reeds dagen en weken gekend. Jan zou er zijn handen aan vol hebben. Zij had oogen in haar breeden kop, die, als zij ze wagewijd openspalkte, een woedenden stier zouden doen viervoeten. Daarbij een tong als ’n snel klapwiekend molenrad.

— „Wellicht een kruidje-roer-me-niet!” guitigde een bezoeker.

— „Dan zal het bij u weldra haarwaaien!” spotte een ander.

Meerdere grappige zinspelingen volgden snel op elkaar, onderbroken door uitbundig gelach en onverstaanbaar gehuil van stemmen, die nu en dan het geraas wilden overschreeuwen.

Doch Pier liet zich geen duim breed van zijn ziels-

ontleding brengen. Een profeet was hij nu eenmaal niet, maar weldra zouden de feiten bewijzen dat hij verduiveld zijn waargenomen had, en dat zijn ooren woorden hadden opgevangen, die zoo snel het binnenste van 'n mensch verraden. Vooral kon hij niet verkroppen dat de nieuwe meesteres bij haar ronde in huis en hof, al het gedoe en getob, ja heel den rommel had afgekeurd.

Niets was naar haar gading en de meiden waren er het slechtst afgekomen. En wat verstond ze van manswerk!

— „Nieuwe bezems keeren het best,” snaakte iemand uit.

— „Dat zullen Jan en wij voelen,” weeklaagde nu Pier, die bij het eindigen der gezellige bijeenkomst eenige onthouden gezegden van de nieuwe vrouw nog eens met breede gebaren onderstreepte en deze nabootste in haar zangerig dialect.

— „Je bent er toch niet mee getrouwd?” jokte de bespraakte barbier.

— „Goddank niet,” zei Pier.

En nu gingen de lui in groepjes langs verschillende steegjes en paadjes huiswaarts, bespraken nog eens met enkele woordjes de levendige gesprekken van den gezelligen avond en kwamen zoo thuis.

Bij Geldjan had 's morgens pas het eerste hanengekraai geklonken, of een vreemde stem donderde de dienstlui uit een diepen slaap, die als uit een andere wereld ontwaakten. Eerst wisten ze het scherp geluid nog niet te onderscheiden, maar toen een tweede, een derde keer „opstaan, opstaan” gebiedend geroepen werd, eerst toen begrepen ze wie dien schrikaanjagenden schreeuw uitgestooten had. En van uit de kamertjes der meiden en

de zolderhokjes der knechten zoemde een gebrom en gemompel, dat zonder verdere commentariën uitgelegd kon worden.

Toen het volk na eenige minuten nog niet afgeklomperd kwam, lawaaide de jonge vrouw zoo hard dat de beesten op den stal verschrikt opsprongen, met hun kettingen rammelden en loeiden om nieuw voedsel.

Doffe ja's met een „potverdommen" erbij, bromden een oogenblik door het huis, dat dan weder van de driftige klipklappende treden der uiterst bezorgde vrouw trilde.

Benedenkend kreeg het volk een heel sermoen te hooren. Dat was een schande zoo lang te slapen in het drukke seizoen. En nog meer schande was het zich zóo te laten roepen en wekken. Men moest liefde voor het werk hebben, dat iedereen veredelt. Zonder arbeid kwam men nooit vooruit, dit zouden ze alle vier niet moeten vergeten als ze eens in de wereld beter wilden varen en een anderen staat aangaan.

De dienstboden spraken geen woord.

Pier en Ties gaapten en geeuwden, rekten de armen wijd uit, brachten ze boven hun hoofden bijeen en lieten ze dan lam langs de beenen zakken.

„Dat is de maat der luierikken," zei scherp de verbolgen Liesbeth, die nu druk in de weer was om haar orders snel te doen uitvoeren.

Intusschen, dat de knechten zich grommelend uit de breede keuken weg maakten, kregen de meiden nog een kleine litanie te hooren, die niet van God en zijn heiligen sprak.

Toen het schommelwerk onder het vee verricht was, kregen de dienstlui een smoutkoek vóórgezet met sterk waterige koffie.

Eerst bekeken ze elkaar met verwonderd-vragende oogen en hurkten zuchtend neer.

— „Welken dag hebben wij vandaag?” vroeg Pier.

— „Donderdag,” antwoordde een meid.

— „Zeker Donderdag, gisteren, was het toch Woensdag, ezel ook,” bevestigde Ties.

„Maar aan dezen vent zou men zeggen dat het potverdikken Vrijdag is.” En meteen grabbelde Pier zijn smoutkoek zoo sterk tusschen de nijpende vingers als wilde hij een spartelenden paling den nek omwringen.

Dit protest, tegen een verzonnen Vrijdag, verwekte een uitbundig gelach, dat slechts bedaarde toen de vrouw uit het fornuis een schotel vleesch en een speciaal kannetje koffie kwam halen, die in de boerenzaal voor haar en Jan bestemd waren.

— „Nu ziet ge toch wel, dat het geen Vrijdag is”, zei Trien, de heengaande schotel navingerend.

— „Of ik het zie en gewaarword,” klaagde Pier over zijn geprikkelden, onverzadigden buik wrijvend.

Luidop werd er weder gelachen en in 't geniep gefluisterd. Maar die jolige stemming werkte prikkelend op de gemoederen van het jeugdige paar. De vrouw kwam op eens driftig aanzetten. Dat knauwelen en dat neuswateren hadden lang genoeg geduurd. D'er moest hand aan 't werk geslagen worden. Jan stak nu ook voor 't eerst zijn kop buiten de deur, trippelde even vooruit en knikte zijn vrouw lachend-beamend toe.

Stom en doof leken de dienstlui, die lanterfantend naar buiten strompelden en hier onder elkaar mopperden, terwijl de jonggehuwden zich kerkwaarts begaven.

Met een kermisgezicht, fier als een veelkleurige pronkpauw, stapte Jan aan de zijde van zijn bruid langs de grauwe en witte huizenrijen. Achter vensters en gordijnen werden de twee in oogenschouw genomen. Waren ze even een deur voorbij, dan kwamen de nieuwsgierigen buiten piepen en de opmerkingen bleven niet uit.

— „Een stuur en barsch gezicht!” zei een.

— „Een, die haar op de tanden heeft!” dacht een ander.

— „Och laat hem doen, hij mag ze hebben voor mijn part!” zei een derde.

— „Om zoo iets mede te brengen van over de grenzen is waarachtig de moeite niet,” schimpte een oude kwezel, die nooit een vinger van een vrijer had kunnen krijgen.

— „Niet jaloersch zijn!” merkte de koster op.

— „Geen nood!” klonk het snel-volgend antwoord.

Aan hoekjes en kantjes stonden kazelende-bazelende dorpslui zich druk te maken over het jeugdige paar dat gewikt en gekwikt werd. Trouwe kerkbezoekers en pilaarbijters lieten hun vorschende blikken nu en dan glijden naar de pas getrouwden, die in deemoed's hemels zegen op hun levensbaan afsmeekten. Zelfs de zangers op het oksaal deelden bij tusschenpoozen hun indrukken en hooren-vertellen, elkaar mede. En meer dan eens hoorde men van hier, tot groote ergernis, in het schip der kerk, ingehouden gegichel.

Na den goddelijken dienst werden de „helden van één dag” nagegaapt en ze reden druk over de tong.

Doch beiden wandelden hun weg op, zonder zich aan iemand of iets te storen.

Thuisgekomen werden snel de beste kleederen afgelegd. Jan ging de dienstboden op 't veld nakijken en de huisvrouw nam toezicht over het gepotter der meiden. Op kasten, schoorsteen en rekken veegde zij over vazen, beelden, schilderijen en kwam tot besluit dat een dikke laag stof de antikiteiten ontsierde. Alles moest bij haar blinken als een spiegel. Van huis uit was zij gewoon alles netjes in orde te hebben. Maar zij wist bij ondervinding dat de Belgen in zindelijkheid van haar landgenooten veel te leeren hadden. Op Hollandsche koestallen was het vaak veel reiner dan in veel boerenwoningen hier te lande. Zij beval dat het koperwerk, de tinnen schotels, het heel keukengerief 's avonds na 't eten moesten gepoetst worden. Vrouwlui-handen mochten nooit stil staan. Zij maakte heel wat opmerkingen, nam zich zooveel huisveranderingen voor, dat het de meiden kriegelig om 't lijf werd.

Gelukkig kwam er afleiding in dit akelig vervelend gezeur. De suikeroom kwam kuchend goeden morgen zeggen en vernemen hoe 't jonge nichtje het maakte. Dit was wèl gedaan. En weder begon haar losse tong te roeren over haar nieuwe verordeningen, over het gedane onderzoek, over pannetjes en keteltjes, over de slordige meiden.

„In een huishouden moet op alles gelet worden, d'r mag geen kruimel van tafel verloren gaan,” was het amen van haar lang oremus, dat oom best beviel.

— „Daar steekt het hem juist in, kind, in 't bijeenhouden.

Een cent moet men tien keer in de vingers ronddraaien eer men hem laat rollen."

— „Zoo denk ik er ook over, maar dit is de meeste lui en bijzonder het dienstvolk niet in te prenten."

Intusschen kwam Jan uit het veld terug, verwelkomde den goeden nonkel. Ze moesten beiden maar wat de kamer ingaan, terwijl zij voor het middageten zorgde.

Oom vond het uitstekend en verzocht na gedaan werk hem wat gezelschap te houden. Hij hoorde haar zoo gaarne praten.

Jan werd door oom Dorus geluk gewenscht. Beter keuze kon hij nooit gedaan hebben. D'r zat werk, overleg en spaarzaamheid in. Jan's oogen straalden van dartele blijheid. Ook de eigen pastoor kwam kennis maken met de nieuwe parochiaan. Een bittertje werd gedronken, een sigaar opgestoken op de gezondheid en het geluk van de twee jonge vereenigde levens.

Toen de dorpsherder onder wat opgewekt gekout zijn vijfde druppeltje opslurpte, beierde de kerkklok twaalf uur. Zijn tijd was gekomen. Jan wilde nog eens inschenken, maar de geestelijke weigerde. Het was goed geweest. Hij klopte de jonge vrouw op de schouders: „Kind, veel geluk en tot later. Goeden dag samen."

„Dag, heer pastoor."

Nu ijfde de vrouw naar het haardvuur, ontdekselde een paar ketels, proefde met den potlepel aan de ziedende soep, stak dan met een vork in de rookende aardappelen. Knechts en meiden kwamen zonder roepen binnen. Het klokgelui en hun hongerige magen zeiden hun dat er thans gelepeld en gevorkt moest worden. Jan vroeg

inlichtingen over het verrichte werk en schreef hun voor wat er 's namiddags moest verricht worden.

De meiden kwamen van den stal, stelden het etensgerief ter tafel, schepten op. Boer en boerin tafelden in de kamer.

Onder weinig gepraat, veel blazens, werd de soep bij vele tusschenpoozen ter kele gejaagd. Ze leek aan-gebrand en te weinig gezouten.

Aardappelen kwamen dampend ter tafel, die met wat ajuinsaus opgestoofd waren.

Trien keek naar een pannetje met wat vleesch maar bespeurde nergens iets.

Pier smet met driftige hand zijn eetgetuig neer.

De anderen rinkelden op hun borden.

— „Die meent wel dat we in den vasten leven!” merkte Ties op.

— „Best mogelijk,” zei Trien.

— „Schrale jammer gaat hier voor goed beginnen!”

— „Doch als wij geen vleesch krijgen, dan verdom ik heden een steek te werken.”

— „Laat ons maar met eten en arbeiden staken”.

Zoo gezegd, zoo gedaan!

Met vorken en lepels werd er fel op borden en tafel geslagen.

„'t Is hier een magere proviand,

op hand

o, jerimimi, o jerimimi”

zong Ties op eens luid.

„o jerimimi, o, jerimimi,” zongen de anderen in refrein.

„Wat is hier gaande?” riep driftig de bazin.

— „Wij wachten op vleesch!” donderde Pier.

— „Gij zult er ook wel voor een dag zonder kunnen,” sprak de jonge vrouw.

— „Zoo zijn we het niet gewoon. En als wij geen vleesch krijgen, dan ziet ge maar naar ander volk uit,” dreigde Pier, die vuurrood van woede werd. Zoo zij meende, dat ze op „'n smoutbiegel”, wat aardappelen en flauwe soep konden werken, dan was haar naam van den eersten dag gemaakt.

Van heftige woorden, van leelijke verwijtingen kwam het tot daden.

Met een zwierenden-zwaaienden arm smeed Pier de borden op den grond rinkelend stuk en wilde hij Jan en de vrouw te lijve, die snel de deur voor zijn neus toesmeten en grendelden.

Met vuisten sloegen en beukten nu de dienstmeiden en knechten op de deur, verwenschten de saamgekoppelde beesterij, dansten, sprongen en zongen door de breede keuken.

En als ze hijgend met hun lawaai ophielden, riepen ze: „Nog heden vertrekken wij.”

Zingend trok nu het verbitterde volk de straat op, vertellend zijn wedervaren aan allen, die het wilden hooren; verder ging het herberg in, herberg uit.

Intusschen kwamen de jonge gehuwden samen aan 't preutelen en aan 't kijken.

Lisabeth wilde niet toegeven. Dat was nergens dat het dienstvolk 's morgens en 's middags vleesch kreeg. De loonen waren zoo al hoog genoeg. En men mocht de lui zeker niet verwennen. Als zij over het huishouden

niet meester was, dan trok zij onmiddellijk de grens over. D'r woonden heel wat beter arbeidskrachten.

Dit dreigement peinigde Jan geweldig, die 't gebeurde erg betreurde en schrik had voor 't opgewonden volkje, dat tot alles in staat was.

Haar kon het niet schelen, maar zoo'n bucht, zoo'n schoelies in het huis, wilde zij volstrekt niet meer.

En toen eenige uren later de half bedronken dienstboden alles kwamen verzakken en verpakken, verborg zich de jonge vrouw in een kleerkast. Jan wilde het volk overreden. Doch te vergeefs.

„Overal en beter dan hier waren brood en loon te vinden” klonk hun laatste afscheidswoord.

Jan bleef alleen, en zuchtte, boven hoorde hij zijn jonge vrouw razen en tieren.

III.

ZIJN OOM.

Het vertrek van het dienstvolk baarde groot opzien in het dorp en ruzie in het huis van Geldjan waardoor de lachend blauwe huwelijksheemel verduisterde.

Voor den boer was het vertrek der dienstboden uiterst pijnlijk. Zijn levensideaal lag nu op eenmaal in scherven. Wat gedaan, hoe verder gehuisd en geboerd!

Tot nog heftiger kibbelpartijen kwam het 's avonds tusschen hem en haar, die te driftig opgetreden was. In deze tijden kon het werkvolk niet veel verdragen.

Lisebeth meende dat er arbeiders genoeg te krijgen waren.

— „Bij u misschien, maar hier niet,” treurde Jan.

— „Kop af is dood” was Lisebeth's leuze. „Zijn er morgen geen te vinden, dan maar afgespannen en kleingeboerd!”

— „Dat is gauwer gezegd dan gedaan,” meende Jan, die al de schade berekende, die hij met zaaien, planten en verkoopen zou hebben.

— „Een gelukkig mensch, die met een geit zijn kost verdient,” zei de vrouw.

— „Maar iemand die maar een geit heeft, ver-

dient ook geen boter op zijn brood," filosofeerde Jan.

— „Ik ben ook niet van zin mij hier kapot te schroeven en al het werk alleen te doen.”

— „Ja, ja . . .” zuchtte Jan. „Maar in tijd van nood tot . . .”

— „Dan vertrek ik onmiddellijk . . .!” dreigde 't jonge mensch, die het thuis heel wat gemakkelijker had. Ze waren wel niet rijk, maar ze leefden toch zonder zich af te martelen.

Zij herinnerde hem de mooie woorden vóór het huwelijk uitgesproken. Enkel behoefde ze het huishouden te doen en de meiden na te kijken. En nu stond zij alleen voor alles. Dit kon en deed ze niet.

— „Laat ons stil voortdoen totdat wij volk hebben.”

— „Als morgen avond geen dienstvolk hier is, dan een van twee, afgespannen of ik vertrek.”

Jan was versuft, tegen deze dreigementen en harde taal durfde hij niet gebiedend optreden. Morgen zou hij uitgaan om arbeidskrachten.

— „Maar zijn er hier in 't dorp geen te vinden?”

— „Hier niet . . . Die vragen te hooge loonen . . . en dan nog . . .”

Natuurlijk waagde hij niet te zeggen dat hij met de meeste werklieden over loonen getwist en geprocest had.

Lisebeth vond dit zonderling. In haar gemeente waren er genoeg; bij sommige tijden kon men ze als musschen onder een plankje vangen.

Geloei van beesten stilde op eens de kijvende echtgenooten. Jan liep op een drafje het huis uit, terwijl de vrouw kwaad een stoel door de breede keuken wierp.

— „Is me dat hier een leven. Is dat nu dit mooie leven, dat ze me voorgespiegeld hebben!” kreet ze.

Heftiger werd het beestengeluid. „Geduld bromde ze, gij zult het uwe wel voorgeschoteld krijgen.” Haar man draafde en haalde voeder met groote vorken om de hongerige dieren maar gauwer te paaien dan zijn wederhelft.

Toen de arbeid, die nog redelijk goed voortging, afgedaan was, lachte Jan, zich het parelende zweet met zijn veelkleurigen zakdoek afdrogend: „ ’t Is nog goed gegaan, niet vrouwtje.”

— „Doch ik dank u om dit alle dagen te doen” bitsigde zij, liet zich hijgend met neergeslagen oogen neer op een stoel en rustte met de ellebogen op de breede tafel.

Een buurvrouw kwam haastig binnengelopen: „Nonkel Dorus schijnt iets overkomen te zijn, hij schreeuwt dat men hem op straat kan hooren.” En zonder een woord meer te zeggen ging ze weer snel heen.

— „Wat zal dat zijn!” zei Jan.

— „Wellicht iets ergs! Eén ongeluk komt zelden alleen!”

— „Of een geluk. . .” Jan dacht onmiddellijk aan de erfenis van den ouden oom, die op versleten beenen voortsukkelde.

— „Die man heeft zijn oppassing niet” zei Lisebeth, „altijd alleen zijn, niemand die hem verzorgt!”

— „Maar hij wil niemand bij zich. Zoo heeft hij al jaren gehuisd en veel geld van kant gelegd.”

— „Dat is toch geen leven!”

— „Wat wilt gij? Er zijn zoo menschen. Wij, wij

zullen er trouwens niet slechter bij varen. Ik zal er dan maar eens naar toe gaan, niet waar vrouw."

— „Zeker, 't is niet anders."

— „'t Is toch maar een boogscheut. Mocht ik wat lang blijven kom mij dan halen."

Jan stapte de deur uit.

Dorus was een man van den ouden stempel. Gepot en bijeengebeest had hij zijn leven lang. Hij verhuurde grond en een boerderijtje en de jaarlijksche pachten hoopten zich steeds op elkaar. De beste banken waren volgens hem gevaarlijke bergplaatsen en de eerlijkste notaris kon er nog van door gaan.

Om zich aan geen perijkelen bloot te stellen borg hij al zijn geld weg in den kelder. Eens in dit graf bedolven zagen zijn geldstukken geen daglicht meer. Wel ging hij ze dikwijls natellen en er nieuwe bijvoegen. „Niets is zekerder dan wat zeker is" was zijn lijfspreuk.

Toen neef Jan binnenkwam, was er buurman Karel reeds, die het geroep tot in zijn huisje gehoord had.

Zonder taal of teeken zat oom doodsbleek met wijd-uitpuilende oogen in een leuningstoel naar adem te snakken. Op Jan's haastige vragen gaf Dorus geen antwoord. Welke ziekte mocht het zijn! Buurman Karel had niet veel hoop op oom. 't Kon alle oogenblikken met hem gedaan zijn! Een beroerte! Hij hoefde zijn oogen maar toe te knijpen, dan was hij een lijk.

— „Meen je" vroeg Jan.

— „Of ik het meen. Ditmaal geeft Dorus voor goed de pijp aan Marteke."

— „Oom Dorus, oom Dorus!" weeklaagde Jan.

Maar nonkel antwoordde niet.

— „Als wij hem eens te bed legden en den dokter haalden !”

Voorzichtig droegen ze hem naar zijn slaapstede, waar hij roerloos bleef liggen.

Nog een tijdje spraken ze over Dorus' toestand en Karel ging dan den pastoor roepen en een geneesheer in een nabijgelegen dorp.

Jan hield intusschen de wacht bij Dorus' lijdensponde.

Met strakke blikken bestudeerde hij de mondhoeken van oom, die na enkele oogenblikken zich begonnen te verroeren. Er scheen beterschap te komen. De adem kwam regelmatig. Nog eenige oogenblikken later en de suikernonkel ronkte heel natuurlijk. Het leek een diepe slaap.

Opeens begon Dorus te woelen en onsamenhangende woorden uit te stotteren. Hij had het over roovers, die in zijn kelder braken en een ijzeren pot met geld wegstolen.

Hij heeft koorts, dacht Jan, en vond het wonder dat een mensch nog in zijn ziekte over zijn dierbaarsten schat droomde. Nu oom ijldde over zijn geld, greep Jan de geldzucht geweldig aan. Hij zou wel eens willen weten hoe zwaar die pot woog. De klank van het goud en zilver wilde hij hooren. En de plaats, die oom in zijn ijlkoorts zoo goed als aangeduid had, zou hij wel vinden. Zijn geweten stelde hij onmiddellijk gerust met de verblijdende gedachte, dat de verborgen schat weldra zijn sedert lang begeerde buit werd.

Jan lette nog eens nauwkeurig op al de gelaatstrekken van oom en bemerkte met voldoening dat Dorus nog rustiger voortsloep. Hij trok zijn voeten uit de klompen, en daalde langs een valdeur den kelder in.

Na eenig tasten en zoeken, met een paar lucifers, vond hij de verborgen plaats van den schat. In een ijzeren ouden grooten ketel, gelijkvloers ingegraven, vond hij de schijven. Op gelijke hoopjes straalden de gele Napoleons en blonken de witte vijffrankstukken en franken. Bijna boordevol was de ketel. Een huivering rilde over Jan's lijf. Zooveel had hij niet verwacht. En al was hij niet naar den kelder gegaan met het onedele inzicht van er iets te stelen, toch werd de bekoring te groot. De gelegenheid maakt den dief en Jan's geldzucht werd al te zeer geprikkeld.

Doodjammer was het dat hier zooveel geld renteloos in den donkeren kelder lag. Hij de wettige erfgenaam, kon er zooveel interest van maken.

Met bevende hand betastte hij de gouden en zilveren hoopjes. Nog nooit had hij zooveel goudstukken bij elkaar gezien. Van dit geld wisten zijn broer en zuster niets af. Daar hadden zij nog geen reuk van.

En weder nam hij eenige goudstukjes in zijn handen; zij bleven als 't ware aan zijn vingers plakken en gleden bijna automatisch in zijn broekzakken.

Hij dekselde den ketel toe, klauterde als een bedronken man de trappen op en sloop bedremmeld de kamer van oom binnen, die nog rustig verder doorronkte.

In den leuningstoel van oom vlijde hij zich neer, de hand leggend op zijn zwaar beladen broekzak, heerlijk

droomend van de gelden, die hem weldra zoo zeker als water naar de zee, zouden toevloeien.

Enkele oogenblikken later kwam Karel terug. De dokter zou morgen vroeg komen en had hem reeds dit fleschje medegegeven. Ook deze vreesde het ergste voor Dorus.

Jan vroeg nu of Karel wilde blijven als oppasser, want zijn vrouw zat alleen met al het vee. Hij zou Karel goed, heel goed betalen.

„Ga je gang maar,” zei de goede buurman. „Je weet dat oom en ik altijd beste vrienden zijn geweest.”

Haastig spoedde Jan zich nu naar huis, krampachtig de hand in zijn broekzak houdend op het hoopje geld, uit vrees dat de muntstukken aan 't rinkelen gingen. Zijn vrouw was reeds te bed, en zorgvuldig borg hij de goudstukken in een veilig hoekje, na ze nog eens één voor één bewonderd te hebben. Jan was tevreden zijn eigen spaarpot met een flinke som vermeerderd te hebben. Deze leek hem enkel een voorschot op hetgeen hem weldra zou toekomen. Oom's genezing hield hij voor onmogelijk. En moest hij per ongeluk weer op de been komen, dan was 't naar half zeker of hij de geroofde geldstukken zou missen. Langen tijd bleef Jan wakker in 't bed liggen, weifelend of hij zijn vrouw zou wekken, haar vertellen van oom en zijn zwaren spaarpot . . . Maar neen, het beste was nog te zwijgen tot morgen . . . Misschien had hij dan den heelen geldketel in huis. Oom was pas stervende.

In het dorp verspreidde zich snel het nieuws van den zieken oom, voor wien niemand enig medelijden voelde. Men spotte met het oud steenen hart, dat nooit voor een edele daad geklopt had.

Het afsterven zou door niemand betreurd worden. Zelfs niet door zijn neef.

Doch lui, die men dikwijls van den aardbol wenscht, blijven er 't langst op slenteren. Ook oom Dorus had onverwachts op zijn levensboekje bijgeteekend.

Toen Jan 's morgens eens even kwam kijken zat oom in zijn leuningstoel, slurpend aan 'n warme kop koffie, die Karel voor hem gezet had.

Jan verbleekte. Hij kon bijna zijn oogen niet gelooven en geen woord uiten.

— „Oom Dorus is zoo goed als genezen,” lachte Karel.

— „'t Is maar een flauwte geweest,” zuchtte onkel.

— „Proficiat oom,” hakkelde Jan, die innerlijk dacht: is dan die man van ijzer! En achter oom's gelaat zocht hij den geldketel . . . de erfenis, die weer eens op zich wachten liet.

Toen hij een beetje tot bezinning kwam zei de neef, dat hij gisteren avond niet veel goeds van oom had gedacht. Hij had geen woord gesproken. Die medicijn moest gewerkt hebben.

— „Maar oom heeft er nog geen lepel van gewild,” zei Karel.

— „Ik moet van die fleschjes niets hebben!” lachte oom.

— „Gij zijt ijzersterk, nonk!”

— „Honderd jaar wordt oom,” lachte Karel.

— „Dat is te veel,” zei onkel.

De hemel verhoede het, peinsde Jan, die heel niet op zijn gemak was en zei dat hij een goeden oppasser in

Karel had. Hij moest nu eens gauw zorgen om een paar dienstlui te krijgen. Daar zag oom geen bezwaar in. Hij zou hem wel laten roepen, mocht er iets bijzonders voorvallen.

Toen oom zijn potje koffie leeg had, begon hij op en neer door de kamer te kuieren. Hij gevoelde zich zoo goed als genezen en ook de dokter, die intusschen aangekomen was, zag in hem den zoo goed als normalen mensch.

Karel ging ook naar huis, maar zou straks terugkomen.

Eens de vreemden uit zijn huis, ging oom naar den kelder om zijn lief geldje een bezoek te brengen. Met wankelende schreden daalde hij de trappen af en ontdekselde zijn lieve schat. Weer wilde hij het genot smaken, die lieve centen door zijn vingers te laten glijden. Het waren ja zijn beste vrienden!

Maar hoe verbleekte en beefde hij opeens! Hemel! Zie ik niet goed. Bedriegen mij mijn oogen niet! . . . Neen, neen! Hemel! ik ben bestolen!" Zijn gansche lijf rilde; zuchtend en kermend klauterde hij de trappen op . . . en liet zich half dood in zijn leuningstoel vallen.

Met verwilderde blikken staarde hij naar de zoldering. Wie mocht de ellendeling zijn, die hem bestolen had? Zoo'n schelmen moesten geradbraakt, levend verbrand worden! En weder grepen hem hevige ijekoorts aan.

In dien opgewonden toestand vond hem Jan, toen hij uit het naburige dorp, waar hij volk gevonden had, blijmoedig terugkwam.

— „Jan, Jan, beste jongen, die slag kom ik niet te boven, mijn hart breekt!"

— „Wat is er dan, oom,” vroeg Jan, die heel verbauwereerd was.

— „Ik ben bestolen, bestolen door leelijke dieven?”

— „Bestolen?” veinsde Jan.

— „Ja wreed . . . bestolen! Wie mag het zijn?”

Jan peinsde en vroeg naar bekende wegen. Hadden de dieven dan geweld gepleegd. Hadden ze hem overrompeld, hadden ze de deur ingeslagen? Waar lag het geld? Jan koesterde argwaan tegen Karel. Deze had bij oom gewaakt. Nu eerst begreep hij die nooit gekende dienstvaardigheid.

— „Ja, ik geloof, gij hebt gelijk . . . Karel is de dief! O die Judas! O die bandiet met zijn schijnheilig gezicht!”

Nieuwe veerkracht kwam in Dorus' lijf, dat zich oprichtte en zich nu stampvoetend door de kamer bewoog.

— „Laat hem komen!”

Jan raadde oom aan Karel met zachtheid te behandelen. Op voorzichtige wijze kon men 't beste de waarheid achterhalen.

Als men van den duivel spreekt, ziet men zijn staart, zegt het spreekwoord, nauwelijks was Jan's oom een weinig bedaard of Karel kwam binnen.

— „Karel,” begon Dorus onmiddellijk, „zoo iets had ik nooit van u gedacht, maar geef mij onmiddellijk mijn geld weer en er zal geen haan over kraaien.”

De niets vermoedende Karel meende dat Dorus weder koortsen had. Maar de man ijfde niet en herhaalde zijn vraag.

— „Maar wat raaskalt gij toch over geld! Ik weet van geld niets af.”

— „Dief, woedde nu Dorus, geef mijn geld terug, dat gij uit mijn ijzeren pot in den kelder gestolen hebt, of ik doe u ophangen!”

Nu begon Karel te begrijpen dat het ernst was, te meer daar Jan geen woordje sprak. Hij, Karel, die nooit een cent van iemand ontvreemd had, die zich eerlijk door 't leven worstelde, werd opeens beschuldigd van diefstal door twee vrekken. Neen, dat zou niet opgaan! Zijn bloed kookte, maar toch bleef hij kalm en vroeg hoe het mogelijk was hem te verdenken.

— „Wie anders zou het kunnen zijn? Niemand dan gij en mijn neef zijn hier in huis geweest.”

— „Welnu, ik zweer het bij God dat ik geen cent bij U weggenomen heb. En indien hier een dief in huis geweest is, die zal gauw gevonden worden”, zei Karel kloek en vastberaden, terwijl hij Jan met vurig-vlammende oogen bekeek.

— „Maar als iemand u bestolen heeft, dan is het uw eigen neef, dié, die alleen is er in staat toe! Ik heb maar mijn tien geboden om den kost te verdienen, maar die tien zijn eerlijk.” En hij balde de vuist tegen Jan, die een paar schreden achteruit week.

— „Ik veracht het geld van zoo'n gierigaards. Stikt in uwen drek!” hilde Karel. Jan was de kluts kwijt en oom hijgde en zuchtte.

— „Onmiddellijk dien ik een klacht in. . . . Bij mij mag men huiszoeking doen! Maar bij dien daar die zooveel op zijn geweten heeft . . . bij dien gemeenen rekel. . . .” Nu wilde hij Jan te lijf. . . .

— „Houd u in, Karel. . . . Wij kunnen ons bedriegen. Het kan ook een landlooper. . . .

— „Daar staat de landlooper . . . de gemeene dief” boosde de gebuur, verachtend wijzend op Jan, die nu beteuterd zijn verontschuldigen aanbod.

— „Gij zingt al een toon lager” bulderde Karel „en nu wilt ge mij nog met honig om den mond strijken. Dat is niet noodig, morgen vroeg met den eersten trein ga ik naar den Prokureur en ik zal u daar eens voor goed bekend maken. Zoo behandelt men geen eerlijke lui. Wacht gij, deugniet!”

En meteen was Karel weg, de deur achter zich toe smakkend, op straat nog duivelend en roepend.

Een tijd lang bekeken Dorus en Jan elkaar zonder een woord te spreken.

Dorus begreep er niets van, treurde over zijn gestolen duiten, en vatte ook niet waarom zijn neef nu Karel geheel en al onschuldig vond.

— „Het onderzoek zal het wel uitwijzen,” zei oom, „maar intusschen ben ik misschien dood!” Weder voelde hij zich slechter en legde zich te bed.

— „Dorus moet wel beter zijn”, zeiden de lui toen ze Jan met een bedrukt gezicht over straat zagen gaan.

De werklieden waren aangekomen en zouden Jan tegen hoog loon uit den nood helpen. Lisebeth vroeg met veel belangstelling naar Dorus. Dezen morgen was hij goed maar dezen namiddag was hij weder veel slechter. Oom heeft zich ontzet. Hij zegt dat hij bestolen is.

Lisebeth jammerde en weeklaagde mede. Zij had iets lekkers voor oom gereed gemaakt. Van avond zou zij hem gezelschap houden. Nu zij dienstvolk in huis had,

kon zij hem best verplegen. Dit vond Jan heerlijk en hij prees zijn vrouw met allerlei lieve namen.

Toen alleman ter ruste lag maakte Jan een schaap los, en leidde het beestje sussend de poort uit, opdat het niet zou blaten.

Hij tikte voorzichtig op een venstertje bij Karel.

— „Wie is daar”, vroeg de buurman, het venster open-trekkend.

— „Ik ben het,” sprak Jan, doe eens eventjes de deur open. Ik heb een ernstig woord met u te praten.”

Toen Karel de stem van Jan herkende, stroomde hem weder warm kokend bloed naar het hoofd.

— „Ha zoo!” riep hij, zijt gij dat? „Wat voert U hierheen?”

— „Blaat, blaaf” bulkte het schaap. Jan kneep het arme beest den muil.

— „Niet zoo hard, Karel!”

Het schaap wrong zich los uit Jan's hand en blaafte dat het echode door de stille dorpstraten, waar kleine venstertjes opengerukt werden.

— „Karel,” zei Jan met smeekende bede, „neem, in afwachting van meer, dit schaap aan en laat alles tus-schen ons berusten.”

— „Maak gauw dat ge met uw schaap wekomt of anders zal ik u. . . .”

— „Karel, Karel!”

— „Verduiveld, zorg dat ge hem smeert of ik sla u kapot, leelijk beest.”

Van twee drie kanten hoorde hij stemmengegichel en gansch ontmoedigd keerde hij met zijn blatenden gezel naar huis.

— „Bleik, blaak,” klonk het van uit een aantal venstertjes.

De luistervinken van 's nachts lawaaiden het 's anderen-daags door het dorp uit. Den geheelen dag had men het over Jan's avonturen, over den nachtwandelaar met het blatend schaap.

De kinderen liepen „blekend en blatend” door de straten.

Jan haatte 't voorval als den duivel. Doch als oom maar niets van „'t schaap” vernam, anders kon hij hem verdenken en hem bij testament onterven.

„Doch duivels kinderen hebben duivelsch geluk.” Oom overleefde den diefstal van 't geld niet. Een be-roerte had een einde aan zijn leven gemaakt. Tegen 't vallen van den avond kwam Lisebeth binnen geloopt: „Oom Dorus heeft het opgegeven.”

Jan versloeg. Het was geveinsde treurnis, en groote blijdschap.

Onmiddellijk maakte hij zich nu ongerust of alles wel goed gesloten was bij onkel zaliger.

„Zij zullen toch wel bij een doode niet stelen,” meende Lisebeth.

— „Wat ze bij de levenden durven, zullen ze ook wel bij de dooden, die geen vlieg meer kwaad kunnen doen,” mopperde Jan.

— „'t Is waar ook,” zei Lisebeth.

— „Laat ons samen maar alles goed dicht maken en het een en ander hier brengen.” Ze gingen naar het sterfhuis.

— „Zoo spoedig had ik den dood toch niet ver-

wacht!" en hij voelde even aan onkels koude handen om ze dan snel schruwelend los te laten.

— „Versleten werk!" antwoordde Lisebeth, die een kast opentrok.

— „Laat ons eerst den kelder ingaan, waar nonkel's geldkoffer moet berusten."

Met een opgemonterd gelaat ontstak Lisebeth licht. Jan ging voorop, tastte even langs alle kanten, stiet hier iets om, verlegde daar wat, om eindelijk bij het ware doel te recht te komen.

— „Wat zou dit zijn?" riep hij uit. Hij hief het deksel omhoog. De geldstukken flikkerden in den gelen lampeschijs.

— „Jezus, Maria, Jozef!" riep Lisebeth, de handen tegen elkaar kletsend.

— „Stil, stil!" fluisterde Jan.

Jan tilde aan den ketel, maar kon hem niet oplichten. Lisebeth zette het lampje neer en hielp mede. Met geweld trokken zij, maar hun beider krachten waren niet sterk genoeg om den pot te verroeren. Die zat er in gesmeed of gemetseld. Lisebeth had het gevonden: Ze zou alles in haar voorschoot bergen.

— „Maar stil, zonder rinkelen! Muren hebben ooren," fezelde Jan.

Drie groote voorschoten geld haalde Lisebeth omhoog, meestal goud. Op een groote bedsprei werden ze stil neergelegd.

Toen de laatste penning er was en Jan zich nog eens verzekerd had dat er geen stukje was blijven liggen, begonnen ze hoopjes te maken en te tellen.

— „Nog nooit heb ik zooveel geld bij elkaar gezien,” zei meer dan eens Lisebeth.

— „Ik wist wel dat oom Dorus niet naakt was, maar zooveel lieve beestjes had ik toch ook niet verwacht.”

— „Ik wil het gelooven! Zouden heer-broeder en zuster daar iets van weten?”

— „Geen woord. Overigens daarover hebben wij hun niets te zeggen. Onkel kwam bij mij het een en ander halen. En nooit werd er van betalen gesproken.”

— „Dat oom zooveel liggend geld heeft, kunnen ze niet vermoeden!” meende Lisebeth ook.

— „Ze rekenen er wel op, maar wij laten een paar honderd frank in een lade liggen. En daarmee uit.”

Zoo gezegd, zoo gedaan! Toen de dorpsmensen ter ruste waren, droeg Jan in een zwaren zak het geld naar zijn woning en borg den schat veilig weg.

's Anderendaags luidden de klokken over den doode en de familie werd telegrafisch op den lijkdiens verzocht.

Plechtig werd Dorus gekist en begraven. Buiten de familie was niemand op de begrafenis. Ook de bureu, die den doode niet hadden willen afleggen, waren er niet.

In het sterfhuis waren de zegels gelegd, die na de begrafenis gelicht werden. Bijzonder testament werd er niet gevonden. Kostbare meubelstukken waren er ook niet. Enkel vond men in gelden de twee honderd frank.

„Er moet hier meer geld zijn,” zei de familie. Oom gaf geen cent uit. Van de opbrengst der kippen leefde hij. Jaarlijks trok hij een mooi sommetje in van de boerderij en zijn akkerlanden. Hij moet hier ergens geld of papierwaarden hebben liggen.

Bedden en kasten, hoekjes en kantjes, kelders en zolder werden doorzocht en doormuisd. Men liet zelfs een timmerman en een metselaar komen om verdachte schuilhoeken los te hameren en te beitelen. Planken vloeren en steenen plaveien werden opgebroken. Oude schoorsteenen werden losgekapt. Bijna den ganschen dag werd het huis van onder tot boven, van den kelder tot aan den nok doorzocht, doch nergens vond men eenig spoor van geld of zaakpapier.

Heer-broer en zuster begrepen er niets van. Daar moesten papieren en geld zijn of anders waren ze gestolen. Aan Jan, die bij 't heele onderzoek tegenwoordig was geweest, konden ze niets merken. Hij hield zich onschuldiger dan een lam. Op meer dan een plaats had hij zelf laten kappen en hameren. Maar ook op die plaatsen sloeg de beitel geen geld te voorschijn.

Heerroom en zuster en schoonbroeder fezelden meer dan eens onder elkaar, ze hadden zelfs geheime gesprekken in den tuin gevoerd, toen de werklui ergens hamerden. Een goed oog en veel vertrouwen hadden ze in hun broeder niet. Zij moesten zelfs hun woede bedwingen, in tegenwoordigheid van de arbeiders.

Toen bij Jan een laat middagmaal genomen werd, kwam het op eens tot heftige ruzie. De schoonbroeder deed het woord:

„Jan, hier moet geld van oom voor den dag komen.”

Krijtwit werd Snuffels, die de ontevredenheid der lui reeds lang opgemerkt had.

Jan was door dit brutaal optreden geheel van streek.

„Wij hebben niet meer dan twee honderd frank gevonden” zei Lisebeth.

— „Nonkel heeft meer geld, veel meer geld gehad, wijl hij vroeger mij zelfs geld aangeboden heeft,” zei de pastoor.

— „Dan zou het toch ergens te vinden moeten zijn,” waagde Jan nu.

— „Gij hebt het gestolen, gij zijt de dief en niemand anders!” duivelde de schoonbroeder en sloeg met de vuist op tafel, dat de borden rinkelden. Op het een heftig woord volgde het ander!

Jan kreeg er niet veel uitgestameld. Lisebeth bepleitte zoo goed het kon de onschuld van haar man. De familie zou een onderzoek laten instellen en verwijderde zich boos weg.

Oom's goederen werden een week later publiek in veiling gebracht. Jan kocht het huis. Hij verkocht zijn eigen akkergerief en veestapel en ging kleinboeren, dat is rentenieren. Intusschen liet hij de hoge boomen vellen, die rond de landerijen van oom te prijken stonden. Deze waren hem van groot nut bij 't timmeren en herstellen. De familie wist immers toch niets van de boomen af. En om geen achterdocht te wekken, bedekte hij overal de tronken met een dikke laag aarde.

Jan was goed geworden door oom's overlijden. Hij had zijn schapjes op 't droog. Hij liet familie en dorpslui, jong en oud „blaten en bleken”. De goudvinken had hij en zij zouden hem niet meer uit de vingers glijden.

IV.

VERBODEN WEG.

Toch liep 't geluk hem na. In de laatste dagen had hij een groot stuk heide, dat vlak voor zijn deur lag, en waarop hij dagen en dagen, zelfs jaren met een begerlijk oog geloerd had, toevallig goedkoop verworven. Wat hij sedert lang gedroomd had, werd werkelijkheid. Hij zou er een prachtige vetweide van maken, mooi vee er in jagen, dat hij dagelijks zou zien grazen en aanvleezen en dat hij later duur verkoopen zou. Moedig en krachtig had hij het werk begonnen met een blij vooruitzicht, dat sedert lang in zijn hoofd leefde.

Met felle slagen, die schalden en echoden in de verte had hij neergeveld de enkele knotdennen, die als trouwe schildknapen op de heide met pezige neerhangende armen wakend stonden. Tot hun diepste en langste wortels toe had hij uit den grond gerukt. Ze moesten weg; varens, brem, struik- en houtgewas, alles werd afgekapt. Alle vuiligheid en onkruid moesten uitgerukt. Een voetpaadje, dat sedert jaren de heide dwars wit-gelig doorstreepte en vastgetrapt was, woelde hij los. Dit moest weg, anders was zijn toekomstige weide voor goed bedorven. Het hakken en opbrokkelen kostte zweet,

zoo hard als steen was het weggetje. Maar verdwijnen moest het.

De voorbijgangers, die maar niet konden begrijpen, dat zoo'n welhebbende boer zich zoo stond af te sloven, vroegen met schijn-belangstelling naar zijn werk. Wanneer hij zei dat hij er land van maken ging, dan drukten de lui hunne verwondering uit. Had hij nog niet eigendommen en leed genoeg met zijn pachters. Dat was zijn zaak. Maar als hij de menschen diets maakte dat hij ook het paadje wilde weghebben, hadden de bejaarde lieden daar geen vrede mede. Het baantje had er jaren en jaren geloopt en het moest blijven bestaan.

Hevige woordenwisselingen en kibbelpartijen volgden. En Jan hakte sneller en vlijtiger den grond los. De heide was zijn eigendom. Hij was er heer en meester van. Met zijn centen had hij ze betaald. De notaris had er hem akte van gegeven. Weg moest het voetpad, dat hem nu voor goed een doorn in 't oog was. Aan alle menschen, die nu over de heide kwamen, zei hij dat dit den laatsten keer was, dat zij hierover mochten.

Het bleef geen barre heide, maar het werd akker... Als het paadje tot losse aarde omhooggeklopt lag, kwam zijn pachter met twee zware paarden gespannen voor een breede ploegschaar, die de heide in breede lappen doorsneed en den grond het onderste boven keerde. Een egge met puntige tanden doorhakte de omgeploegde aarde, en maakte ze kort en klein. Jan liep met 'n riek heen en weder over het land, vulde de openliggende gaten met aarde aan, effende den heuveligen grond, sloeg zware brokken stuk, waarover de egge was

heengerotst, riekte de kanten op en had intusschen veel leed met de menschen weg te jagen, die nog over het beakkerd land wilden. Kunstige meststoffen grijsden en zwartten weldra over den lossen grond. Met zwenkende armen wierp Jan volle handen gras- en klaverzaad over de ontgonnen heide. Een blijde lach van innerlijk zelfgenot straalde over zijn wezen bij den afgelegden arbeid. Malsche regen en warme zonneschijn moesten zijn zweet, zijn moeite, zijn zaad tot gedijen brengen.

Wanneer alles tot kiemen gereed lag tegen den avond, moest zijn vrouw 't werk komen bewonderen. Hij had er eer van. De algemeene meening was, dat de grond uitstekend zou zijn voor weide en bovendien had hij den mest niet gespaard. Weelderig zou het zaad moeten groeien en heerlijk opbloeien. In zijn verbeelding zag hij reeds de koeien tot aan hun buik in het lang-malsche gras gulzig grazen.

Eén ding hinderde hem nog, dat vermaledijde voetpaadje. Bij het krieken van den volgenden dag en het eerste hanengekraai stond Jan in de broek en liep naar buiten. Het was een dauwende frissche lentenacht geweest, een hemelsch kostelijk weder voor zijn bezaaide heide, die hij aftrippelde om te zien of het zaad dik genoeg uitgestrooid lag, of het nog niet aan 't opschieten was. Aan zijne vrouw drukte hij nog eens zijne volle tevredenheid uit. Hij verwachtte er veel van. Beiden gingen op in het bezit van hun nieuw stuk land, dat per jaar zooveel rente zou afwerpen.

Er afblijven zouden de jaloersche dorpingen. Een voorloopig middel meende hij gevonden te hebben. Na het

ontbijt nam hij een spade en begon aan een uiteinde van het voetpaadje een diepen kuil te graven. Enkel zouden er jonge rappe beenen over heen kunnen springen. Als hem dit breed en diep genoeg leek ging hij naar het andere einde.

Van uit 't gehucht kwam nu tramsnel 'n hondenkar aangereden en vloog pardoos in de gracht. De melkkanen botsten klinkend tegen elkander en vielen over den jankenden hond op den grond, het melkjongetje, dat zich van achteren aan het karretje liet voorttrekken en het gevaar niet gezien had, weende van schrik en pijn.

Jan kwam woedend toegevlogen. Zoo moest het juist gaan. Er was hier geen weg meer voor voetgangers en nog minder voor hondenkarren. Het was bezaaid land. Dezen keer zou hij hem er nog uithelpen. Mocht hij nog terugkomen en beproeven om hier door te rijden, dan zou 't jongetje en de hond met de zweep krijgen. Terug moest hij, den grooten weg op. Die was voor voertuigen.

Als 't kleine ventje ver genoeg uit de oogen was, riep hij: „Leelijk beest, schaapskop, processenman!”

Maar Jan lachte het uit: „Die komt niet meer terug, die zal wel geleerd hebben.”

Op eenigen afstand kwamen vrouwmenschen aangesneld, die dagelijks ter kerke gingen. Snuffels riep reeds van verre: „Achteruit!” Ze naderden toch. Maar nu begon hij zoo hard te duivelen en te spektakelen, dat de vrouwen stil bleven staan en vroegen wat hem kwelde. Den grooten weg moesten zij volgen. Het was geen heide meer. Het was bezaaid land, zijn eigen-

dom. Daarbij — de omweg, dien zij maakten was onbeduidend. Hiertoe behoefden ze toch een mensch zijn mooi stuk land niet te beschadigen.

Uit vrees voor zijn erg bulderen gingen zij langs de groote laan, niet zonder een hoop verwijtingen aan zijn adres over zijn diefachtige schraapzucht, die met een woekerhandje ook weer aan dit lapje grond gekomen was. Maar dit weg-verbieden zou niet blijven duren. Zij zouden zien of hij dat recht had. De koppen staken zij bijeen, zij zouden het thuis vertellen. Haar mannen zouden dat zaakje wel opklaren.

Met de kinderen had hij het meeste leed. Als die bengels naar of uit school kwamen, ging er een ooverdoovend gehuil en geroep op.

Zij mochten hier over het voetpad niet meer komen. Dat bestond niet meer. Zette hij eenigen na, dan liepen de anderen er over, hem tergend uitlachend. De leelijkste scheldnamen slingerden zij den verbolgen man naar het hoofd. Wie niet snel onder de voeten uitkon, kreeg het malsch over de ribbetjes.

Als dat niet ophield, zou hij nog eenigen armen en beenen kapot slaan. Onder het eten zelfs moest hij naar buiten vliegen om overtreders terug te donderen. Den geheelen dag had Jan op wacht gestaan en zich veel druppels kwaad bloed gemaakt. Dit kon niet blijven duren. Hij had ander werk te verrichten. Met zijn vrouw hield hij raad, hoe hij 't beste den weg zou kunnen versperren. Deze deed eerst een geweldigen uitval tegen het volk, dat over hun vooruitgang nijdig was. Die niet van brood tot mik konden komen, waren

de leelijksten; die, geen vlieg van hun mond wisten te blazen, konden niet lijden, dat er andere menschen waren, die door bijeenhouden en hard werken vooruitkwamen.

Als ze nu in twijfel trok dat hij dat venijnig volkje zou baas worden, dan steeg Jan het bloed naar het hoofd. Wat! Hij zou ze . . ! op zijn grond was hij de baas. Daar deed hij wat hij wilde! Zwijgend bleef hij een tijdje zitten en ging dan naar buiten. 't Hoofd vol woede trok hij naar het dorp, peinzend over wraak en verdedigingsmiddelen.

Eerst liep hij bij den veldwachter binnen om hem te zeggen, dat hij zijn hulp noodig had om den menschen te beletten over zijn eigendom te gaan.

Toen deze beweerde dat Snuffels alle weken andere grillen had, dat hij elk oogenblik over de flauwste dingen krakeelde en dat hij, veldwachter, hier niet handelend kon optreden, sloeg Jan met de vuist op de tafel. De champetter was toch aangesteld om recht en orde te handhaven. Zoo hij niet gewapend afkwam, zou hij zich tot hooger hand wenden. Kwaad liep hij de deur uit.

Bij den schrijnwerker, die zijn kokend bloed nog heeter stookte door hem volkomen gelijk te geven, bestelde hij twee plankjes met 't opschrift: „Verboden weg.” Ze zouden gereed zijn.

In een herberg, waar hij nu en dan 's Zondags een glas bier ging drinken, vertelde hij aan den bespraakten waard van zijn geval, die hem prees over zijn werk en hem aanmoedigde in zijn plan. Jan bestelde en betaalde veel pintjes bier voor den waard en dronk zelf tegen zijn gewoonte een groot aantal.

Maar met den drank kwamen nieuwe gedachten. Hij verwachtte veel goeds van zijn zaak en ook de herbergier, die een tong als een zwaard had en een soort van heg-advocaat was, zoo'n advocaat van „binnenlandsche zakken". Recht had hij en hij zou het doen eerbiedigen. Dit verzekerde hem de baas ook en Jan zwoer nu het te zullen verdedigen. En als dat niet hielp, dan moest hij het ding maar afsluiten. Prikkeldraad had Jan reeds bij den smid besteld, maar het duurde nog eenigen tijd eer de omheiningspaaltjes gereed waren en intusschen traptten zij zijn uitgesproten zaad weer in den grond en werd zijn land zoo hard betreden als een dorschvloer. Dan kon hij zijn werk herbeginnen. Wat had hij aan zijn arbeid, zijn onkosten! Dat was doodjammer! Met stijfkoppen en nijdigheids had hij telkens te doen. Dit had hij nu weder dezer dagen ondervonden. De kinderen werden door de ouders tegen hem opgehitst. Daarom zou hij ze aframmelen. De kinderen en zoo noodig ook de ouders; ja de ouders vooral. Zoo liet hij zich niet onder de voeten trappen. Om den duivel niet!

Plotseling daar had de herbergier een treffend middel gevonden. Eerst nog een nieuw glas!... Snuffels moest in het weekblad laten drukken dat het verboden was over zijn eigendom te gaan. De boerenlui hadden schrik voor gedrukte dingen. Als dat in de krant stond, was het waar, dan waren de lui overtuigd van zijn recht en zouden zij uit angst voor vervolging wel een anderen weg kiezen. 't Was flink. Na veel zoekens kwam de herbergier met verkleurden inkt en dito schrijfgereedschap aanzetten.

't Kostte moeite en drank, veel papier en geredekavel, eer ze het volgende berichtje drukvaardig hadden :

VERBODEN WEG!!

„Hierbij maak ik bekend, dat het streng verboden is, op gevaar van proces-verbaal, te gaan op het voetpad, loopende vroeger door mijn heide, thans geakkerd land, vlak vóór mijn huis.

Jan Snuffels”.

De waard moest het naar den uitgever sturen. Jan zou de kosten van de aankondiging per postwissel betalen.

Nu haalde Jan innerlijk geveleid zijn plankjes bij den schrijnwerker, die er hem veel geluk mee wenschte. Bij den smid liep hij aan om hem nog eens op het hart te drukken, dat hij zooveel mogelijk spoed moest maken met de omheining. De heide was reeds bezaaid en de koppige boeren uit het gehucht wilden er met geweld over. Nog eenige dagen geduld. Met zijn plankjes „Verboden weg”, die hoog over zijn schouders uitstaken, met zijn lijf vol bier op beenen, die moeite hadden om al dien last te dragen, strompelde hij naar huis en roesde in met de gedachte, dat hij ze morgen zou verdrijven.

Met de eerste ochtendschemering plantte Jan zijn plankjes bij de twee uiteinden van het oude voetpaadje. Een „verboden weg” stond naar den kant van het gehucht en een ander „verboden weg” liep in het oog voor den wandelaar, die uit het dorp kwam.

Een blinde moest het zien. Maar Jan waakte toch over zijn bezaaiden akker. Op oogenblikken dat gewoonlijk het volk afkwam, stond Jan op post. Dezen ochtend volgden de kerkgangers de groote laan, zonder dat hij

ze behoefde terug te sturen. Hij was uiterst tevreden. Dat was een treffend zichtbaar uitwerksel van de afschrikkende plankjes. Alles zou nog beter afloopen dan hij vermoed of gedacht had. Hij wenschte een frisschen hartelijken morgen aan de lui, die stemmig doorgingen. Dat ze niet groetten, kon hem eigenlijk niet schelen. Zoo zij maar van zijn land afbleven, konden en mochten zij zoo'n zuur-leelijk gezicht opzetten, als het maar mogelijk was. Verder konden die van uit het gehucht hem verhagelen. Nu zou hij gerust zijn dagelijksche bezigheden kunnen afwerken. Die stijfkoppen hadden hem reeds veel tijd doen verliezen. Maar alles zou toch wel ten goede komen en hij spoedde zich naar zijn hofje achter zijn woning, waar heel wat te schoffelen en te wieden viel, zoo erg had het onkruid zich slingerend weelderig tusschen de planten ingewoekerd.

Toen hij een tijdje vlijtig doorgewerkt had, hoorde hij op eens een ploffend geluid. Hij zag rond, maar bemerkte niets. Weer luisterde hij en spitste zijn ooren, als een schuw opgeschrikte haas. Van den heikant knakte iets! . . . ! Stil ging hij loeren en zag nu de schoolkinderen van uit het gehucht met steenen werpen naar de plankjes.

Als een razende hond zette hij hen achterna, die door hagen en struiken, over velden en weiden schreeuwend wegijlden. Dood had hij hen geslagen, zoo hij ze tusschen zijn vingers gekregen had. Hij schold en vloekte. Dat moest en zou ophouden. Van dat gespuis wilde hij verlost zijn!

Ondanks het verzet zijner vrouw, die liever de gen-

darmen in huis had, ging hij naar het dorp op zijn poot spelen bij den onderwijzer, die geheel uit zijn loodje geslagen was. Deugnieten van kinderen had hij. Zij liepen over het land, ondanks de waarschuwende plankjes, die ze met steenen kapot gesmeten hadden. Daar moest een einde aan komen. Zoo niet, dan maakte hij den onderwijzer verantwoordelijk voor de gevolgen, die komen zouden. De school was door Jan's optreden in rep en roer. . . .

Hard had hij op de deur geklopt en het opgewekt gesprek tusschen het hoofd der school en den kwaden boer konden de schommelende kinderen goed hooren. Een tijdje vierden zij kermis. Gerommel van voeten, stemmengefluister en gegichel ruischten over de zwarte lange banken door de vierkante ruimte. Die van „uit het gehucht", die 't nieuws snel aan hun buurtjes lachend en onrustig vertelden, zouden er van krijgen. Maar alle gerucht hield plotseling op bij 't driftig binnentreden van den onderwijzer, die de kinderen streng berispte en aan die van 't gehucht een zware straf oplegde. Eerst viel een groote neerslachtigheid over de getroffenen; ze mokten stil tegen Jan, dien ze het zouden betaald zetten.

„Nu zou het wel ophouden," dacht hij. En hij peinsde en herpeinsde onder weg over zijn heide, over nieuwe plannen van versperring.

Thuisgekomen vertelde hij aan zijn wederhelft, dat hij 't pleit gewonnen had, dat de onderwijzer de jongens uit het gehucht streng zou straffen en dat hij natuurlijk het recht had den weg over zijn beakkerd land aan de

lui te verbieden. De meester moest het wel weten.

Och, de kinderen zijn hier echte plaaggeesten, duivelsche deugnieten, meende de vrouw, en als het verbod maar lang in hun geheugen geprent bleef? . . . Zoo dat niet hielp, zou hij het hun er wel inslaan, ja instampen als het zijn moest.

Zijn werk hervatte hij weder, maar intusschen hield hij toch van tijd tot tijd een waakzaam oog gericht op zijn bezaaide heide. Meer dan eens moest hij toch zijn arbeid onderbreken om den een of anderen domkop grommend terug te drijven. Waren zij dan blind, stekeblind! Konden zij niet of wilden zij dan niet lezen!

Maar terug moesten zij den grooten weg op door zijn dreigen met schop of riek, zoo zij er nog over durfden.

Zulke ezelsooren had hij nog nooit ontmoet. Wat zij anders gaarne wilden of moesten zien, daar wisten ze wel hun groote kijkers breed-uit voor open te zetten. Maar nu? Dat was om hem te tergen. 't Zou niet blijven duren. Gelijk had hij en wilde hij hebben!

Op eens klonken in de verte roepende en juichende kinderstemmen. Gezoem en gedaver van uitbarstend jong leven gonsde aan. Daar waren de bengels weder. Zouden zij het nog durven? Achter zijn huis ging hij staan om ze in 't geniep te kunnen beloeren.

Jan, o Jan,
 Booze man,
 Die niet lijden kan,
 Die niet lijden kan.

Dit was hem gemeend. Dat was te wreed. Het gezang bromde in zijn ooren; zijn oogen schoten vlammen;

zijn kramp-bevende vingers grepen naar 'n dikken knuppel. Op eens: pof, paf, paaf! . . Een twintigtal steenen tegelijk vlogen langs en tegen het plankje, dat met zijn waarschuwend „Verboden weg” naar den kant van het dorp gericht was.

Woedend-schreeuwend sprong Jan uit zijn schuilplaats en liep dreigend de kinderen na, die snel als hazewinden, wegbeenden, roepend op een veiligen afstand: „Jan, booze man!”

Dit ging te ver. Morgen zou hij ze wel weten te treffen. Grommend en knorrend keerde Jan terug naar zijn huis. Hij raapte de dikste steenen van zijn land op, bezag met spijt het gedeukte plankje en kon maar niet begrijpen wat al die kwade menschen er aan hadden zoo over zijn nieuw akkertje te loopen.

Was het opstokerij, domme jaloerschheid? Zulke lui bestonden er. Alles voor hen en voor anderen niets. Dat dit ook zijn eigen levensfilosofie was, deze gedachte smeed hij weg als komende uit den booze. Maar zijn eigendom zou 't nú blijven, zoolang hij gezonde armen aan zijn lijf had. Geen kat kon de notarisakte uitkratsen.

Dat tarten en plagen martelde en beulde hem meer af dan wel zijn gewone arbeid. Vroeg ging hij dien dag naar bed.

Bij zijn ontwaken bracht hij weer zijn eerste bezoek aan zijn nieuw stuk grond, dat nu een deel van zijn eigen wezen geworden was. Maar hoe groot was zijn verwondering, toen hij zag, dat een booze hand bij zwarten nacht zijn waarschuwend plankjes had weggenomen. Nu was de maat vol. Woedend keerde hij

naar zijn woning terug en vertelde het gebeurde aan zijn vrouw, die van meening was dat hij nooit vrede met de menschen hierover zou hebben. 't Volk hier was bucht.

Van gramschap kleurde Jan's gelaat nog rooder; hij sprak geen woord meer tegen Lisebeth en staarde onder het ontbijt maar strak op één punt. Er af blijven moeten ze, dacht hij.

Snel deed hij zijn dagelijksch schommelwerk onder het vee, laadde op een piependen kruiwagen eenig houtwerk, heidde onder zware zuchten rondom de twee gegraven kuilen zware palen in den grond en nagelde er dan een latten schutting tegen.

Dit spelletje zou hun wel beletten er nog over te gaan. Dien dag had hij vrede met de lui, die de groote laan opwandelden. De kinderen maakten een grooten omweg om niet onder het bereik van zijn vlammende oogen te komen. Wel riepen ze nog eens van verre: „Jan, booze man,” maar ze liepen toch niet meer over zijn land. Dit was hem voldoende. En morgen zouden al de inwoners in 't weekblad lezen, dat ze op straf van procesverbaal niet meer over zijn eigendom mochten gaan. Dan was de zaak ineens uitgemaakt.

Toen 's avonds de lentestilte zich over het landschap legde, de hemel in den glans der ondergaande zon roodkleurde en de vogeltjes bij het afscheid van den dag nog luid zongen van vreugde en levenslust, staakte Jan allen arbeid. Een week van hard sjouwen had hij achter den rug. Maar in langen tijd had hij niet zooveel gescholden en gesakkerd. Dat zou toch wel eens ophou-

den, als het berichtje in de krant verschenen was. Dit gaf hem hoop en moed.

De avondklok luidde den Zondag in, als Jan na het eten den kronkelenden weg naar het dorp droomend opging, om zijn baard te laten scheren en zijn korf eieren in winkelwaren om te zetten. Heerlijk frisch was de mooie lenteavond. Het laatste avondrood verbleekte bij het schemerdonkeren. Lang gerekt en trillend nachtegaalgefluit, tokkelende kwartelslag dreven door de landstille. Op de scheerbank, waar blauwe rook van pijpen om de hoofden wolkte, was het weder dezelfde Zaterdagse drukte.

Lieden, die Jan's ontgonnen heide hadden gezien en bewonderd, zwaaiden hem uitbundigen lof toe om hem aan het praten te krijgen. Doch ze konden maar niet begrijpen dat hij zich zoo afmatte. Hij had toch grond en eigendom genoeg. Maar nooit had men te veel.

Niemand taalde naar de herrie, die er met het voetpaadje gebeurd was. Toen Jan eens goed rondgekeken had en hij geen mannen van uit het gehucht zag, zei hij, dat hij er een vetweide van ging maken, maar dat hij erg last had met die van den overkant. Die wilden maar altijd het oude baantje volgen. Moest dit blijven bestaan, dan was zijn schoone weide klets verlommeld. Nu kreeg hij opeens al de lui tegen, die van oordeel waren, dat men dit paadje niet kon opheffen. Ze haalden voorbeelden aan van boeren, die hetzelfde hadden gewild, maar er niet in geslaagd waren. Maar Jan geloofde in zijn recht. Rechterlijke hulp en licht zou hij inroepen en verkrijgen.

Een buurman met wien Jan geprocedeerd had, bitsigde hem toe: „Laat Snuffels toch doen, die is zoo dikwijls bij de advokaten geweest, dat hij meer van de wetten kent dan zij zelf. Wat al processen heeft hij al niet aan de hand gehad!”

Jan zat onder 't mes en antwoordde niet. Met een gladgeschoren gloeiend gezicht verliet hij den barbier, die hem zei dat hij maar moest volhouden, terwijl hij op zijn glimlachende klanten een oogje pinkte.

„Volhouden,” zwoer Jan buiten op straat. „Die dat deed, overwon altijd.” Jan zou zich den room van de melk niet laten wegslobberen.

Recht had hij en wilde hij hebben, al moest er ook een koe aanblijven. Tegen die heikneuters zou hij nog eens toonen dat hij 'n processenmensch was. De winkelier, de smid, de herbergier, bij wie hij zijn leed van de week mededeelde, gaven hem volkomen gelijk, alhoewel ze in hun binnenste erg pret hadden in de lawaaierende tooneeltjes, die nog niet gedaan schenen. Natuurlijk ware het eeuwig spijtig, moest zoo een mooi hoekje grond door zoo'n smerig voetpaadje totaal bedorven worden.

Onder druk gepraat was het stil aan laat geworden en Jan spoedde zich huiswaarts, peinzend over de gehouden gesprekken, over zijn akker, over zijn landje, over de vrekkelijke boeren en over het berichtje van morgen. Hoog stond de donzig-gouden maan in den blauwen helderen sterrenhemel.

Gedurende den nacht braken nijdige menschen uit het gehucht zijn afwerende schutting stuk en vulden de

gegraven kuilen met de uitgehaalde aarde weder aan. Het voetpad moest er blijven, meenden en wilden dezen. . .

Uit de rozige schemering van den vroegen morgen werd de nieuwe Zondag geboren. De dagklaarte blikkerde trillend-bevend op. 't Oosten verfdde weldra de opbloeiende-dampende aarde in rooden glans, die zich glinsterend weerkaatste op de groenende hagen en struiken, de opschietende koren- en grashalmen, zwaar van fonkelenden morgendauw.

Snel opeenvolgende klokkenklanken galmden van uit den kerktoeren over de landouwen en riepen de geloovigen ter kerke.

Jan's vrouw ging altijd naar de eerste mis. Onder-tusschen verzorgde hij de koeien, varkens en kippen en maakte het morgenbrood gereed. In de week werd op een koffieboon gezien, maar Zondags draaide hij er ettelijke meer door.

Toen ging hij tot bij de voordeur, om de kippen te voeren. Maar, o hemel, wat zag hij daar opeens! Zijn voeder viel hem uit de handen. Gansche drommen uit het gehucht liepen over zijn land, net of het voetpad nog bestond. Eerst kon hij zijn oogen niet gelooven. Hij wreef ze nog eens goed uit of het werkelijk waar was. En het was toch zoo, en andere groepen hoorde hij roepend-gichelend naderen. Woedend vloog hij op de eerste bende aan en gebod het volk achteruit te gaan. Hier was geen voetpad meer, hier lag bezaaid land! En het was zijn eigendom!

Het waren vooraan vrouwen en kinderen, die snel wegliepen en hem dan uitlachten. Ongelukken had hij

willen doen. Nu zag hij eerst dat men zijn voorloopige omheining afgebroken had en de gracht had toegevuld. Razend van woede liep hij het andere volk van het gehucht tegemoet, zij mochten hier niet meer over! Maar zij waren doof en stom bij Jan's helklinkende scheldwoorden en dreigementen.

Aan het uiteinde van het voetpaadje bleef Jan dreigend en bulderend staan. Als een groote boer nu stout doorstapte en een voet op den bezaaiden akker zette, stiet Jan hem met geweld terug. Maar nu vielen er twintig armen gelijk op zijn lijf, dat onder felle slagen en stompen neerzwichtte. „Dat is kiet,” riepen lachende kinderen op Jan, die kreunend van pijn als dood liggen bleef, terwijl de gehuchtbewoners hun weg vervolgden naar het dorp en over hun zege luide onder elkaar schaterden.

Kreunend van smart en wee, sukkelde Snuffels op. Zoo'n wedervaren met bandieten had hij zelf niet eens gedroomd. Wat een slecht volk! Een mensch zijn akker bederven en hem op den koop toe nog een zwaar pak slaag toedienen. Dat was te sterk. Dit was nog nooit in de gemeente voorgevallen!

Op Jan's weeklachten volgden wraakkreten. Betaald zou hij het hun zetten! Met weenende oogen staarde hij nu op het paadje. Dat gespuis had een weg gebaand door dat mooi bezaaide land. Hoe jammer toch, hoe gemeen van die kerels!

Tranen van spijt liepen over zijn gloeiende wangen; wilde haat, woeste wraak vlamden en laaiden in hem. Het bliksemde in zijn denken. Wee hun! Hij raasde en tierde voort. Wat had hij spijt, dat hij van nacht niet

gewaakt had bij de afsluiting. Dan was dit alles niet voorgevallen; dan was zijn land onbeholpen gebleven; dan was hij ook niet handgemeen geworden met die hatelijke lui, die hem zoo hard gepreugeld hadden. Hij wreef nog eens over de warme plekken van zijn jeukend lijf. En zijn akker? Zoo plat als een koek zouden zij heden zijn land treden. Maar wat kon hij er aan doen? Hoe kon men dat beletten? Overmand was hij. Alléén stond hij tegenover al die stoere boeren, die als uit één en denzelfden deeg gebakken schenen en het eensgezind op hem gemunt hadden.

Ieder oogenblik kon de kerkelijke dienst eindigen en wat dan aangevangen? Zou hij hun vrij spel laten of hen gewapend te lijf gaan? Kleinen kon hij wel afschrikken, maar die verduivelde manskerels konden hem weer overrompelen, hem morsdood hameren. En dan lag alles in 't water. Mogelijk ontvingen de hondsvotten evenals de andere Zondagen bij het uitgaan der kerk het weekblad en het berichtje zou hen wel den schrik op 't lijf jagen. Dit moest hij afwachten. Had dit geen uitwissel op die stijfnekken, dan moest hij hen maar laten begaan en naar andere middelen omzien . . . de gendarmen . . . 't gerecht!

Geluid van stemmen steeg op van den dorpskant. Daar waren ze. De toren had hen op hun prij moeten vallen! Schaterlachend kwamen ze af en recht zijn land weer over. Zijn bloed kookte. Maar wat vermocht hij tegen zoo'n koppige klophengsten? Een voor één gingen zij als in processie-rij, log met de armen zwaaiend de domme lachende gezichten vooruitgestoken.

Eenige zwaaiden spottend met het weekblad en riepen luid, dat ze het bericht wel gelezen hadden. Maar hun botten! Allen gekten met Snuffels die brutaal-uitdagend toezag. Zijn oogen schoten felle schichten, zijn tanden klapperden van woede. . . Zijn vrouw, die achter de gehuchtmenschen schreeuwde en tierde, werd eerst voor goed woedend toen ze vernam, hoe die „bucht van volk” haar man toegetakeld had. Nog voorbij het huis liep ze huilend en verwijtend. . . .

Zoo'n dorp bestond er nergens. Altijd was er iets. Nooit of nergens kon men hier gerust leven. Immer iets aan de hand. Beiden besloten 't zaakje in de handen van Moeder Justicia te geven.

Eten deed Jan weinig. Snel bond hij zich het leder aan de voeten, trok zijn beste kleeven aan en begaf zich naar de kantonplaats, naar de gendarmen, die den volgenden dag 'n onderzoek instelden. Wie de slagen gekregen had, wist men, doch wie ze gegeven had, bleef geheim. De vrederechter verklaarde zich onbevoegd om uitspraak te doen over het voetpad, dat een nagel aan Jan's doodkist werd. Prokureurs en advokaten lieten 't zaakje aanhangig. 't Voetpaadje werd „duivelsch” genaamd.

V.

DE LASTIGE HUURDER.

Door gebrek aan dienstvolk betrok Jan het huis van oom, zaliger gedachtenis. Zijn eigen woning werd in tweeën gedeeld. Een gedeelte was bestemd voor den boer-pachter. Van het ander maakte hij een heerenwoning.

Bij de verhuring was Jan altijd de „pitsjer,” de uitzuiger. De boer moest duizend frank 's jaars opbrengen, enkele landerijen van Jan beakkeren en zijn graan dorschen. Om deze huur op te brengen moest de werkzame man den uitgemergelden grond ter dege bewerken. Toch was het Jan nog niet naar den zin. Voortdurend was hij in ruzie met den pachter over allerlei beuzelarijen. Voor de heerenwoning, die per maand verhuurd werd, deden zich snel op elkaar volgende liefhebbers voor, die telkens met veel omhaal en zoete woorden binnengeleid, maar er met brutaal gedonder uitgezet werden, met of zonder hulp van den deurwaarder. Jan beloofde altijd veel dingen in orde te laten brengen maar als de lui eenmaal er woonden, dan was hij niet meer te spreken. Wilden zij het huis verfraaien en geriefelijker maken, ze konden

het doen. Maar van de kosten trok hij zich niets aan. De huur was al gering genoeg.

En ieder keer dat het huis een verbetering op kosten van zijn pachters gekregen had, sloeg Jan de huur op, wat aanleiding gaf tot heftige kibbelpartij en dikwijls tot processen. Met groot lawaai werden de huurders op straat gezet, alhoewel er Jan ook geen voordeel bij had, want er bleven huren onbetaald en maanden lang stond dan zijn woning leeg, die weldra geen goeden naam in den omtrek had.

Eindelijk kwam een artiest, die zich tot de rustige Kempen aangetrokken voelde, waar hij ook zijn jeugd had gesleten, naar Jan's woning zien. Alhoewel de dorpsmensen hem het huis en den eigenaar als hel en hellevâer afschilderden, waar Jan en Lisebeth met den pookhaak rakelden, huurde hij toch de woning. Wel geloofde hij veel van hetgeen de lui hem verteld hadden, doch om de menschen grondig te kennen moet men er toch eerst mee gehandeld hebben. Verder was hij voor geen klein onweer bevreesd. Daar waren al heel wat rampen over zijn hoofd gewaaid; hij was verhard in 't leven. „Le monde est canaille” had hij al te dikwijls ondervonden. Al te goed is buurman's gek, dat had hij langzamerhand leeren inzien.

Dat de artiest niet erg verlegen was, wisten de lui heel goed en die waren dan ook benieuwd hoe hij het met Jan zou stellen.

„Als Jan van zijn Jan maakt, dan sla ik hem over zijn hout” plande van stonde af de artiest.

Om altijd gewonnen spel te hebben, was hij zoo leep,

om de huurvoorwaarden op een gezegeld papier te verlangen. Buiten de huur was het behangen der kamers voor rekening van den artiest; den gang marmeren en de trap verven moest Jan laten doen.

Aldus overeengekomen, werd onmiddellijk hand aan werk geslagen.

De huisschilder kwam met een bundel rollen papier en zwarte keteltjes opdagen en de artiest gaf zijn orders waar dit en dat papier moest komen.

Intusschen kwam Snuffels ook met een drietal verfpotjes en begon onmiddellijk een geel-vale verf over de gangmuren te strijken.

— „Wat nu?” vroeg de verbaasde huurder.

— „Dat is nog verf, die overgebleven is bij de schildering van oom's huis.”

— „En die leelijke verf wilt gij hier opsmeren?”

— „Dezelfde verf heb ik ook bij mij in den gang!”

— „Dat is me onverschillig. Ik wil deze verf hier niet!”

— „Hoe langer hoe mooier!”

— „Wat staat op ons kontrakt?” bitsigde de artiest.
„Zeker geen karresmeer of andere vuiligheid!”

Jan streek verder. „'t Kan toch maar een kleur hebben.”

— „Halt, man, ik wil den gang netjes gemarmerd hebben, zooals overeengekomen is. En daar kent U zooveel van als een koe van karnen.”

Snuffels borstelde door. . . . Driftig liep de artiest door het huis, terwijl de huisschilder brandstof bijbracht, om dit ruzievuurtje feller te doen opflakkeren. Die Snuffels deed dat om arbeidsloon te sparen. Met zoo'n dingetjes begon hij altoos. Als nieuwe huurders kwamen,

beloofde hij van alles maar volbracht nooit iets. Dit deed hij enkel uit gierigheid en zijn wijf was nog grimmiger op de centen dan hij zelf.

— „Ik heb het zwart op wit, dat hij den gang moet laten marmieren en de trap behoorlijk verven.”

— „O, zoo, maar die man heeft geen woord!”

— „Dan doet gij het.”

— „Ik niet, want dan krijg ik geen cent. Wij kennen dat ventje!”

— „Gij marmert den gang. Ik betaal u en ik houd de kosten van de huur af.”

— „Die voorwaarde neem ik aan. Doch ik ben benieuwd hoe gij dat met hem klaar speelt.”

En meteen vloog de artiest woedend den gang in, tot bij Snuffels, die nog maar altijd verder streek.

— „Verrekte schrok, smijt toch dien borstel weg. Zie je niet hoe jij er dat opflapt. Je denkt zeker dat je de varkens aan 't schuren bent!”

Snuffels ging een paar treden achteruit, bezag zijn borstelwerk en meende nog heel wat van zijn penseelstreek en kleur.

— „'t Zal zóó heel proper zijn!” zei hij kalm.

Er werd veel van een kunstenaarsgeduld gevergd.

„— Deze kleur: en dan maak ik onder en boven een gestreept lijstje!” . . .

— „Maar man, slaapje of moet je naar Geel?”

— „Maar, maar . . .”

— „Haal den bezem en verf daar mede!”

— „Maar, maar! . . .”

— „Ik spaar geen kosten om 't huis netjes in orde

te zetten en gij zoudt me hier den ingang bemorsen! zoo'n rijke boer en dat voor eenige franken!"

— „Ik heb die verf nog over van mijn . . .

— „Loop naar den duivel met uw verf. Ik wil den gang volgens ons geteekend kontrakt niets minder, niets meer.”

Jan beweerde tegen hoog en laag, dat die kleur mooi was, maar de artiest beduidde hem dat hij zooveel van kleuren als een blinde kende. En als de boer ondanks alles halstarrig wilde doorborstelen, werd de artiest de komedie moe, duwde den eigenaar ruw de straat open smeed hem die verfspotjes achterna.

Als een opgejaagde hond sloop Jan naar Lisebeth toe. „Dat ventje is van God niet,” vertelde Jan.

De huisschilder lachte dat het dreunde door de leege kamers en de boer-pachter, die het spektakelen gehoord had en Jan had zien afdruipeu kwam zijn nieuwen buur gelukwenschen.

— „Met zoo'n lammen vent moeten korte metten gezongen worden,” meende de artiest.

— „Ik zou hem reeds in dit half jaar duizend keer om zijn ooren hebben moeten striemen, voor al het leed ons aangedaan. Maar men houdt zich in voor 't volk.”

— „Je hebt ongelijk. Zoo'n lui moeten als ezels geslagen worden.”

— „Ja, maar dan komen de gendarmen,” vreesde de pachter, die reeds meer dan tienmaal voor den rechter met hem was geweest, die gelukkig Jan goed kende.

— „Hem nijpen tusschen vier oogen” fluisterde de huisschilder.

— „Juist, want praten of redeneeren helpt je toch niet.”

— „Ja redeneeren, had ik gedacht! De gemeenste verwijtingen hebben Snuffels en zijn vrouw seffens op de lippen. Ze meenen nog dat zij u een weldaad bewijzen met te groote pachten te laten betalen en u dan daarbij het leven op de boerderij ondragelijk te maken. Als ik druk in mijn werk ben, komen ze mij dan voor dit, dan voor dat lastig vallen. Ben ik niet onmiddellijk gereed, dan volgen er dreigementen en verwenschingen.”

— „Dat verdraag ik niet,” zei de artiest. „Wij zullen hem samen wel eens muilbanden. Als u weer herrie heeft, dan klopt ge maar eens even. Wij zullen hem dat duivel-jagen en bluffen wel afleeren.”

De dorpsbewoners hadden met genoegen vernomen dat de artiest den vrekkigen Jan buiten gekegeld had. Nu heeft hij den waren man gevonden, die zal hem wel bij tijd en stond ringen zooals hij 't verdient.

Bij den artiest kwam Jan geen inspectie maken, zooals hij bij de vorige huurders deed. Van den eersten keer had hij ondervonden dat dat vlug ventje rap met handen en beenen was en zich niet de kaas van zijn brood liet nemen.

Toen de nieuwe huurder een dag of veertien het huis betrokken had, deed Jan alsof er geen slecht woord gevallen was. Dit lag trouwens in zijn gewoonte. Hier met iemand vechten als bedelaars doen en ginder over een uur weder alles goed willen praten en handelen of er niets gebeurd was. Doch dit-zich-ingenven ging bij den artiest niet op. Hij hield Jan op afstand. Maar Snuffels

van zijn kant deed al het mogelijke om den artiest tot vriend en raadsman te hebben. Groenten en fruit bracht hij meer dan eens maar hij kreeg niet de eer den huurder zelf te zien. Deze vermoedde wel, dat deze geschenkjes het lokaas waren. Aan de Madame vertelde Geldjan dat hij „Meneer” eens gaarne gesproken had. De nieuwe belastingsbriefjes waren uitgekomen en zij hadden hem dit jaar bijzonder hoog aangeslagen. Hij wist niet waarom en hoe. Wellicht was het een vergissing, doch hij wenschte opheldering en zekerheid. „Wat men aan den grooten slok-op Gemeente of Staat gaf, was men voor altijd kwijt.” Met veel hartelijke woorden noodigde hij haar en den artiest op een flesch. Al was hij maar een boer, hij had zeer ouden wijn, nog van zijn oom zaliger. Een vinger stof lag er op. De beste zou aangesproken worden.

Alhoewel de artiest een fijnproever was, liet hij zich niet bekoren. Met Jan, die met iedereen over de miezerigste dingetjes krakeelde en ook hem reeds den eersten dag zijn bloed aan 't koken had gebracht, wilde hij geen alliantie sluiten. Als zijn huisbaas licht moest hebben, dat hij dan elders zijn kaars ging aansteken.

Den volgenden dag was het 's morgens vroeg reeds een herrie bij den pachter of er moord of brand was. Half gekleed liep de artiest naar buiten en hoorde hoe Jan zijn pachter uitborstelde voor vuile visch, omdat hij zijn vetgemeste varkens niet naar het slachthuis wilde brengen.

— „Nog voor geen honderd frank rijd ik ze naar B. Voor vier maanden heb ik ze moeten terugbrengen

omdat ze overvoederd waren en de slager ze met recht en reden weigerde. En hoe heb ik toen niet moeten sukkelen om ze weder op de kar te krijgen!"

— „Ditmaal zijn ze niet overvoederd."

— „Ik doe het niet. Waar ik een keer gefopt ben geweest, daar vangen zij mij den tweeden keer niet meer!"

— „Dat zijn uitvindzels van de slagers!" waagde Lisebeth.

— „Ik weet vrouw, wat ik het laatst gezien heb. En vroeger heeft Jan meer dan een keer aan 't slachthuis dezelfde afstraffing gehad."

— „Ten onrechte!" zei Jan.

— „Ja, ten onrechte", bevestigde Lisebeth.

— „Al de slagers van het kanton willen van u geen varken in ontvangst nemen!"

— „Dat is gelogen!" beet Jan.

— „Honderdmaal gelogen," giftte 't wijf.

— „Gelogen? Wie heeft dan uw varkens gekocht?"

— „Scheele Piet!"

— „En die koopt voor lui van Luik, nietwaar?"

— „Dat weten wij niet."

— „Welnu, als gij het niet weet, ik weet het. En als die kilo's kan aftrekken, dan laat hij 't niet. Die is er nog veel gauwer bij dan de slagers van den omtrek".

— „Daar is geen terugzenden mogelijk. Zij zijn niet overvoederd", schreeuwde Jan.

— „Ik verrek het van te „varen". En daarmee uit! En wat zoudt gij doen, als gij in mijn plaats waart, buurman"? vroeg de pachter, die den artiest bemerkte had.

— „Niet varen!”

— „Wat kent die van een varken!” spotte Lisebeth.

— „Dat zijn toch beesten met vier pooten en niet met twee,” snauwde de artiest.

— „Gij hebt U daar niet mede te bemoeien,” zei Jan.
„Gij moet er heen pachter, volgens ons akkoord!”

-- „Ja akkoord”, lachte de pachter. „Gij moogt nog wel spreken van akkoord. Meer dan vijftig maal hebt gij ons akkoord en dat van anderen gebroken. Uw woord of geen! Uw akkoord of kaf is mij om 't even.”

— „Wat een gepeupel,” grijnsde Lisebeth.

— „Eerlijker dan gij!” huilde de pachter.

— „Gij moet maar zorgen, dat ge hier vandaan komt,” dreigde Jan.

— „Dat behoeft gij mij niet te zeggen. Nog liever zit ik in Siberië dan bij U! 't Lijdt geen nood dat ik nog langer hier blijf dan ik moet.”

— „Ik neem een anderen voerman op uw kosten,” zei Jan.

— „Neem al wat gij wilt, maar ik betaal niets. Gij kunt Uw varkens zelfs per auto naar 't slachthuis brengen. 't Kan mij niet verdommen. Maar uit mijn zak blijft ge.”

— „Dat zullen we zien, vreklaap,” toorde Lisebeth.

— „Gij zijt me nog te leelijk om op de droogte te hangen!” spotte de boer.

— „En gij dan, hongerlijder?” woedde Lisebeth.

— „Wat hongerlijder? Ik werk eerlijk voor mijn brood. Niet alleman heeft de gelegenheid een oom te bestelen! . . .

— „Schavuit,” schreeuwde Jan. „Houd uw smoel!”

— „Mijn muil houden, toch voor u twee niet. En als gij u hier niet weg maakt, dan zeg ik u nog meer.”

— „Sla hen van den mesthof af,” riep de artiest.

— „Die mooie meneer daar zegt ook iets,” grinnikte Lisebeth tusschen de tanden.

— „Komt bij mij maar eens spektakelen.”

— „Gij hebt u met onze zaken niet in te laten”, verweet Jan.

— „Dat schelden en schandaal maken heeft al lang genoeg geduurd. Schaamt gij u niet!”

— „Voor wie, voor u zeker,” grijnslachte Lisebeth.

— „Nu, ik ben dat spel hier beu,” riep op eenmaal de broer van den pachter en greep naar een stuk hout.

Lisebeth en Jan beenden weg. Voor Pier hadden ze een heiligen schrik.

— „Dat is mij volkje,” zei de artiest.

— „Och dat is hier dagelijksch brood. Zij zien de splinters in anderman's oogen, maar den balk in de hunne niet. Zoo'n lui bestaan er nergens meer.”

— „Gij moet niet toegeven, kop bieden,” bemoedigde de artiest.

— „Één zeil moet hier getrokken worden.”

— „Wij moeten er die beesterij uitslaan,” meende de artiest.

— „Dat zal niet gaan, die zit er in geboren!”

— „Om 't even, wij moeten trachten er menschen van te maken.”

„Trek een beest 't vel maar af, dan is 't nog een beest,” gekte de boer.

— „Ik zal geen duimbreed van mijn recht afstaan,

want dan gaat de duivel los. Dat ik moeilijkheden krijg, dat voorzie ik."

— „Als gij er geen met hen krijgt, dan kunt u de beste koe van mijn stal losmaken”.

Artiest en boer-pachter werden trouwe vrienden. Dit zag de familie Snuffels met nijdige oogen.

Geen wonder! Kwam er ruzie en kreeg Jan een woordje te veel gezegd, daar kraaide geen haan naar. Als de „bonte jongens” een onderzoek kwamen instellen, dan was een van beiden blind en doof geweest. En 't klein kattengevecht bleef in den doofpot gestopt.

Jan vermeed het huis van den artiest alsof er buskruit in lag. Maar toen de driemaandelijksche huur vervallen was, moest hij er wel naar toe.

Van de afwezigheid van den huurder maakte hij snel gebruik om bij diens vrouw de centjes op te strijken.

Deze wilde hem de kosten van het verven van gang en trap afhouden, maar Jan had er geen ooren naar. Hij moest voluit zijn geld hebben. Van dat verven, dat heel anders had kunnen gebeuren, trok hij zich geen bliksem aan. Wel zou hij een frank laten vallen, daar konden zich de kinderen iets voor koopen.

Om geen leed of lawaai te hebben, betaalde de vrouw goedsmoeds. Maar bij de thuiskomst van den artiest, was deze niet tevreden, maar hij zou Jan dat met nieuwjaar wel afhouden. Hij wilde zijn recht. En als de vrouw hem ook al meer dan eens zei, laat hem loopen voor die eenige franken, dan was de artiest op zijn paard.

„Ik houd hem dat af en anders geen cent huur.”

De dagen ijlden spoedig voorbij, die meer dan eens

opgevrootlijkt werden, door de vechtconcerten van Jan Snuffels met zijn buurlui en pachters. Er vielen geen dooden, het bleef enkel bij de gewone muilpartijen en bij de enkele stokslagen, die Jan malsch over zijn ribbetjes kreeg.

De artiest, die nog altijd wrokte over die geschiedenis van den gang en over enkele verwijtingen, verzon voor Nieuwjaar een mooi uitbetalingsplan.

Hij had een bezemsteel, die Jan in een achterschuurtje had laten liggen in tweeën doorgekapt:

— „Als hij 1 Januari niet wil toegeven dan sla ik hem met zijn éigen hout in zijn éigen huis over zijn huid,” zei hij tegen zijn buurman.

— „Nooit zal hij toegeven,” antwoordde de boer.

— „Dan blijft gij Nieuwjaarsdag om half twaalf op den uitkijk, en u ziet hier iemand van de trappen afbolderen!”

— „Ik ben nieuwsgierig” lachte de man.

De artiest plaatste den knuppel boven op zijn schrijftafel, maar netjes onder een paar couranten verborgen en schreef den volgende brief.

Waarde Heer en Vriend Snuffels.

Ofschoon ik U eigenlijk eerst op 4 Januari behoef te betalen, zou ik toch gaarne hebben dat U Nieuwjaarsdag om half twaalf voormiddag de huur kwaamt innen.

Met het mooie weder zijn we voornemens voor een acht dagen op reis te gaan. Om geen argwaan van-niet-betalen te wekken vind ik het beste dat

u dien dag dus komt om de huur te innen. Ik twijfel er niet aan, of U zult er vrede bij hebben en groet U vriendelijk.

J. NESTOR.

Deze brief was uiterst welkom bij Jan, die omstreeks Nieuwjaar een fijne balans opmaakte van zijn inkomsten. Als ze allemaal betaalden zooals de artiest, die wel eens leelijk kon duivelen, dan was het veel beter in de wereld. Maar door den band is bij de lui, die 't geweld in den mond hebben, niemand thuis.

— „Dat gaat beter dan ik ooit gedacht had,” meende Lisebeth.

— „Och die man betaalt gaarne, als hij maar geld heeft. Waren ze nog allen zóo!”

Met dergelijke redeneeringen over geld-inbeuren ging bij Geldjan 't oude jaar in 't nieuwe.

Menschen, die anders bijna nooit in de kroegen komen, loopen dien eersten dag op „hun lip.”

Ook Snuffels vertoonde dien dag overal zijn tronie. Meer dan eens had hij op zijn uurwerk gekeken en als een paar mannen, die van 't zelfde hout gesneden waren, vroegen waarom hij toch zoo'n haast had, dan zei hij: „Ik moet mijn huur halen om half twaalf bij den artiest, die gaat op reis.” En als zijn broeders in de hebzucht hem geluk wenschten met zoo'n netten betaler, en zeiden dat het toch wel op een minuutje niet zou aankomen, antwoordde Jan: „Ik mag er niet te veel nemen; bij mijn huurder zal ik er nog een paar moeten wippen en dan nog een paar op den hoek, dat wordt veel.”

Toen half twaalf uit den kerktoren dreunde, slurpte

Snuffels zijn ouden klaren uit en trok met een blijlachend gezicht door de dorpsstraten.

Dicht bij de woning van den artiest stond de boerpachter druk te gekscheren met eenige buurlui.

Toen Jan aan de deur schelde, waren aller oogen op hem gericht.

— „Blijft staan, die krijgt seffens nieuwjaar gewensch,” zei de boer, toen Jan de deur achter zich toe had.

— „Gelukkig nieuwjaar,” zei Jan met vooruitgestoken hand tegen Madame, die juist uitging om een boodschap te doen.

— „Even zoo veel,” zei deze: „Gaat U maar naar boven, mijn man is op zijn kantoor.”

Dit naar boven gaan kwam Jan zonderling voor.

De vrouw ging uit.

— „Kom maar naar boven,” riep de artiest.

— „Boven komen, boven komen,” hakkelde de huismeester.

De artiest bedwong zijn lach bij dit weifelend antwoord: „Boven komen! boven komen!”

— „Onder is geen vuur en hier hebben wij alles bij de hand.”

— „Boven komen . . . 't is de moeite niet waard.”

— „Toe, toe kom boven, hier is 't lekker warm.”

Zuchtend strompelde de bezoeker naar boven.

— „Gelukkig nieuwjaar, Meneer.”

— „Danke Snuffels, insgelijks.”

— „Braaf kindjes,” zei Jan. „Meneer wat heeft U knappe kindertjes. — Hier een centje voor de kleinen . . . daar kunnen zij zich iets voor koopen.”

— „Niet doen, Snuffels.” — „Toe, toe!”

Meteen waren de kleinen naar beneden om hun centje op te snoepen.

— „Steek een sigaar op, Snuffels!”

Hij liet het zich geen twee keer zeggen en smeed zijn „stumpke” weg.

— „Snuffels,” zei plechtig de artiest en bekeek hem met twee strakke oogen, „ik betaal U heden. . . .

— „Heel goed, beste meneer. . . .

— „Maar ik houd U af de kosten van het verven van den gang.”

— „Neen, neen, ik moet de volle huur hebben.”

— „Geen kwestie van. Hier is de rekening over den gang. En die zal ik U betalen volgens ons huurcontract.”

— „Ik trek mij van die rekening niets aan, mijn volle huur!”

— „Nooit of te nooit,” bulderde nu de artiest.

Snuffels vloog verschrikt van zijn stoel recht en wilde het op een loopen zetten.

Doch de artiest, reeds gewapend met zijn gereed liggend knuppeltje, sneed hem den pas af.

— „Wilt gij dat zoo aannemen, of ik sla U op uw verdommenis.”

— „Dat kan, dat mag ik niet.”

„Paaf!” en de artiest gaf hem een lichten slag op den zwart laken overjas.

— „Nooit, nooit!” huilde Jan.

„Paaf, paaf!” sloeg de artiest raak, die hem nazette.

Jan raakte bijna geen trappen om naar beneden te bolderen. En eer hij de deur uit was, kreeg hij nog

meer, zoodat hij midden op straat kasseibijter werd.

— „Daar is gelukkig Nieuwjaar,” lachte buurman Pier.

— „Zoo had ik hem ook eens willen toetakelen,” zei Nardje een ander buurman, die natnurlijk ook meer dan eens met Jan heftige scheldpartijen had gehad.

— „Menschen, gij hebt gezien,” schreeuwde Jan. . .

— „Dat gij gevallen zijt” lachte Pier luid.

— „Menschen, gij hebt gezien, dat de artiest mij geslagen heeft.”

— „Gij hebt te veel Nieuwjaren geschoten!” gekte Nardje.

— „Dat komt van die kerels, als ze het voor niet krijgen.”

— „Dan zuipen zij zich stikke-lam,” riep Dorus.

— „Allemaal bandieten!” kermde Jan.

Lisebeth had de tuimeling van haren man gezien en kwam hem te gemoet geloopt.

— „Dat dacht ik wel, dat U de artiest met den knuppel betaalde.”

— „Nog niet half genoeg betaald,” riep Nardje.

— „Gij hadt met dezelfde maat moeten gemeten worden!”

Terwijl de familie Snuffels zich nu snel uit de voeten maakte, lachten de vele kijkers tranen. Dat was nog iemand Nieuwjaarwenschen! Dat hout was goed gevallen!

Dit was een heerlijk begin voor Jan, die in eigen huis met eigen hout over zijn rug blauwe plekken gekregen had.

Achter de gordijnen schepte de artiest behagen in zijn daad, die door alle lui goedgekeurd werd.

— „Straks gaat hij weder naar de gendarmen,” merkte een buurman op.

— „Dit keer niet,” meende Pier, „wijl Jan altijd vuil valt. Overigens er heeft immers niemand iets gezien.”

— „Ik niet, ik niet!” Niemand had iets gezien. „Wat kan hij dan processen? De artiest kan zeggen, dat Snuffels in bedronken toestand over de kasseien gestrompeld is, en daarmee ligt de aanklacht geheel in 't water. De beschuldigde behoeft toch geen eed te doen!” zoo oordeelde een ander buur.

't Vonnis over Jan was spoedig geveld. Als onschuldig kwam de artiest er af.

Dien dag en ook de volgende dagen durfde Jan zijn gezicht niet onder de levenden vertoonen. De naweeën waren nog 't ergst.

Negen dagen bleef Jan in zijn vesting. De dokter had hem meer dan eens bezocht.

— „Zou het zoo erg zijn geweest?” mompelde men.

— „Och wat,” zei Pier, „die heeft een slecht kraambed gehad!”

— „Die houdt zich ziek om met de korte dagen een hooge rekening van smart en pijn te doen opmaken,” lachte een ander.

Die gebeurtenis ging 't dorp rond.

Twee gendarmen, 't geweer met 'n koperen knop er op over den schouder en 't „kaasmes” op den naad van de broek, gingen heldhaftig een onderzoek instellen en de zaak kwam eerlang voor den vrederechter.

Deze rechtsgeleerde, 't heilig gelegenheidsgewaad om 't lijf, ondervroeg de plichtigen.

— „Nooit veroordeeld geweest, meneer Nestor?”

— „Nooit, Heer Vrederechter.”

— „En U Snuffels?” vroeg de man der wet.

Er werd gelachen en de deurwaarder moest tot stilte manen.

Jan speelde verlegen met zijn pet voor 't groene laken en bleef de gestelde vraag schuldig.

De griffier bladerde in een register en las:

„Snuffels is niet minder dan 68 keer hier geweest en werd 52 maal in 't ongelijk gesteld.”

Nog eens werd er gelachen door 't publiek, de rechter vroeg fluisterend het „advies” van den burgemeester, die naast hem de rol van openbaar ministerie uitoefende.

Op eens werd er geklopt en muisstil werd het in de zaal:

De vrederechter las het volgend besluit:

„Aangezien het niet bewezen is, dat Jan Snuffels met den stok betaald werd in stede van met klinkende munt — getuigen zijn er niet — kan er ook van doktersrekening alsmede van schadevergoeding voor smart en pijn geen sprake zijn;

Aangezien volgens akkoord Snuffels in de verfraaiingskosten moet deelen, heeft Nestor volkomen recht deze onkosten van de huur af te houden.

Van den anderen kant, wijl Nestor zooveel onkosten voor de verfraaiing gedaan heeft en hem Snuffels nu het huis niet verder meer wil verhuren, kan Nestor nog drie maanden in het huis verblijven zonder huur te betalen.”

Jan was verslagen, de artiest was tevreden.

Na geveld vonnis, richtte de rechter nog een strenge vermaning tot Jan Snuffels.

De gesproken woorden maakten op Jan indruk en ruischten enkele uren in zijn ooren. Doch eenige dagen later begon de eeuwige scheld- en vechtpartij opnieuw waarbij hij, telkens het onderspit moest delven.

Drie maanden later rolde de artiest zijn matten op en hing een plankje aan Jan's woning, met opschrift: „Hotel de Platte borstel”, „te huur met en zonder hout.”

VI.

DE DUIVEL ER UIT, DE ENGEL ER IN. . . .

„De duivel er uit de engel erin,” profeteette Jan zegevierend op zekeren Zondag in de herbergen, meenend hiermede de lui te pesten, die hem niet gunden, dat hij zijn huis weer aan iemand verhuurd had. Velen zagen hem nog niet staan, eenigen schokschouderden of deden, alsof zijn woorden geen aandacht waard waren, en anderen, die „’t verrekt beestje” naar een der vier hoeken van den aardbodem verwenschten, snauwden hem toe: „Zoo de engel maar lang engel blijft.”

Als Jan iets op zijn kerfstok had, dan liep hij de hakken onder zijn schoenen uit om den pastoor tot vriend te hebben. Niet over dag maar ’s avonds als ’t grauwt en de katers uit miauwen gaan, slofte hij ter pastorie, met zijn zwart korfje, waarin, volgens de jaargetijden, duiven, hanen, kippen, eieren, fruit of varkensribben geborgen waren. Bij de sukkel van een meid was hij ’t meest welkom. Telkens als Jan in de keuken zijn geschenken erg luid overhandigde, dan wist de pastoor reeds wie en wat er gaande was. Al zijn parochianen lagen hem even nauw aan ’t hart. Doch bringers worden overal warmer en guller dan schrabberige weghalers ontvangen.

Er was geen belet en Jan mocht binnengaan.

— „Goeden avond, Mijnheer Pastoor”, onderdanig verlegen klonk het uit z'n Pilatus-gezicht.

— „Ha, Snuffels, welkom.”

En een paar minuten later pifte de boer aan een geurend sigaartje en slurpte hij aan een glaasje „Amsterdamsche proef”, dat de pastoor voor z'n slaapmuts hield. D'r kan men zoo zalig-lekkertjes op indoezelen.

— „Geen nieuws, vriend Snuffels?”

— „Och neen heer pastoor . . . niet veel . . . niet veel bi . . . bi . . . bizonders”, zuchtte Jan, die naar loffelijke gewoonte liet hooren, dat hem toch ergens iets duwde en wrong. Telkens dat de vrek met zijn bureu geruzied had of dat iets anders niet in den haak hing, moest hem de herder, die zijn trouwen klant haarfijn kende, „de pieringen uit den neus trekken”. Maar eer dat Jan zijn Jeremiasklachten uitklaagde, wist de pastoor reeds van de gebeurtenis, die hem snel was overgekazeld. Er behoefde geen strootje verlegd te worden of de alwetende man wist het. Zoo kwam het ook vaak, dat hij over een en ander sermoende en dan mompelden ze achter onder den toren. „Dat was een standje, een veeg, een mop voor die en die”.

Om Jan op het goede spoor te brengen, wyl hij geen aparte nieuwtjes had, begon de menschenkenner over den benoemden kapelaan te spreken. Nu was Jan in zijn nopjes. De pastoor liep nog op geen versleten beenen, maar toch kon hij best op zijn leeftijd een helper gebruiken, vooral in den winter, als hij naar de verafgelegen gehuchten door de slijkerige wegen zieken

moest bezoeken. Zelf had hij geen coadjutor gevraagd, want dan had hij den Bisschop doen opmerken, dat er geen fatsoenlijke kapelanij was, wjl er dringend herstellingen aan moesten gebeuren, waartegen de Gemeente, die al diep in de krot zat, zou opzien. Ook kon men den tolbeambte, die er jaren in gehuisd had, zoo niet in 'n keer op straat gooien met vrouw en een nest kinderen.

De boer herademde, zijn plan zou lukken. . . .

— „En mijn mooie woning dan, dat was iets prachtigs voor zoo'n jongen heer!” viel Snuffels in, die van dezen huurder zeker kon zijn, dat hij zijn centen kreeg en geen pak slagen als van zooveel anderen.

— „Inderdaad”, zei de herder. „Dit is, gelijk ik gisteren reeds aan uw vrouw te kennen gaf, de eenige geschikte woning.” Dit was sappige honing op Snuffels tong, die lossen en lossen werd. Onmiddellijk wist hij te vertellen, dat de tolbeambte niet uit de kapelanij trok. De gemeente had ze hem nog 't vorige jaar voor een onbepaalden termijn verder verhuurd. Gezien en gelezen had hij de huurceel. Overigens zou men met dien vosslimmen tolbeambte, die veel wetskennis had, niet kunnen doen wat men wilde.

De pastoor was van meening, dat, indien het met geweld moest gezocht worden, er wel middel zou zijn. Men kon immers den tolbeambte doen verplaatsen en een jonggezel naar hier doen komen. Dat was maar een kleinigheid; eens eventjes bij de direktie aangeklopt en naar den bliksem was de commies. Doch volgens Snuffels, die het reglement der tolbeambten gelezen had,

kon men de mannen, die binnen de vijf jaren recht op pensioen hadden, niet maar naar een nieuwen post zenden.

Dit wist de pastoor niet, die overigens tegen veel omhaal en lifflaffe looperij opzag. Als de kapelaan, die voor morgen zijn eerste bezoek aangekondigd had, tevreden was, dan kon Snuffels met hem een goed akkoord aangaan.

Dit zou gauw en goed geschieden, meende hij, vooral als men met deftig volk te doen heeft.

— „Van beide kanten moet altijd wat toegegeven worden,” zei de pastoor voorzichtig.

Met goede pachters was dit wel mogelijk, opperde Jan. Maar tot heden toe had enkel bucht in zijn huis getabernakeld. Slechte betalers en ruitenbrekers. Doch nu was hij overgelukkig. „De duivel er uit en een engel er in,” vroolijkte hij.

— „Hi, hi,” lachte de blozende overgezonde pastoor.

En Jan herinnerde nog eens met bitse woorden hoe de artiest hem met den stok betaald had. „Dat duivelskind!” bromde hij.

— „Dat is nu voorbij; 't is te hopen, Snuffels, dat u thans den juisten man gevonden hebt. Morgen zal ik met den kapelaan komen. Wellicht zijt gij beiden geholpen en ik ben van veel zorgen af.”

Hartelijk dankte de boer en stak den herder vijf frank in zijn hand voor een mis met 'n langen oremus, „ook een goei, nietwaar, heer pastoor?”

— „Zeker, zeker, mijn vriend. Avond!”

Zoo blij als een kermishond verliet de boer de pastorie. En niet minder tevreden was Lisebeth, die met open

armen haar voldaanheid uitsloeg: „dat hebben wij mooi getroffen, als 't mannetje lekuit in een honington! Zoo'n heer in ons huis, een gezalfde des Heeren in onze woning brengt zegen!”

Volgens haar moest hij morgen ochtend den pastoor nog gauw een paar jonge duifjes brengen, daar had de eerwaarde nog een malsch hapje aan. Zij zou hier en in de kapelanij alles wel netjes ordenen en schikken.

Intusschen dat Jan naar 't duivenhok ging om twee jonge dieren te slachtofferen, begon de vrouw al over hoekjes en kantjes te poetsen. Wat zouden nu de jaloersche menschen zeggen, dacht ze. En meteen liep ze naar den winkel om koekjes en suiker te halen, maar meer om 't nieuws aan de dazel-bazel klatspiep in den winkel te vertellen. Als die het wist, dan hing het ja aan 't klokzeel! . . .

Voor een pond koffie of een doosje lucifers praatte ze iedereen naar den mond. Nauwelijks waren de klanten de nog rinkelende deur uit, of ze begon reeds op de heengaanden af te geven, meenend hiermede de nieuw aangekomenen aangenaam te zijn.

„Wat een geluk, wat een eer!” had de winkelierster uitgeroepen.

Met deze gelukwenschen klomperde zij naar huis.

's Anderendaags was het volle „gala” bij Snuffels. Beide geestelijken deden hun plechtige intrede. De familie was heel vereerd met den jongen kapelaan te mogen kennis maken en hem als huurder te mogen begroeten. Het beste werd uit den kelder gehaald en aangesproken. En als de tongen wat gesmeerd waren

werd over het huis en de voorwaarden gesproken.

Een bezoek werd aan de nieuwe kapelanij gebracht. Alles was uitstekend, doch de kamers moesten met nieuw papier behangen worden. Na lang praten en de bemiddelende tusschenkomst van den pastoor kwamen eigenaar en huurder overeen, dat ze ieder de helft van de verfraaiingskosten zouden betalen. Ook kreeg de kapelaan een lapje tuin om groenten te planten. Dit hadden andere huurders nooit gehad. En intusschen zou de familie Snuffels hem van hun eigen geteelde gewassen overvloedig kunnen geven.

't Akkoord, met veel zoetsappige woorden gesloten, werd nog eens onder 't tikken van eenige roemers bevestigd en bekrachtigd.

Na het vertrek der eerwaarde heeren liep Lisebeth naar de dorpsschilders, die het verdraaiden om bij haar te werken. Zij herinnerden haar, hoeveel moeite zij hadden moeten doen om eerlijk betaald te worden.

Als een wervelwind liep de vrouw door het dorp. Aan iedereen, die het hooren wilde, vertelde ze van den jongen kapelaan. Het was zoo een nette man. Hij leek erg bij de hand en geleerd. De parochie mocht zich gelukkig achten over deze benoeming. En als nu 'n jong meisje guitigde, dat het nog jammer was, dat zoo een flinke man den langen tabberd aangetrokken had, trok Lisebeth een gezicht alsof ze aan een flesch azijn gedronken had. Dat verwekte ergernis, dat was zonde zoo iets uit te kramen.

Boosweg ruischrokte zij verder, om links en rechts eerst de loftrompet over den geestelijke te steken, om

dan te kunnen beginnen over haar huis, dat nu al haar zorgen vergde. De meubels waren reeds op weg en haar kapelanij moest onmiddellijk in orde gebracht worden. En nu wilden die leelijke borstelaars niet komen . . . zij lieten haar in den steek. Zij moesten zich schamen!

Snuffels verwonderde zich niet erg, dat de ververs niet wilden komen. Hij kende die haatdragende dorpsmensen. Doch goede raad was duur. Waar vaklui gehaald? Die van uit de stad waren veel te duur en wellicht waren die tegen grof geld nog niet te krijgen.

Lisebeth sloeg op haar voorhoofd. Zij had het gevonden. De kapelaan moest bij de lui gaan. Hem durfden ze dat niet weigeren. Zoo gezegd, zoo gedaan.

Jan trok naar de pastorie. Hij durfde niet zeggen, dat de schilders niet wilden komen, omdat hij vroeger met hen ruzie had gemaakt.

Door de werkdruchte konden zij in dit en veertien dagen niet beginnen, beweerde hij, doch zoo de heer kapelaan zelf bij hen ging en zei, dat hij het huis over twee dagen moest bewonen, dan zouden zij wel te bewegen zijn.

Pastoor en kapelaan zouden samen naar de menschen toegaan.

Voor den kapelaan zouden ze het doen, maar niet voor Snuffels, zelfs als hij het driedubbele loon betaalde. En de geestelijke kreeg hier heel wat te hooren over zijn huismeester, die nog geen goed spier haar op zijn knikert had.

„Maar van den nood een deugd gemaakt”, lachte de pastoor.

Den volgenden morgen waren de arbeiders vroeg in de weer om de nieuwe kapelanij te verven en te behangen.

Jan kwam er ook afgelopen met hamer, beitels, trek-tang en lijmketeltje.

Hij zei vriendelijk goeden morgen, maar geen der twee ambachtslui antwoordde. Hij monsterde het papier, vroeg naar den prijs, en vond dat het veel te duur was.

— „Daar heb jij U niet mede te bemoeien”, bromde Tieske Koudhuis.

— „Jawel . . . jawel . . . ik moet mee betalen,” mopperde Jan.

— „De kapelaan heeft het papier uitgekozen en ons belast met het gansche huis. Met jou hebben wij niets te maken.”

— „Dat zullen wij zien in ons tweede deel”, zei nijdig de boer, die nu de kamers in en uit liep, het nog hangende papier boven op de slaapkamers nog goed genoeg vond, als er een beetje bijgeplakt werd.

— „Loop naar de maan, verrekte vent” snauwden de lui hem toe.

— „In al die kosten kom ik niet tusschen,” dreigde Snuffels.

— „De kapelaan heeft ons gezegd wat wij doen moeten. Laat ons met rust, lamme vent.”

Grommend ging Jan de gang in en borstelde over de zwarte lijstjes. Dit was werk en geld gespaard. Eens eventjes er over gestreken, dan kregen die planken lijstjes een glanzend uitzicht. Maar toen de schilders dit zagen, kropten hun spijt en woede in de keel.

— „Stielbederver,” zei Ties.

— „Wat gedaan is, is gedaan,” zei Jan.

— „Strijk die verf op uw koestaldeur!” spotte Rik.

— „Neen op zijn wijf!” grijnsde Ties.

— „Onbeschofte rekels. Ik zal hier in mijn eigen huis toch wel mogen doen wat ik wil.”

„Niks hebt ge hier te zeggen of te doen!” vuistdreigde Tieske, de dorps-Rubens.

„Geen steek hebt gij hier te zeggen,” sakkerde Rik.

„En als gij nog veel van uw neus maakt, dan vliegt gij er uit,” toornde Snuffels.

„Wat, watte” zei Tieske, de armen wijd open, om Jan te grabbelen

„Als jij hem hier niet onmiddellijk smeert, dan jagen wij u”.

En meteen had Rik den huismeester bij den kraag en Tieske maakte hem zoo zwart als roet.

Snuffels weerde zich als de duivel in het wijwatervat, maar moest zich door de stevige armen van Rik het grapje laten welgevalen. En toen kegelden de schilders den jongen neger buiten, smeten zijn heel getuig op straat, sloten de deur en begekten hem van achter een venster. Jan duivelde en rumoerde op straat en voorbijgangers hadden erg pret in den zwarten man.

Lisebeth kwam afgeloopen en krijschte: „Wat is er gebeurd!”

„O, die bandieten,” huilde Jan.

„Kom maar gauw binnen, dat de menschen het niet zien.” Zij keek naar de schilders met vlammende oogen

en vuistdreigende armen. „Dat gemeene volk!“ „En dan moet u zoo'n bandieten nog werk bezorgen“, jammerde haar echtgenoot.

Intusschen dat Jan zijn gezicht met veel zeep besmeerde, wreef en herwreef, vertelde hij zijn droevig wedervaren aan zijn Lisebeth, die stampvoette van woede.

„In al die onkosten komen wij niet tusschen. D'r kan wel zooveel geschilderd en behangen worden, dat wij in twee jaar nog geen cent optrekken. Zoo onnoozel zijn wij toch ook niet!“

Snuffels was blij, dat de vrouw hem volkomen gelijk gaf. Hij spiegelde en herspiegelde zich maar nog altijd bleven er groote plekken vlekken. 't Smerig ding wilde niet goed weg. En weder schrobde hij. Dan moest hij zijn tronie bij Lisebeth monsteren, die hem naar links en rechts draaide en hem eindelijk geruststelde dat alles zoo goed als verdwenen was.

„Die smeerpoetsen toch!“

Deze vernedering bezwaarde Jan's gemoed, dat nochtans heel wat kon verdragen en aan veel gewoon was.

Eén tweeden keer een afranseling krijgen in zijn eigen huis, dat liep de spuigaten uit. Het pijnigde hem, dat hij zich niet met het werk kon bemoeien. Meer dan eens be kroop hem de lust terug naar de woning te gaan zien, maar zijn vrouw weerhield hem. Hij kon van 't zelfde laken een broek krijgen.

— „En de rekening dan?“

— „Laat die deugnieten een ellenlange rekening opmaken, wij trekken er ons toch niets van aan!“

— „Akkoord“ . . .

— „Och akkoord, dat weet jij best. Dat houdt of knelt niet!”

— „Maar met den pastoor, die. . . .

„Die zal toch wel begrijpen, dat wij nooit van plan waren om veel geld uit te geven. . . .

— „Je hebt gelijk vrouw. Laat ze doen, 't is voor rekening van den kapelaan dat die het met die deugnieten uitvecht”.

't Werken in en rond het huis ging zijn gewonen gang. Tegen den avond kuierde Jan toch eens op de nieuwe kapelanij aan en wierp een schuchteren blik op zijn vadererf, juist als een bandrekel, die weet waar hij kortgeleden gezweept werd.

Toen Jan als een druipende hond voorbijtrok, begonnen de schilders luid te zingen :

„O Jan, o Jan

Dat is een behendig man,

Die de belastingbriefjes veranderen kan”.

Van ergernis, spijt en woede verhaastte hij zijn sloffende schreden, om maar gauw van die tergende tonen verlost te zijn.

's Avonds, den volgenden dag en nog een paar dagen ging het over de nieuwe kapelanij, waar nog maar altijd geborsteld werd. Wat mochten ze er toch in knoeien? Luiërikken en maar rekenen! Uit andermans leer was goed riemen snijden. Hij niet, maar de kapelaan zal weten tegen welken prijs.

Deze gedachten bestormden gedurig de familie Snuffels, die 's namiddags op eens fel hoevengeklets en zwaar waggerommel over den kasseiweg hoorde.

Twee bruine paarden van den rossen molder, om zijn dienstvaardigheid wijd en zijd bekend, trokken zoo geweldig aan den bruingeschilderden wagen, dat hun rekende lijven blonken van zweet en dampen.

Pierke, het vroolijke en lustige knechtje, dat liever een groot dan een klein druppeltje dronk, zat fier op den bok, als een burgemeester, die een paar lui aaneenkoppelt.

Achter den wagen lieten kinderen zich bommelend hangen, stapten dorpsmensen, bereid om een handje bij te steken en nieuwsgierige vrouwen, om de meubels in oogenschouw te nemen.

„Ju, ju”, zei Pierke. Voor de nieuwe kapelanij hielden de paarden stil. De schilders kwamen uitgelopen. Onmiddellijk kwamen nog een aantal gapers aangedrenteld.

Jan oogde van achter de gordijnen naar het volk, dat meer dan eens in luidruchtige lachbuien naar zijn huis toekeek, als de schilders het woord voerden.

Ook de kapelaan en de molder kwamen ter plaatse. De wagen werd nu opengemaakt en twintig handen tegelijk stonden gereed om de dingen aan te pakken en naar binnen te brengen.

Kreten van bewondering gingen op over de fonkelnieuwe prachtige meubels.

— „Dit is volgens mij het mooiste meubelstuk” lachte Pierke.

— „Voorzichtig jongens, brekende waar . . . lekker wijntje.”

— „Och als er ook een paar flesschen stuk zijn, behoeven wij ook geen kurketrekkers”, zei een drager.

— „Dat is waar ook. Maar het is toch niet noodig,” antwoordde Pier. „Ik heb al ondervonden dat de kapeiaan geeft als een heilige. En dat zullen we seffens ondervinden, want de glazen en kegels staan al gereed.”

Jan kwam ook stil aangedrenteld, duwde eenige kinderen uit den weg en baande zich een gang door het volk.

„Uit den weg, Snuffels,” donderde Pierke, die met vier man een zware eiken kast droeg en in den gang een sport uit de trapeuning brak.

— „Een beetje voorzichtig,” waarschuwde de eigenaar.

— „Houdt uw mond,” riep een der behangers.

— „Dit is voor uw persooijike rekening,” gromde Geldjan.

— „Kom ons hier niet voor den tweeden keer lastig vallen, dan herverven wij u,” schreeuwde Tieske.

— „Ja en onmiddellijk,” huilde Pierke, dat wegens achtergehouden werkloon sedert jaren tegen Geldjan haat droeg, en telkens lucht gaf aan zijn wrokkende gedachte, als 't braaf knechtje, dat anders geen kat kwaad deed, een beetje te diep in 't glaasje gekeken had.

Jan wilde verschillende lui het huis doen uitruimen. En er volgde een hotsen en stooten, een roepen en schelden, dat hooren en zien vergingen.

De kloek gebouwde molder kwam uit een zijkamer, die voorloopig tot proeflokaal ingericht was, uitgesprongen.

„Wat is er hier gaande?” en onmiddellijk duwde hij kleine en groote menschen buiten en Jan, met wien hij een paar maal voor den rechter was geweest over het niet willen betalen van graan en het afkappen van boomen, moest met den drang mede.

Maar Snuffels, die stout was als er veel getuigen bij waren, riep en schreeuwde, dat zij hier allemaal niets te zeggen hadden. 't Was zijn huis.

Doch met al zijn goed recht werd hij door een viertal handen ferm aangegrepen en als een pluim de straat opgewipt, tot jolijt van de kinderen en de helpers, die nu in 't proeflokaal aan 't fuiven gingen op de gezondheid van den nieuwen kapelaan en zijn beruchten huisbaas. In lijve was deze niet tegenwoordig. Maar vele van zijn daden werden lang en breed besproken.

Bijna allen hadden het een en ander met Jan te kibbelen gehad. Al die vertelsels hoorde de kapelaan lachend en ongeloovig aan. En als de nieuwe huurder sommige verhalen geheel niet wilde slikken, dan mocht hij dit aan alle dorpsmensen vragen en deze zouden eenstemmig zijn om hem te overtuigen, dat aan al deze feiten geen vets gelogen was.

Ook profeetten zij, dat de kapelaan vroeg of laat ruzie met hem zou krijgen, al was het te hopen van niet. Met zoo'n man was heelemaal niet over de baan te komen.

Toen 's avonds de meubelen geplaatst en de helpers, na goed gedronken te hebben, naar huis waren, belde Snuffels bij zijn nieuwen huurder.

De eigenaar kwam eens zien, hoe alles geschikt en geordend was. Den namiddag was het hem te druk geweest en hij gebaarde met geen woord, dat ze hem buiten gedorst hadden. Wel zei hij, dat hij met het volk niet goed om kon en vooral van den molder niet veel moest hebben. Die meende, dat hij met zijn geld de

menschen om zijn vingers kon draaien. Maar Jan was ook niet naakt en liet zich van niemand opdrillen.

De kapelaan leidde hem in alle kamers en telkens drukte Snuffels zijn bewondering uit over de flinke meubileering, maar ook merkte hij op, dat die bovenkamers geen nieuw papier noodig hadden gehad, en dat deuren en vensters niet opgeverfd hadden moeten worden. Maar de huurder deed of hij dat vitten niet hoorde, en antwoordde enkel, dat om een gezellig leven in een huis te slijten er niets mocht haperen.

— „'t Zal een heel rekening voor u zijn,” waagde Jan.

— „Voor ons tweeën, meent u.”

— „Dus die bovenkamers, die deuren, die . . .”

— „Van avond zullen wij daar maar liefst niet over spreken . . .” haastte de kapelaan, die voelde, waar den man de schoen drukte.

Voordat Jan heenging, trakteerde de huurder op een lekker sigaartje en 'n goede flesch.

Nauwelijks hadden ze het eerste glas aangesproken, of Lisebeth liet zich melden. Ook zij kwam „den goeden heer” verwelkomen, gelijk het buurmans en verhuurdersplicht was.

De meid bracht haar in alle hoekjes en gaten; mooi waren de meubels, maar hoe prachtig was het huis. Heerlijk papier had de kapelaan uitgekozen, te schoon zelfs voor de slaapkamers, die eigenlijk geen behangsel noodig hadden. Dat was geld weggeworpen! En nu vroeg ze aan de meid, of de ouders van den „heer” gegoede lui waren, want zoo'n installatie kostte een heel sommetje. Langs veel omwegen trachtte ze van alles op de hoogte

te komen. Als ze het heele huis bezichtigd had, vervoegde zij zich bij haren man, die een kop zoo rood had als een gloeiende kachel.

Ongeveer dezelfde klets als Jan rammelde ze af. Meer dan eens keek de kapelaan op zijn uurwerk, een teeken, dat de bezoekers lang genoeg stoelvast waren geweest. Eindelijk begrepen ze, dat de man hen moede was.

— „U zult wel een weinig van de kar zijn en vermoeid van al dat reizen.”

Rust zou hem goed doen.

Deze werd hem gewenscht. 't Hinderde niet, wanneer hij iets noodig had, dan behoefde hij maar te spreken.

Hij dankte en wenschte hun eveneens „goeden nacht.”

Oververmoeid ging de kapelaan te bed, insluimerend met de nabetrachting van eenige vertelsels over zijn huisbaas. Dat het een echte centenpikker was, begon hij reeds te voelen.

De molder, die gaarne de flesch aansprak en de kapelaan, die er niet vies van was, werden boezemvrienden. En deze vriendschap werd een stekelige doorn in het oog van Snuffels, die niet lijden kon dat die bestoven meeljas dagelijks de welkomen gast in de nieuwe kapelanij was.

Om de kwade invloeden, die de molder kon uitoefenen, te bestrijden, bracht de familie Snuffels groenten en aardappelen. Meer dan eens begon Jan van verre met de klokken te luien. Doch de kapelaan hoorde dit verre tampen niet en verstoutte zich op zekeren avond door te zeggen, dat hij niets met hun onderlinge ruzie te maken had.

Hierover was Jan gebelgd, die voelde dat zijn huurder meer over had voor zijn aartsvijand dan wel voor hem. En toen de artiest op vakantie kwam en ook al eens ging flesschen bij den milden gastheer kreeg de kat de bel aan.

Als de bezoekers even gerinkeld en dan eens loens naar den eigenaar geloerd hadden, dan meende deze dat hij in 't ootje werd genomen.

— „Die gaan weer geen goeds vertellen,” zei hij dan tot Lisebeth.

— „Ja, die looperij moest maar gedaan gemaakt worden. Dan behoefde men zich telkens ook niet te ergeren op die sakkers.”

— „Niet langer dan van avond,” sprak Jan beslist. En toen het donkerde trok hij er op los.

Niet zoo erg vriendelijk als anders leek hij bij zijn intrede. Hij had een ernstig woordje met den heer kapelaan te spreken. Als eigenaar verlangde hij, dat noch de molder noch de artiest nog een voet in zijn huis zetten.

Als nu de huurder kalm zei dat hij ontvangen mocht wie hij wilde en dat Snuffels daar niemendal in te zien had, steeg Jan zijn bloed naar 't hoofd en duivelde tegen heel het dorp, dat hem niets kon bommen. Doch zonder veel complimenten leidde de geestelijke hem naar de deur.

Maar Jan zou zich wreken. Dit zwoer hij ten overstaan van zijn vrouw, die evenseens gilde en grijsde.

„Altijd moest men met iets geplaagd zijn. Die verdomde dorpsgenooten, die schroeven dezen huurder ook weder van alles op. Doch wij zullen ons ook niet alles laten gevallen” was 't besluit.

's Anderendaags was de hovenier reeds vroeg bezig

om den tuin van den kapelaan in orde te brengen. Hij spitte den zwarten grond om en harkte de dikke brokken los. Toen hij den tuin in verschillende bedden wilde leggen, kwam Jan driftig aanzetten.

— „Wat doet gij hier? Gauw, eruit!”

— „Hoe langer hoe mooier. De kapelaan heeft mij orde gegeven zijn tuin om te spitten en te bezaaien. En dat zal ik doen.”

— „De kapelaan heeft hier niets te planten. En maak er u gauw uit.”

— „Ik doe mijn werk verder, gelijk het mij bevolen is,” zei bits de hovenier.

— „Als gij u niet uit mijn tuin maakt, dan krijgt gij de gendarmen thuis.”

„Zijt ge weer daar met uw gendarmen? Laat ze maar komen!”

„Ik zal u leeren!” . . .

Daar schoot de hovenier met rooden kop de schop omhoog op Jan af. Deze koos de partij der hazen, maar bij zijn vrouw was hij weer een dappere held.

„Geen lapje grond krijgt hij,” mopperde de vrouw.

„Dat hij zijn groenten bij den molder zaait of haalt,” spotte Jan.

„Als straks alles bezaaid is, sluiten wij den tuin af.”

„En dan krijgen wij heerlijke legumen voor niets.”

„Juist, op zijn kap.”

De kapelaan, met een rookende sigaar in den mond, ging eens zien hoe de werkmans het stelde. Lisebeth had hem zien wegkuieren en nageeusd.

— „Nu moeten wij er bij zijn. De twee moeten er uit!”

Nauwelijks had de arbeider het gebeurde met den eigenaar verteld, toen deze met zijn vrouw ook ter plaatse aankwam.

Snuffels verzocht beiden spoedig het tuintje te verlaten. Ze hadden er niets te zaaien.

Als nu de kapelaan hem zijn belofte herinnerde, zei Jan dat nog nooit een zijner huurders een meter grond had gehad.

„Dus trekt gij uw woorden door den nek?” vroeg de kapelaan kwaad.

„Ik ben tot niets verplicht. Dit is mijn tuin. En gij hebt niets anders te doen dan hier zoo gauw mogelijk weg te gaan.

„Dat zullen wij zien,” gromde de kapelaan, die zijn werkmán beval om maar stil voort te gaan.

Maar nu begon Lisebeth op haar poot te spelen. Zij buffelde den kapelaan voor alle vuil uit. Hij dronk als een tempelier evenals zijn vader, die ook den boel ver-zopen had.

Zij haalde familie-histories op, die de wangen van den eerwaarde rood kleurden. Hij was geen priester naar 's Heeren woorden, maar was 't alleen voor de positie geworden. Zij schreeuwde zoo hard en fel dat geburen kwamen toegeloopt en zich ergerden over het schandaal.

De werkmán wilde haar en Jan te lijve, maar de kapelaan hield hem tegen.

— „Zie, mijnheer kapelaan, als ik mijn God niet ontzag, sloeg ik hem de hersenpan in.”

Geburen kwamen nu dichterbij, bemoeiden zich met de ruzie. Allen hadden het tegen Snuffels en de geeste-

lijke moest thans alle mogelijke moeite doen om den eigenaar en zijn gade tegen 't woedende volk te beschermen, dat den processenman wat te hooren gaf.

Tegen zooveel monden, die de grofste verwijtingen uitbazuinden, was de familie Snuffels niet bestand, die zich daarom spoedig achter vier muren verborg.

De verontwaardigde geestelijke ging zich over het schandaalwekkend tooneel bij den pastoor beklagen. „Maak daar geen ruzie over, laat hem loopen met zijn tuintje, dat U meer aan arbeidsloon en mest kost dan het opbrengt,” was 't kalmeerend antwoord van dezen. De molder en artiest bleven in- en uitgaan bij den kapelaan, die met geen oogen zijn huisbaas nog bekeek. Maar Geldjan van zijn kant was ossenkoppig en maakte zelfs omwegen om zijn huurder niet in 't gezicht te loopen.

De eerste huur moest betaald worden. Twee, drie dagen keken Snuffels en echtgenoot vele uren reikhalzend naar de centjes. Maar 't lief geldje kwam niet aangerold.

Den volgenden dag verstoutte zich Jan aan de meid te zeggen, dat hij den „heer” sedert een paar dagen al met de huur verwachtte. Zij zou het bestellen.

Maar d'r kwamen noch papieren, noch zilverlingen!! Jan stuurde een kwijtschrift van 64 fr. met de post, maar 't kwam helaas geweigerd terug.

Die huur had den duivel in. Maar hij zou toch wel zijn geld krijgen. Beschaamd voor God en de menschen zou hij hem maken!

Zekeren morgen, toen de godsdienaar uit den tempel kwam, wachtte Jan hem op en zei luid, zoodat alle kerk-gangers konden hooren dat de kapelaan hem moest betalen.

— „Ik betaal op straat niet”, antwoordde de eerwaarde.

— „Waar dan?”

— „In mijn huis!”

— „Dan ga ik mede!”

Straatjongens riepen: „Betaal hem evenals de artiest met den knuppel.”

In de kapelanij gekomen, poetste de huurder eerst zijn huismeester ferm uit over de hem aangedane schande.

— „Ik moet mijn geld hebben,” hilde Jan. „’t Is al veertien dagen over tijd.”

— „Niet zoo gauw vriendje,” zei de kapelaan.

Hij nam de rekening van de twee schilders-behangers, waar Jan de helft van moest betalen. Doch daar wilde de huisbaas niets van weten. Hij wilde ze nog niet eens zien. Zijn huur en verder had hij met niets wat te maken. De kapelaan werd woedend en deed de deur op slot. Jan kreeg angst! Zou het hem hier weer gaan als met den artiest! „Geen slagen of ik roep ’t heele dorp bijeen!” klaagde hij.

— „Ik zal geen vinger aan u vuil maken, maar ge zult luisteren naar mijn woorden. En dan doet ge wat ge verkiest,” sprak de kapelaan, die hem nu herinnerde op welke voorwaarden hij het huis gehuurd had. Met het tuintje was hij reeds bedrogen. Doch in de betaling van de verfraaiingskosten zou Snuffels volgens akkoord deelen. Hiervoor was geen pardon!

— „En hoeveel is die rekening dan?” vroeg hij bedeesd.

— „Honderd vijf en tachtig frank.”

— „God spaar mij, zoo’n rekening! Dit is niet mogelijk!”

— „Hier staat het zwart op wit.”

— „'t Papier is geduldig”, grijnsde Snuffels en trok zich van die rekening niets aan. En zoo hij binnen de vier en twintig uur zijn geld niet had, dan ging hij naar den vrederechter.

— „Doe al wat ge wilt, maar mij zult ge niet bedriegen!”

Jan bewoog hemel en aarde om zijn lief geldje „te vermeerderen.”

Hij liep naar den pastoor, naar den rechter. Maar allen zonden hem met een kluit in 't riet als ze de tegenpartij gehoord hadden. Hij schreef zelfs een brief naar den bisschop, die naar volledige inlichtingen liet vragen. Maar ook langs dezen kant kwam er geen geld.

Overall bazuinde Jan uit, dat ook „de Engel” hem niet wilde betalen, maar nergens kreeg hij gelijk en dan viel hij in heftige woorden uit tegen de slechte betalrs, die voor brassen, slemppartijen en kleederen geld in overvloed hadden, maar geen cent wilden missen voor huishuur, die steeds vóór alles moest betaald worden.

Meer dan een straattooneeltje verwekte hij met zijn giftige woorden, die nergens een gunstigen weerklank vonden.

Door het schielijk overlijden van den tolbeambte, vertrok de vrouw met haar kinderen naar haar geboorteplaats en zoo kwam de kapelanij na eenige maanden leeg. En onmiddellijk werd deze door de gemeente opgeknappt en de verhuizing begon.

Jan liet den deurwaarder komen om beslag op de meubels te leggen, maar de kapelaan bewees zonneklaar dat hij bij slot van rekening nog een paar frank van Snuffels te goed had.

Hij zag nu met nijdig oog, hoe de meubels naar de kapelanij door de geburen gedragen werden. Had hij maar een paar kasten in zijn bezit kunnen krijgen? Maar ook deze hoop werd teleurgesteld. . . .

Lisebeth zond hem nu naar de woning om te waken over het behangpapier. Als dit mooie papier kon gespaard blijven, dan stond het huis netjes in orde voor een anderen huurder.

Toen hij in de groote zitplaats kwam verschrok hij. Met het afrukken van de schilderijen had men niet alleen het papier bedorven, maar men had met opzet geen stukje heel gelaten.

Kwaadwilligheid was in 't spel. Zijn heimelijke spijt werd nu razende woede.

In de tweede kamer was het niet beter. Ook hier hadden de vanden huis gehouden.

Met een kop zoo rood als een kreeft, trad hij de keuken binnen, waar geburen het haardvuur aan 't opbreken waren.

— „Gij hebt eer van uw treurig werk!” riep hij.

— „Hoe zoo?” vroeg een man.

— „Het is een gemeenheid!”

— „Wat is hem overkomen,” grijnslachte Hannes de slager.

— „'t Mannetje is weer slecht opgestaan,” jokte Tieske de schrijnwerker.

— „Het is een schande, hoe gij 't papier stuk gereten hebt.”

— „Dat is met de kasten en schilderijen gekomen,” verklaarde Hannes.

— „Neen, neen, dat is met opzet vernield,” gromde Jan.

— „Je hebt hier niets te kokkelen,” meende Tieske.

— „Geen dem”, riep Rik.

De molder en een paar andere helpers klomperden binnen, Jan stelde zich in een hoekje en verkleurde.

— „Bezie hem daar eens molder, hij heeft kippenvleesch gekregen,” jekte Tieske.

— „Gij moest U schamen dat mooi papier te vernielen, dat zooveel centen gekost heeft!”

— „Dat de kapelaan betaald heeft . . .” haakte er Tieske vlug bij.

— „En ik ook”, zei Jan.

— „Dat lieg jij, geen cent . . .” hilde de dorpsschilder.

— „En mijn huur dan.”

— „Wij hebben met uw huur niets te maken”, schreeuwden een paar lui.

— „Gij hebt hier nergens uw neus in te steken,” donderde Jan.

— „Wij verhuizen enkel onzen goeden heer kapelaan.”

— „Ja, „goeden”, . . . dat moogt gij nog wel zeggen. Zuipen, den Jan uithangen en niemand betalen.”

— „Zwijg, kereltje, over den kapelaan,” vuistdreigde de molder.

— „Nijp hem de keel toe!” schreeuwde een.

— „Kom wij roeten hem in.”

En de daad bij het woord voegende, grepen zes handen tegelijk Jan vast.

Uit den schoorsteen namen zij roet, wreven Snuffels zoo zwart als een neger en joegen hem onder veel hoon- en spotgelach de straat op.

Het huis dreunde nu onder daverend gezang, terwijl Snuffels als een hazewind tierend en vloekend naar huis ijfde.

— „Die gemeene schoften! Die bandieten!” huilde Lisebeth, toen ze haren zwarten man medelijdend de deur opende.

Uit Jan's woning werden de laatste meubeltjes zorgvuldig weggedragen onder luid gelach en gezang.

En als alles uit de woning weg was schreef men op de buitendeur: „HOTEL DE PLATTE BORSTEL”.

„De Duivel er uit, ook nu de engel er uit.”

„Adieu Jan met den leelijken snuit.”

Nu de kapelaan met den centenpikker niet in peis en vrede had kunnen leven, bleef het huis leeg staan.

Jan zocht naar huurders, lietannoncen plaatsen. Maar niemand wilde er nog in.

De kinderen vermaakten zich om met steenen de vensters uit te matsen. En als Jan ook al de wacht hield om het vensterglas te bewaken, 't kon niet baten; evenzoo werd het deurop schrift opnieuw met krijt geteekend: Hotel de Platte Borstel.

De duivel er uit, de Engel erin, maar ook eruit,

Adieu Jan met den leelijken snuit.

VII.

HOE HIJ DE DIEVEN VERDREEF.

Geld en goed hebben heeft dikwijls zijn ongemakken. Dit ondervond ook Snuffels.

Gedurig raakte hij iets kwijt. De dorpslui konden van alles gebruiken en haalden het liefst bij hem, die veel bezat en die niet alles achter zwaar gegrendelde deuren kon opsluiten. Met arendsoogen loerde hij wel den dag na den roof bij verdachte personen maar vond steeds geen enkele aanwijziging, die op het spoor kon brengen. De gendarmen liet hij telkens komen en die schreven alles nauwkeurig op in 'n notaboekje en toch hoorde hij nooit iets over de ontvreemde voorwerpen. Daarom verdacht hij ze zelfs met de schurken in compagnie te staan.

Werd hij bestolen, dan stond hij de volgende nachten meer dan eens op om scherp toe te luisteren of er geen onraad was. Maar dan kwam niemand. In de lange winternachten werd hij 't meest bestolen. De menschen konden in dezen tijd allerlei dingen gebruiken.

Den laatsten tijd kreeg hij het bezoek van houtdieven, die met voorliefde in zijn mooie gekloofde knabben grabbelden. Arme menschen hadden ook koud, en letten

niet zou nauw voor wie het stooksel was. Meer dan één nacht had hij gewaakt. Hoe graag zou hij ze in zijn vingers hebben. Hij zou ze malsch beuken als geklopte stokvisch. Gerecht niets waard. „Ik ben mijn eigen rechter.” Maar als Jan op post stond was er steeds niets verdachts te zien. 't Was toch ellendig zoo'n stelen. Of 't spoken en duivels waren, zoo onzichtbaar bleven ze.

En Jan peinsde over middelen om de blokkendieven onder schot te krijgen. Want dat hij ze niet kon vangen dat ergerde hem nog meer dan 't verlies van zijne dikke ferme houtblokken. Met een hoofd vol wraak en vuisten vol woede liep hij rond. Ze stalen alles. Zijn heel huis zouden ze nog eens plunderen.

Om zijn morrend hart lucht te geven, vertelde hij met dreigende armen van die roovers aan zijn burens; 't meest aan die, welke hij 't minst vertrouwde. Deze lieten hem even wijs, misschien niet zonder reden; met verachting wierpen zij alle verdenking verre van zich en konden maar niet begrijpen, wie zoo iets bij Jan-buur ondernemen durfde.

Als iemand aan het stelen geen geloof sloeg, dan kreeg Jan een kop, zoo gloeiend rood als een vurige Brabantsche kachelpot; en dien mistrouwde hij 't allermeest.

Daar men bij zulke dingen soms leelijk den spijker kon misslaan, begreep hij ten slotte dat zwijgen niet kon verbeterd worden. Met te veel daarover te kakelen en te razen kon hij zich soms aan den duivel biechten.

Langzaam aan verkoelde zijn vlammeende gramschap. Met kalmer zinnen zocht hij naar een gepast middel om de schurken hun straf te doen voelen.

Op zijn breed voorhoofd vormden zich dikke rimpels van 't overpeinzen hoe hij 't aan zou leggen om den booswichten den strop om den nek te hangen.

Nu eens stond hij te midden van zijn werk strak voor zich uit te staren, dan weder werkte hij zenuwachtig verder, innerlijk wrokkend.

Geluiden van wagens en menschen gingen hem voorbij zonder dat hij ze hoorde of zag. Met zijn dagelijksch werk en zijn wraakplan hield hij zich enkel bezig. Hij dacht en herdacht maar . . . tot opeens het hem helder als licht werd.

Met geen „klemmen en voetangels” zou hij ze nog willen afschrikken maar in de lucht moesten ze vliegen.

Op een morgen toen de late winterzon met haar roodgouden stralen het venstertje van het bakhuis goudkleurde en een rozige stofbundel door de vierkante ruiten stak, zat Jan met een vroolijk gezicht voor een hoop houtblokken.

In een twintigtal boorde hij diepe gaten, vulde ze met schietpoeder en stopte ze dan dicht met een zwaren eiken stop, zoodat niemand iets van het gevulde merken kon.

Tevreden over zijn arbeid, legde hij de bommen buiten en nú om „werkelijk” gestolen te worden. Zóó de dieven nog den lust en den moed hadden dit hoopje hout mede te nemen, dan zou hij met voldoening hooren spreken van „ontploffingen”, van „in-de-lucht-springen.” Heel het dorp zou in opschudding komen. Zijn verbeelding schiep hem zelfs de leukste tafereelen.

Bij zijn ontwaken ging hij elken morgen eerst een

bezoek brengen, aan zijn ontplofbare kachelknabben. Maar als hij zag, dat ze nog geen beenen gekregen hadden, kropte de spijt hem in de keel.

Was er verraad in 't spel? Zouden ze lont geroken hebben? Dat kon niet. Niemand had hij er over gesproken en ook niemand had iets van zijn voornemen kunnen gewaar worden.

Vurig hoopte hij en verlangde hij dat de dieven nog eens zouden terugkomen, al was 't maar één keer, hoe leelijk hij ze anders in het diepste zijner ziel verwenschte. En zij kwamen weder. . . .

Den vijfden morgen waren de „knabben” spoorloos verdwenen. Van tevredenheid bonsde zijn hart feller en zijn breede kaken spanden zich ditmaal van blijde lachlust open.

Het zou nu gaan bliksemen en donderen, knetteren en knallen.

Dien dag werkte hij met veel lichter gemoed en schepte reeds behagen in hetgeen komen moest. Zware vermoedens had hij tegen twee zijner bureu. Meer dan eens was hij er met een looze boodschap even gaan buurten, nauw lettend of ze de kachel niet opstookten met zijn „knabben.” Ze leken er wonder goed op, maar vast bewijzen kon hij het niet, ofschoon hij toch heel goed wist, dat die menschen dergelijk „stooksel” nergens anders dan bij hem konden halen. Ze waren immers maar klein-sukkel-boertjes en waar zouden zij zoo'n goed brandhout anders vinden? En toch moest hij gebaren of hij niets bemerkte en geweld op zijn eigen babbelen mond doen. Zoo hij er maar met één enkel

woordje over repte dan kon hij iets te hooren krijgen van die lui, die niet op hun tong gevallen waren.

Het uur der wrake was nabij, en licht zou er nu komen! Ofschoon het niet in zijn gewoonte lag, was hij van plan alle avonden te gaan buurten bij de personen, die hem het meest verdacht voorkwamen. Ondanks, dat hij in onvrede met de lui leefde, zou hij iets verzinnen om met fatsoen binnen te geraken, want hij wilde volstrekt oog- en oorgetuige van 'n verschrikkelijke ontploffing zijn.

Bij Drik, die een stuk land van hem in pacht had en naar zijn meening de langste vingers had, zou hij van avond eens gaan loeren. Die man stookte als een helle- vuur en meest houtblokken, die lang tegenhielden en het ijzer roodbrandden.

Hij wist van hooren zeggen, dat de buurlui achter zoo'n kachel met gloeienden romp tot laat in den avond warmpjes bleven zitten.

Drik's huis was het „clubhuis" van het dorp. De plaatselijke politiek werd er besproken en betwist. Er kon in of buiten de gemeente niets voorvallen of het nieuws werd er verteld, gerekt en rondgelogen.

Wat daar beoordeeld werd vloog 's anderendaags als licht stuifzand door de dorpsuizen.

Onder veel bepeinzigen kroop de dag traag voorbij. Met de zwartheid van den avond werd het Jan nu en dan benauwd om zijn lijf. En met de duisternis voelde hij zwarte gedaanten in zijn geest rondwalen.

Er moesten eens menschen bij verongelukken. Had hij daar maar eerder over gedacht! Zoo er doodelijke

ongelukken gebeurden, had hij „menschelijke” op zijn geweten liggen en had hij zich misschien ook nog voor het gerecht te verantwoorden. Dat zou te erg zijn. Moeten brommen Dat waren de stoofknabbetjes toch niet waard. Een rilling voer hem door de leden. Angstzweet brak hem uit; hij wilde bij verschillende lieden aanloopen en hun zeggen dat ze op moesten passen met de houtknabben: er stak dynamiet in! Maar waar ging hij dat zeggen? Hij zou misloopen. En de dieven moesten toch gestraft worden. De ontploffing zou ook wel geen vulkaanuitbarsting zijn. Het zou een grooten knal geven en de lui zouden er met den schrik afkomen. Een geweldige schok, zonder menselijke verwondingen, zou hun leeren aan andermans goed te raken.

Pijprookend slenterde hij op Drik's woning af, die tusschen andere kleine huisjes lag, droomend in den stillen wintervrede. Uit de nederige gebouwen dreunde geroezemoes van stemmen.

De maan stond als een dreigend gouden puntig kromzwaard aan den hemel om de dieven te straffen. Dat is het voorteken! Snel dreven eenige lage wolken langs den slanken kerktoren over de donkere huizen.

Jan naderde Drik's erf. Een oogenblik waande hij zich mede onder de puinen bedolven en bleef weifelend stilstaan Dan manhaftig vooruitstappend, verjoeg hij die nare en dwaze gedachten.

Zoo'n geweldige kracht konden die dingetjes niet hebben! 't Zou maar een rammelende vogelverschrikker zijn. Hopelijk ook werden heden avond zijn „knetter-knab-

betjes" niet afgestoken of misschien ergens anders. Zijn heelen moed bijeen scharrelend ging hij op de deur aan.

Met 'n goeien avond strompelde Jan in de kamer, vervuld met stemmengeruisch van de gewone buurlieden en met donker-blauwe tabakswolken, zich kringelend tegen de lage zoldering. Hij liet zich zuchtend neer op een stoel, dicht bij de deur.

Snuffels zou dichter bij de kachel komen, meenden baas en bazin. En stoelen werden rammelend opgeschoven. Maar Jan bleef als vastgeschroefd zitten. Hij had het niet koud en als de lui goed stookten was het overal warm. Nieuws wist hij ook niet alhoewel hij anders zijn venijnige tong niet behoefde te smeeren, want liefst jokte hij over afwezige menschen, met wie hij iets aan de hand had gehad. Dan kon hij zoo heimelijk schampen.

Er werd over weer en wind gesproken, over Klingel's koe, die „op kapot gaan" lag. Maar Snuffels hoorde daar niets van, hij staarde naar de kachel en de knabbetjes, en schrok even toen het vuur opeens brommend snorde onder het windgezucht en den vuurkring, die op den steenen vloer zich breder uitdeinde.

Telkens als de wind met klaag-waaiende rukken door den schoorsteen bolderde, voelde Jan zich het hart beklemmen. . . . Nu gaat het hachelijke ding komen. . . . Nu springt het heele boeltje uit elkaar. . . . En nog knalde niets! . . .

Maar toen de vrouw, na drie, vier andere het vuur nog met een nieuwen knab aanwakkerde, verschoot zijn gezicht. Ja, dat was zeker een van die gevulde . . .

knabbetjes. Hemel, was hij maar uit de knip weg, weg! Hij wrong en rekte zich. Een benauwd zweet parelde op zijn voorhoofd. Hij voelde zich onwel, maar durfde niets laten blijken. . . . De plotseling heftig geworden wind huilde door de pijp en deed het vuur knettervlammen. O wee, nu zal het komen! . . . Bevend op zijn stoel hield hij maar strak de roode kachel met haar brullende pijp in 't oog. . . .

Het kwam als de brandklok in den nacht, als donder bij helderen hemel.

„Pang! Paaf!” knalde de barstende kachel. De waterketel tuimelde verbrijzeld op den grond, de rillende ruiten vlogen rinkelend stuk, en de mannen en de vrouw zaten als logge, stijve vormen, elkaar aan te staren.

Jan ijlde de deur uit, rende huiswaarts, kroop sidderend tusschen de lakens met de zoete gedachte: „Geen dooden maar nu zullen zij mijn knabbetjes wel laten liggen.”

De beschieting van Drik's woning ging 't dorp rond. Nooit had Snuffels zooveel genoeg beleefd. Dagen achter elkaar lachte hij met zijn vrouw over het mooie succes van zijn wraakplan, dat de dieven voor goed zou afschrikken. Doch deze hadden in den loop der tijden nieuwe behoeften gekregen en leenden zoo maar bij Jan veevoeder en aardappelen. De duivel mocht al die bandieten levend halen en verbranden! Vooral als er geplant of ingeogst werd, kreeg Jan het gewone bezoek van ongewenschte gasten, die bij hem alle hoeken fijn kenden en maar weinig vrees leken te hebben.

— „Ze hebben den heelen winter weder te veel aard-

appelen gegeten en komen nu bij ons er weer halen om nieuwe te kunnen planten. Die gemeene dieven", woedde Jan 's avonds tegen zijn vrouw.

— „Men moest ze kunnen vergiftigen, de deugnieten!" meende Lisebeth.

— „Ik peins en herpeins, maar ik krijg . . . ik krijg ze toch eens in de val," grinnikte Jan, die weer dacht aan zijn ontplofte knabben.

— „Ieder keer dat ze aan andermans goed hun duimen staken, moest hun iets overkomen dat hun heele leven bijbleef," hernam Lisebeth.

— „Wacht maar . . . geduld . . . dat zal wel komen."

Met deze gedachte gingen ze ter ruste en droomden van gemeene dieven, die een eerlijken boer niets gunden.

Het was vroeg in den ochtend op de kleine boerderij. Lisebeth was het eerste op de been en liep naar achter buiten den mesthof om brandhout, dat vlak bij de rood steenenschuur met breed afhangend dak opeengetast lag. Uit een zwart-grijsen hoop mutsaards trok zij er een uit en legde hem op den houtblok.

Toen ze even kapte, hoorde zij opeens een geritsel en gezucht. Ze schrikte, zag rond maar bemerkte niets en luisterde nog eventjes. De dikste knuppels kloofde ze in tweeën, het lichtere hout brak ze knetterend met de handen, het gezicht scheel trekkend en de oogen toenijpend, als het niet vlot genoeg ging. Weder hoorde zij hetzelfde gerucht. 't Leek een geronk. Zij liet hout en hakmes liggen, gluurde angstig rond en keek dan in de schuur van waar zij meende dat dit vreemde geluid komen moest.

Iets roods, iets vuurroods ontwaarde zij. Het verroerde zich. Lag daar niet een man op het stroo? Zij liep waggelend naar binnen met hoog opfladderende rokken en liep haren Jan bijna omver, die met zijn slaperige oogen en gapenden mond de lucht bestudeerde.

Met hijgenden boezem vertelde ze dat er iemand in de schuur te slapen lag. Zij had hem gehoord en gezien. Jan lachte en wilde het niet gelooven. Gedroomd had zij. Maar Lisebeth, bleek van schrik, was zeker van haar oogen. Zij had hem zien bewegen. Een rood geruiten zakdoek droeg hij om den hals. Haar verbeelding werkte sterk, zij had den heelen mensch goed gezien. Wie zou het zijn en wat gedaan?

Jan, die geen moedig hart had, wist het niet. Lisebeth verstoutte zich. Ze zouden samen door den ouden stal gaan en van uit de achterdeur stil toezien of er werkelijk iemand lag. Jan greep een riek.

Lisebeth volgde met een gaffel. Met ingehouden adem en stille voetpasjes gingen zij op de deur aan. Den kop stak de boer langrekkend door de deur in de richting van de schuur. Hij zag niets en schuddebolde. Lisebeth duwde hem vooruit. Jan zette zich schrap. Maar zijn vrouw duwde hem verder en wees met den vinger naar de roode plek.

Ja, daar zat iemand op het stroo. Snel trokken zij zich terug tot bij de huisdeur. Nu hielden zij raad. Wat zouden ze er mede doen? Dat kon een gevaarlijk man zijn. Wellicht een landlooper, een nietsdoener, een moordenaar. Hij had zeker wapens. Blinkende, scherpe messen zagen ze voor hun geesten. Revolverschoten knalden en pangden reeds rond hun hoofden.

Alleen durfden zij het niet aanpakken. Na alles gewikt, gewogen en bevonden te hebben dat ze te licht waren om dien onbekende te lijf te gaan, kwamen ze overeen dat Lisebeth buurman Drik, die sterke armen had en geen vrees kende, zou roepen.

Wel betwijfelde de vrouw of hij mee zou komen, maar Jan was er zeker van. „Drik komt; die knabbetjes-geschiedenis is reeds lang vergeten. Hij behoeft het trouwens niet voor niets te doen, als 't zijn moet.”

Jan hield intusschen gewapend de wacht, strak kijkend op eenigen afstand of er geen gedrocht uit de schuur te voorschijn kwam.

Lisebeth ijldde met rassche schreden tot bij den boer. 't Was een frissche aangename lentemorgen.

Drik werkte in zijn hofje, toen Lisebeth bij hem kwam aangelopen. Hij moest medegaan. Daar zat een verdacht, een onheilbrengend man in de schuur. Zij vertelde eerst wat ze gezien had. Drik was niet bevreesd. Hij had in zijn leven voor heetere vuren gestaan. Op kermissen was hij de dappere der dapperen, dan was hij mans genoeg om alleen den herberg-inboedel kort en klein te slaan. Een drie maanden nog maar geleden had hij in de „Roode Ster” twee hoogschetterende Pruisen erg toegetakeld. En met dezen zou hij ook kort recht spelen. Jan kwam hun te gemoet. Gelukkig voor hem, hij had de wapens niet behoeven te gebruiken. Stil fluisterde hij dat de vent er nog lag te ronken. Drik zou er hem wel uitdonderen. Het rood schemerde nog altijd op het stroo.

Snuffels en zijn vrouw moesten op een tien meter

afstand van de schuur post vatten en hem geweldig op zijn ribben slaan als hij er uitkwam. Door de spits-roeden moest hij.

Drik vond een gewenschten knuppel en ging daarmee op de schuur aan.

Op een drie passen van de stroomijt, de oogen strak naar boven gericht, begon hij: „Vriend, ik verzoek u vriendelijk op te staan.” Geen antwoord. Harder klonken de woorden, die nu een eischend dringend bevel werden.

Lang genoeg had de man geslapen. Hier was geen logement.

Niets was er te zien. Enkel hoorde men een heel stil geronk.

’t Zou wellicht een zatlap zijn, die zijn roes uitsliep.

Heller en feller riep Drik: „Kom er uit!” En anders!” . . . Zoo’n geluid moest een doode levend maken.

Mogelijk ook een vreemde, die de landstaal niet verstond

Drik, die in zijn jonge jaren in de Rijnprovincie gearbeid had, herhaalde op zachte, op heftige wijze in geradbraakt Duitsch zijn bevelen. Alles bleef doof en stom! . . .

Duitscher was hij ook niet .

In Luik had hij eenig Fransch geleerd, maar op het oogenblik kon hij er geen woord uitkrijgen.

„Slapen,” „opstaan” hoe zei men dat weder? Hij kon er bepaald niet op komen. Gekend had hij het.

Op eens begon hij met schetterende bevende stem te roepen: „Garde à vous. Présentez-arms . . . joue, joue.” Lisebeth moest het uitproesten van lachen. . . . Wat

trok die Drik daar een leelijk gezicht! Zij lachte dat haar lijf schokte. Nog nooit had zij in dit vervloekte dorp zoo'n pret gehad.

„Non di tonnerre . . . non di . . .” sakkerde de buurman nog eens.

Maar de gewaande Franschman ronkte en zuchtte door. . . .

De moedige buurman wilde het nog eens beproeven of hij op zijn Nederlandsche vragen geen bevredigend antwoord kreeg. „Vriend wilt gij opstaan? Het is meer dan tijd!”

Maar de vriend hoorde noch sprak. Even werd Drik's stem weder barsch. Hij gebood hem op te staan in den naam der wet, uit Konings naam. Als dat niet hielp dan zou hij naar boven komen en hem naar beneden bliksemen.

In den omtrek kon men zijn bulderen hooren.

Maar de man zonder taal sliep den slaap der rechtvaardigen.

Dat moest hij hooren of anders was hij dood. En wat dan aangevangen? . . . Zij luisterden nog eens . . . daar golfde nog iets. Er was nog leven.

Nu begon de familie Snuffels Drik op te hitsen.

Die mensch doet maar alsof hij niets hoort.

Dit prikkelde Drik's gespannen zenuwen. Daar moest een einde aan komen. Hij had hun geduld al lang genoeg getart. Naar boven zou Drik klimmen, om hem met zak en pak naar beneden te smijten.

Hij nam een kleine ladder. In de rechter hand hield hij den knuppel dreigend gereed, met de linker klampte

hij zich sport voor sport vast en keek angstig naar boven.

De man moest Drik eens den kop inslaan, fluisterde Lisebeth. Bevend hielden zij hem in het oog. Toen de redder bijna met het hoofd over het stroo kon zien, vloog een haan verschrikt weg: „Klok, klok.” Wat was dat? Over het gansche stroo was geen levend wezen meer te vinden.

Zij stonden een oogenblik paf. Maar toen begonnen de boer en de boerin te schaterlachen. De haan! . . . kokkelorus! . . .

Drik maakte zich nu boos en meende dat men hem had willen beetnemen.

Woedend smeed hij zijn knuppel naar den haan, die van verre zijn zege onbewust uitkraaide.

— „Och 't arme beest!” . . . gilde Lisebeth.

— „Morskapot sla ik hem,” brulde Drik, die met een tweeden knuppel den waggel-vluchtenden haan dood neder mokerde.

— „Schrikkelijk!” klaagde Jan.

— „Dat is schande!” hilde Lisebeth.

— „Wat schande! . . . mij komen roepen voor dien verdomden haan?”

— „Wij meenden werkelijk dat er iemand op het stroo lag,” bedaarde Jan.

— „Voor zoo'n stommitieit moet gij mij niet komen halen!” toornde Drik, die den Canteclere onder zijn arm droeg om toch iets van de menschenjacht mee te brengen.

— „Waar naar toe met dat arme beest?” gromde Lisebeth.

— „Naar huis” antwoordde Drik, die den weg insloeg naar zijn woning.

— „Welke onbeschaamdheid!” riep Lisebeth.

— „Dat volk geneert zich voor niets,” beaamde Jan. Drik keerde zich om en bleef uitdagend staan.

— „Deze hoort mij toe en zal lekker smaken!” riep Drik en stak den gepluimden buit in de hoogte.

— „Daar heb je eer van,” spotte Jan.

— „Gelijk met de knabben,” grijsde 't wijf.

— „Wat, watte” sakkerde de verbolgen buur, die een paar meters terugkwam. Zijn oogen vlamden

— „Als je den haan meeneemt, dan laat je het stuk land ook maar liggen,” dreigde Jan.

— „Wie zou nog grond willen verhuren aan lui, die ons gedurig bestelen,” zei Lisebeth.

— „Loop naar den duivel met uw land. Daar is nog andere grond te krijgen”

— „Ik laat den haan door de gendarmen terughalen.”

— „Dan moet ge u spoeden, want anders vinden ze niets meer dan de beentjes”. En Drik vertrok.

Ondanks de felle kibbelpartij toog de buur tevreden huiswaarts. Hij had een appetijtelijk morgenbrood verdiend, dat hij lekkerbekkend zou oppeuzelen in plaats van Jan, die liever zijn beste kippen aan den wildkramer verkocht.

De familie Snuffels raasde achter dicht gesloten deuren tegen Drik, die weg was met den schoonsten haan. En nog lang zou het gepreutel geduurd hebben, lieten de bulkende koeien en knorrende varkens zich niet hooren. Zoo was de familie verplicht weder hun gewoon werk te verrichten.

VIII.

ZIJN BITTER EINDE.

Jan had een der mooiste boomgaarden van gansch de gemeente. „Duivels kinderen, hebben duivelsch geluk”, zeiden ieder jaar de lui, als ze bij den vrek de boomen weelderig zagen bloeien en later de takken zwaar hingen van blozende appels en gele peren. En telkens water-tandden de snoepgrage dorpsmonden, als zij de sappige, lokkende vruchten tusschen de groene bladeren zagen blinken.

In den fruittijd, had het de eigenaar dan ook erg druk om groote en kleine dieven uit te spionneeren en ze dan te bespringen.

Wanneer de kleinen, na de schooluren, over de straat kwamen afgeklomperd, was Jan meestal in de nabijheid van zijn lieven boomgaard. Begonnen ze ergens aan de haag te peuteren om er een gat in te boren, dan schreeuwde Jan alle heiligen van de week bijeen om de „jeugdige dieven” op den loop te krijgen, ofwel hij speelde verstoppertje om dan op eens als een tijger wild-woest op zijn jonge prooi toe te schieten.

Zoo gebeurde het meer dan eens dat bij verrassing onvoorzichtige bengels heete blauwe plekken op het

ineenkrimpens lijf geslagen kregen, doch die meer handigheid in de kunst verkregen hadden, spioenden zoo lang totdat ze de kans klaar zagen om de zakken vol te laden met glanzende appels en malsche peren. Pietje, de oudste jongen van Buur Drik was een slimme vogel. Als een klok wist hij uit te cijferen wanneer Jan aan tafel, in de schuur of in den stal was. Katvlug wipte hij dan in de boomen, schudde met de takken, dat de vruchten ploften op den grond, als verpaardengetrappel op zandigen weg. Dan liet hij zich even bliksemsnel langs de takken afglijden, grabbelde koortsig in den grooten hoop, vulde zijn breede zakken vol, wierp wat hij niet bergen kon over de haag, om ze straks op zijn gemak ergens achter struiken in 't mollige gras weg te bergen voor later.

Wel had Geldjan meer dan eens op hem geloerd om hem bij den kraag te vatten, maar Pietje wist op zijn vlugge beenen pijsnel weg te ijlen. Dit ergerde den boer geweldig, die dan hemel en aarde bijeen schreeuwde om de dorpsmensen kond te doen, dat er weer iemand aan zijn fruit geweest was.

„Dit stelen zit er in geboren” riep hij. „Soort misaardt niet,” en nog eene verdere verwijtende litanie volgde snel. Steeds eindigde hij zijn lawaaiende sermoenen met hatelijke bedreigingen, die toch de kinderen niet afschrikten.

Integendeel, Pietje werd hoe langer hoe stouter. Verleidend waren en bleven voor hem de verboden vruchten, die zoo lekker smaakten en ook „deugd deden” aan zijn broertjes en vriendjes. En als dezen hem opmerkzaam maakten hoe hij 't zoo maar durfde bij den „boozen

man" te gaan plukken, dan lachte Pietje van pret en zwol zijn borst van fierheid, als een haan die zijn zegeliedje uitkraait. „Nooit krijgt die beest mij te pakken.”

Doch de kruik gaat zoo lang te water tot ze breekt.

En Jan had gezworen den gauwdief te vangen, al moest hij zelf den ganschen dag op de loer blijven. Van 's morgens vroeg was hij in de weer om de kleinste gaatjes dicht te maken. Waar een hoofd door kan, wringt een gansch lijf door, filosofeerde hij. Maar het zal niet meer gebeuren! En met woede heide hij hier en daar stevige palen in, rijgde er zoo dicht prikkeldraad langs, dat er zelfs geen kat meer door kon klauteren.

Daar is onraad dacht Pietje, toen hij nu bij een ingang niet terecht kwam en bij een tweeden, een derden en een vierden al evenmin door kon. Overal was de haag versperd. Heel de omheining langs liep hij nu om te zien of er nergens een nieuwe inkruip door de dikke doornen haag te hakken was. Met mes en stok wroette hij, dat zijn handjes bloedden.

't Sijpelend roode bloed slurpte hij op en pitste dan het gekwetste vel bijeen om te zien of er geen dorens meer in staken. Na weer eens rond geloerd te hebben of Jan met geen oogen te zien was, martelde hij verder. En toen hij na veel moeite van kerven en snijden, wringen en trekken, bijna een doorgangetje pasklaar had, betrapte hem Jan op heeter daad, die 't kleine ventje, dat als gespannen in een schoorsteen zat, paars en blauw sloeg.

Pietje jankte en huilde van pijn en smart zóó luid, dat buurlui kwamen toegelopen om te zien wat er

gaande mocht zijn. Van verre zagen zij hoe Jan beukte en hamerde op 't kleine ventje, dat niet weg kon.

— „Een schande zoo te slaan!” riep een vrouw.

— „Dan blijft hij hier maar weg,” duivelde Jan.

— „Gij moest u schamen zoo een kind te durven mishandelen.”

— „En dat voor een peerke,” voegde een tweede moeder er snel bij.

— „Voor wie zou zich die beest schamen,” nijdigde een derde.

Nog andere stemmen donderden tegen Jan, die tegenstribbelde, maar overbluft en overschreeuwd werd. Kleinen durfde hij aan, maar grooten niet!

— „Jij krijgt ook uw beurt!” vuistdreigde de snijder Dorus.

— „Dat zal met knobbels helen,” grijnslachte buurman Knobbel, die vader Drik driftig zag aankomen.

De kijvende menschen legden het er op aan Jan maar staande en aan den praat te houden in afwachting dat Drik hem kon genaken. En gauwer dan woorden het konden zeggen kreeg Jan van achter een slag, die hem bijna deed duizelen en eenige meters verder wipte.

— „Ik zal u leeren zoo mijn jongen te slaan,” gromde Drik, die krijtuit van woede was en Jan een tweede slag wilde toebrengen. Maar deze zette het nu op een loopen. Eerst wilde hij op de groep buurlui aan, dan had hij getuigen, indien men verder op zijn rug hamerde. Maar toen hij zag dat deze op hem aanrukten en met grabbelende armen zich gereed hielden om hem op te vangen, moest hij wel zijlings inslaan, want anders kwam

hij bij hen terecht als een bandrekel in een kegelspel. Naar zijn woning of boomgaard kon hij ook niet vluchten, wyl Drik hem langs dezen kant den weg versperde. Achter hem, rond hem, vóór hem, bonsden en gromden wrakende stemmen en spookten dreigende vuisten.

Goede raad was duur. Naar de beek toe dreven hem de wrokkende en schetterende buurlui.

— „Verzuipt de beest”, tierden vrouwen, die schaterlachten en behagen schepten dat Jan zoo z'n beenen nog kon smijten.

De achtervolgde man had geen tijd om te peinzen, noch bochten te maken om een bruggetje te zoeken. Zijn vijanden zaten hem te dicht op de hielen. Jan stond voor een tweesprong: „er in, er over of anders regende het slagen.”

Maar zijn beenen waren niet lenig genoeg om in een keer den veiligen oever te bereiken. Hij kwam midden in 't riviertje terecht.

Toen ze den man hoorden en zagen polsen en plassen in 't water, ging er een dreunend lawaai op. Na veel moeite geraakte hij uit de modderige beek.

Als een verzopen hond stond Jan even zich te schudden.

Zijn vijanden lachten en gekten dat het daverde door de lucht.

Hun wraak was gekoeld. Onder hoon en spotternij waggelde Jan huiswaarts, die geen woord over zijn wedervaren kon vertellen. De woorden hikhokten in zijn keel.

Lisebeth jammerde en weende. Wat is er toch met u gebeurd?” Zij had erg medelijden, maar dan maakte

zij zich ook opeens driftig, omdat hij geen gebenedijd woordje liet hooren.

Haar kon hij toch alles vertellen. Met gebaren wees hij op zijn kleederen en hoofd naar den kant van den boomgaard.

Lisebeth ging buiten zien, maar keerde ook weder snel terug toen luidruchtige stemmen zich lieten hooren.

Ze kon raden wat er gebeurd was. Dat canaillevolk toch! Maar iemand willen verzuipen, dat was toch al te laag van dat gemeene volk. Doch dat Janhagel was tot alles in staat! . . . Jan voelde zich mat en slaperig en legde zich te bed. En Jan bleef te bed. Dagen achtereen.

Werd hij wakker, dan knipperden zijn oogen alsof ze het daglicht niet meer verdragen konden. Soms ontwaakte hij verschrikt . . . dan dwaalden voor zijn droomenden geest menschen, die hem te lijf wilden.

Een koortsige angst greep hem bij de keel, zijn boezem hijgde en zwoegde; hij sprong dan overeind in zijn bed, spitste de ooren als een schuwe haas en hield den adem in.

Toch kwam er niets . . . Soms smeed hij de lakens weg, balde de vuisten en spande zijn flauw knippende oogen wijd open.

Zijn vrouw, wie hij zijn droomen vertelde, moest om hem tevreden te stellen het huis rondzoeken of er geen dieven of bureu waren, die zich ergens verscholen hielden, of er geen schavuiten aan appels en peren gingen

En als de vrouw al meer dan eens zei, dat hij droomde,

dat hij koortsen had, dan verwijderde hij haar zelfs ruw. Ze moest weg om de booze menschen te achtervolgen.

Het scheen met Jan waarachtig niet in orde te zijn. Ook de dokter had geschokschouderd toen Lisebeth over den wonderlijken zieke het juiste vroeg. Zij wist waarlijk niet wat er over te denken. En aan wie kon ze in dit akelige dorp haren nood klagen!

Hij had hevige koortsen en dan parelden dikke zweetdruppels op zijn voorhoofd.

Ook kalmeerde hij weder enkele oogenblikken en scheen weder in te sluimeren.

„Man, drink nog eens uit het fleschje van den dokter,” zei Lisebeth zacht, „dat zal je verfrisschen, dat zal je goed doen . . . toe beste man.”

„Weg . . . met uwen rommel,” antwoordde Jan barsch, de oogen weer toenijpend.

Dit zonderling doen verontrustte de vrouw geweldig, die in der haast den pastoor bij het ziekbed ontbood.

De komst van den priester trof hem . . . een rekken en krimpen deden het bed akelig kraken.

Het laatste oogenblik van zijn bestaan rees angstvol voor zijn geest . . . zijn borst ging snel op en neer . . . tot het bewustzijn teruggekeerd, vroeg Jan met snikkende woorden vergiffenis voor zijn zonden.

Nu sprak de man Gods hem vertroostende woorden toe, die de zieke maar half scheen te hooren.

Na een wijl vervolgde de priester: „Snuffels kwam het er op aan . . . zoudt gij ook met moed sterven?”

Geen antwoord! . . . Eene doffe zucht . . . Nog eens herhaalde de Herder: „Kwam het er op aan?”

Ditmaal zei de vrouw er tusschen: „Och Heer Pastoor, hij hoort het al niet meer!” . . .

Rechtop vloog Jan en snauwde zijne vrouw toe: „Jij ezels, moet ik niet!” . . . Roerloos viel hij neder . . . de veer van Jan's binnenwerk was doorgesprongen . . .

Lisebeth weende heete tranen.

In het dorp, waar het kermis was, treurde niemand over Jan's vroeg afsterven.

De feestvierende kermismenschen hadden het te druk met eten en drinken om veel over wijlen Snuffels te praten. En als iemand even over het spoedige heengaan van den beruchten Jan repte, dan zedepredikte een ander kort: „Met al zijn bijeenbeesten heeft hij toch zijn lief geldje niet kunnen meescharrelen.” Slechts een paar lui, met het zelfde beestenvet als hij overtrokken, volgden het lijk ter laatste rustplaats.

De dag, waarop Jan begraven werd, was de laatste kermisdag, die de boeren steeds naar hartelust vierden. Oude gebruiken werden weder herdacht. En dezen laatsten feestdag, toen de boeren zich een stevigen dijk gelegd en hun magen tegen een bieroverstroming bestand gemaakt hadden, bereidden zij zich voor, om zooals elk jaar, plechtig Malbroeck te kisten of te verbranden.

Tromgeroffel en trompetten dreunden en weergalmden door de dorpsstraten, die weldra wemelden en krioelden van menschen. In de herbergen liet men nu de glazen bier even rusten, de kinderen kwamen achter de snoepkraampjes uitgelopen om den lijkstoet van Malbroeck te zien. „Ze gaan Malbroeck kapot maken” klonk het van alle kanten.

Twee roffelende trommelaars openden den stoet, die zich een weg baande tusschen de vele nieuwsgierigen. Zingende jongens volgden. Dan kwam een zware boerenkar waarop de zondenbok Malbroeck heen en weer waggelde — een strooien man met te groote broekspijpen, te langen slipjas en 'n verkleurden strooien hoed.

Naast den lijdensman zaten bont gekleede jongens met geverfde gezichten, die zich te goed deden aan de kruimels van de kermistafels en aan fleschjes bier.

Achter den wagen stapten zwaar en ernstig de aanklagers. Ruwe stoere kerels trokken aan een knorrend varken, terwijl twee geleiders het beest vooruit zweepten.

Achter een jongen man, die een sneeuw wit schaap leidde, hinkte een oude bult, die gebogen ging onder een zakje met opschrift: „De buidel van „Geldjan.” Dan volgde een groep van tien man, waarvan één een bordje droeg met opschrift „De kijvende pachters”; op vele ruggen hingen plakaten, met herinneringen uit het hotel „de Platte Borstel.”

De gekke stoet van aanklagers sloot met een melk-karretje, dat verdere feestprogramma's en gewijzigde belastingbriefjes voor 't jaar 1914 uitdeelde.

Na de aanklagers stapten in toga de mannen van het gerecht en de pleiters: vijf ferme boeren met verroeste brillen op de neustippen. Veel bijval had de stoet, die geestdriftig toegejuicht werd.

Als nu de karavaan door al de nauwe dorpsstraten getrokken was, kwam de stoet op de markt, waar een soort kiosk was getimmerd en waar de rechtszitting

plaats had. Wegens de vele en bewezen aanklachten, vroegen de pleiters in heftige woorden de doodstraf. Een rechter, bij monde van een bespraakten boer, velde het volgende vonnis over zondaar Malbroeck:

„Aangezien de kernige pleidooien van Meesters Jan Porr en Stroop Drik, die den dood van den schuldigen Malbroeck vragen, die zijn handen aan zooveel vuils en oneerlijks bemorste, die een plaag voor groot en klein was, die zijn leven nooit door een edele daad vermooiden en zich slechts wentelde in het vettig slijk der aarde, voltrekt het gerecht het doodvonnis van Malbroeck. En eenmaal dood, laten wij den leelijken doode rusten.”

De aanklagers juichten en klaptten in de handen en sloegen dan woest op den strooien man, die men onder wilde „requiems” kuilde. Boven Malbroeck's graf plaatste men een plankje: R. I. P.

Hier ligt hij begraven

Die zooveel lui naar 't gerecht deed draven.

Hier ligt de vrekkige beest

Zonder hart, noch geest.

Toen Malbroeck er onder gestopt was begon het joelige kermisleven in de herbergen. Van veel drinken werden de hoofden warm, die zongen, dat het daverde door de straten en schalde over de landouwen.

Indien Geldjan 's avonds nog eens een kijkje in het dorp had mogen doen, dan had hij zijn profetie bewaarheid gezien: „Als ik sterf, slaan ze op de klok en is het heele dorp zat.”

f9974